

Službeni list

Europske unije

L 217

Hrvatsko izdanje

Zakonodavstvo

Godište 65.

22. kolovoza 2022.

Sadržaj

II. Nezakonodavni akti

UREDBE

- ★ Provedbena uredba Komisije (EU) 2022/1412 od 19. kolovoza 2022. o odobrenju eteričnog ulja ylang ylang dobivenog od biljke *Cananga odorata* (Lam) Hook f. & Thomson kao dodatka hrani za sve životinjske vrste ⁽¹⁾ 1
- ★ Provedbena uredba Komisije (EU) 2022/1413 od 19. kolovoza 2022. o izmjeni Priloga I. Provedbenoj uredbi (EU) 2021/605 o utvrđivanju posebnih mjera za kontrolu afričke svinjske kuge ⁽¹⁾ 6

ODLUKE

- ★ Odluka Komisije (EU) 2022/1414 od 4. prosinca 2020. o programu potpore SA.21259 (2018/C) (ex 2018/NN) koji je proveo Portugal u korist područja Zona Franca da Madeira (ZFM) – Režim III (priopćeno pod brojem dokumenta C(2020) 8550) ⁽¹⁾ 49
- ★ Provedbena odluka Komisije (EU) 2022/1415 od 18. kolovoza 2022. o djelomičnom odobrenju u skladu s člankom 19. Uredbe (EZ) br. 1008/2008 Europskog parlamenta i Vijeća izmijenjenih pravila o raspodjeli prometa za zračne luke Milano Malpensa, Milano Linate i Orio al Serio (Bergamo) (priopćeno pod brojem dokumenta C(2022) 5783) 88

⁽¹⁾ Tekst značajan za EGP.

II.

(Nezakonodavni akti)

UREDBE

PROVEDBENA UREDBA KOMISIJE (EU) 2022/1412

od 19. kolovoza 2022.

o odobrenju eteričnog ulja ylang ylang dobivenog od biljke *Cananga odorata* (Lam) Hook f. & Thomson kao dodatka hrani za sve životinjske vrste

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

uzimajući u obzir Uredbu (EZ) br. 1831/2003 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. rujna 2003. o dodacima hrani za životinje ⁽¹⁾, a posebno njezin članak 9. stavak 2.,

budući da:

- (1) Uredbom (EZ) br. 1831/2003 propisano je odobravanje dodataka hrani za životinje te osnove i postupci za izdavanje odobrenja. Člankom 10. stavkom 2. te uredbe predviđena je ponovna procjena dodataka odobrenih u skladu s Direktivom Vijeća 70/524/EEZ ⁽²⁾.
- (2) Ulje ylang ylang odobreno je bez vremenskog ograničenja u skladu s Direktivom 70/524/EEZ kao dodatak hrani za sve životinjske vrste. Taj je dodatak nakon toga unesen u registar dodataka hrani za životinje kao postojeći proizvod u skladu s člankom 10. stavkom 1. točkom (b) Uredbe (EZ) br. 1831/2003.
- (3) U skladu s člankom 10. stavkom 2. Uredbe (EZ) br. 1831/2003 u vezi s njezinim člankom 7. podnesen je zahtjev za ponovnu procjenu eteričnog ulja dobivenog od cvjetova biljke *Cananga odorata* (Lam) Hook f. & Thomson za sve životinjske vrste.
- (4) Podnositelj zahtjeva zatražio je da se taj dodatak razvrsta u kategoriju dodataka „osjetilni dodaci” i funkcionalnu skupinu „aromatske tvari”. Uz zahtjev su priloženi podaci i dokumenti propisani člankom 7. stavkom 3. Uredbe (EZ) br. 1831/2003.
- (5) Podnositelj zahtjeva zatražio je da se taj dodatak odobri i za uporabu u vodi za piće. Međutim, Uredbom (EZ) br. 1831/2003 nije dopušteno odobravanje aromatskih tvari za uporabu u vodi za piće. Stoga ne bi trebalo dopustiti uporabu eteričnog ulja ylang ylang dobivenog od biljke *Cananga odorata* (Lam) Hook f. & Thomson u vodi za piće.

⁽¹⁾ SL L 268, 18.10.2003., str. 29.

⁽²⁾ Direktiva Vijeća 70/524/EEZ od 23. studenoga 1970. o dodacima hrani za životinje (SL L 270, 14.12.1970., str. 1.).

- (6) Europska agencija za sigurnost hrane („Agencija”) u svojem je mišljenju od 27. siječnja 2022. ⁽³⁾ zaključila da eterično ulje ylang ylang dobiveno od biljke *Cananga odorata* (Lam) Hook f. & Thomson u predloženim uvjetima uporabe nema štetan učinak na zdravlje životinja, zdravlje potrošača ni okoliš. Agencija je zaključila i da eterično ulje ylang ylang dobiveno od biljke *Cananga odorata* (Lam) Hook f. & Thomson treba smatrati nadražujućim za kožu i oči te da izaziva preosjetljivost kože i dišnih putova. Stoga Komisija smatra da bi trebalo poduzeti odgovarajuće mjere zaštite kako bi se spriječili štetni učinci na zdravlje ljudi, ponajprije na zdravlje korisnikâ tog dodatka.
- (7) Agencija je također zaključila da je eterično ulje ylang ylang dobiveno od biljke *Cananga odorata* (Lam) Hook f. & Thomson općepoznato kao tvar koja daje aromu hrani i njegova bi funkcija u hrani za životinje u osnovi bila ista kao u hrani te se stoga smatra da nisu potrebni dodatni dokazi o učinkovitosti. Isto tako, potvrdila je izvješće o metodama analize dodatka hrani za životinje koje je dostavio referentni laboratorij osnovan Uredbom (EZ) br. 1831/2003.
- (8) Procjena eteričnog ulja ylang ylang dobivenog od biljke *Cananga odorata* (Lam) Hook f. & Thomson pokazuje da su ispunjeni uvjeti za odobravanje iz članka 5. Uredbe (EZ) br. 1831/2003. U skladu s tim trebalo bi odobriti uporabu te tvari kako je navedeno u Prilogu ovoj Uredbi.
- (9) U cilju bolje kontrole trebalo bi predvidjeti određene uvjete. Konkretno, na oznaci dodataka trebalo bi navesti preporučenu količinu. Ako se ta količina premaši, na oznaci premiksâ trebalo bi navesti određene informacije.
- (10) Činjenica da nije odobrena uporaba eteričnog ulja ylang ylang dobivenog od biljke *Cananga odorata* (Lam) Hook f. & Thomson kao aromatske tvari u vodi za piće ne isključuje njegovu uporabu u krmnim smjesama koje se daju u vodi.
- (11) Budući da ne postoje sigurnosni razlozi zbog kojih bi izmjene uvjeta izdavanja odobrenja za predmetnu tvar bilo potrebno odmah primjenjivati, primjereno je zainteresiranim stranama omogućiti prijelazno razdoblje kako bi se pripremile za ispunjavanje novih zahtjeva koji proizlaze iz odobrenja.
- (12) Mjere predviđene u ovoj Uredbi u skladu su s mišljenjem Stalnog odbora za bilje, životinje, hranu i hranu za životinje,

DONIJELA JE OVU UREDBU:

Članak 1.

Odobrenje

Tvar navedena u Prilogu, koja pripada kategoriji dodataka „osjetilni dodaci” i funkcionalnoj skupini „aromatske tvari”, odobrava se kao dodatak hrani za životinje pod uvjetima utvrđenima u Prilogu.

Članak 2.

Prijelazne mjere

1. Tvar navedena u Prilogu i premiksi koji sadržavaju tu tvar, koji su proizvedeni i označeni prije 11. ožujka 2023. u skladu s propisima koji su se primjenjivali prije 11. rujna 2022., mogu se nastaviti stavljati na tržište i upotrebljavati dok se ne potroše postojeće zalihe.
2. Krmne smjese i krmiva koji sadržavaju tvar navedenu u Prilogu, koji su proizvedeni i označeni prije 11. rujna 2023. u skladu s propisima koji su se primjenjivali prije 11. rujna 2022., mogu se nastaviti stavljati na tržište i upotrebljavati dok se ne potroše postojeće zalihe ako su namijenjeni životinjama koje se koriste za proizvodnju hrane.

⁽³⁾ EFSA Journal 2022.;20(2):7159.

3. Krmne smjese i krmiva koji sadržavaju tvar navedenu u Prilogu, koji su proizvedeni i označeni prije 11. rujna 2023. u skladu s propisima koji su se primjenjivali prije 11. rujna 2022., mogu se nastaviti stavljati na tržište i upotrebljavati dok se ne potroše postojeće zalihe ako su namijenjeni životinjama koje se ne koriste za proizvodnju hrane.

Članak 3.

Stupanje na snagu

Ova Uredba stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 19. kolovoza 2022.

Za Komisiju
Predsjednica
Ursula VON DER LEYEN

—

PRILOG

Identifikacijski broj dodatka	Dodatak	Sastav, kemijska formula, opis, analitička metoda.	Vrsta ili kategorija životinje	Najviša dob	Najmanja količina	Najveća dopuštena količina	Ostale odredbe	Datum isteka važenja odobrenja
					mg dodatka po kg potpune krmne smjese s udjelom vlage od 12 %			

Kategorija: osjetilni dodaci.**Funkcionalna skupina: aromatske tvari**

2b103-eo	Eterično ulje ylang ylang	<p><i>Sastav dodatka</i></p> <p>Eterično ulje ylang ylang dobiveno od cvjetova biljke <i>Cananga odorata</i> (Lam) Hook f. & Thomson Tekući oblik</p> <p>Estragol ≤ 0,008 %</p> <p><i>Karakteristike aktivne tvari</i></p> <p>Eterično ulje ylang ylang dobiveno parnom destilacijom od cvjetova biljke <i>Cananga odorata</i> (Lam) Hook f. & Thomson prema definiciji Vijeća Europe ⁽¹⁾.</p> <p>Germakra-1(10),4(14),5-trien: 9,5–28 % α-farnezen: 3–21 % Linalol: 2–19 % Benzil acetat: 0,5–14 % Benzil benzoat: 4,2–10 % β-kariofilen: 4–17 %</p> <p>CAS broj: 8006-81-3 EINECS broj: 281-092-1 FEMA broj: 3199 CoE broj: 103</p>	Sve životinjske vrste osim mačaka	–	–	–	<p>1. Dodatak se u hranu za životinje unosi u obliku premiksa.</p> <p>2. U uputama za uporabu dodatka i premiksa treba navesti uvjete skladištenja i stabilnost pri toplinskoj obradi.</p> <p>3. Nije dopušteno miješanje s drugim dodacima koji sadržavaju estragol.</p> <p>4. Na oznaci dodatka treba navesti sljedeće: „Preporučena najveća količina aktivne tvari po kg potpune krmne smjese s udjelom vlage od 12 %:</p> <ul style="list-style-type: none"> — pilići za tov i druge manje značajne vrste peradi za tov: 1 mg, — kokoši nesilice i druge manje značajne vrste peradi za nesenje i rasplod, pure za tov i kunići: 1,5 mg, — prasad svih vrsta iz porodice <i>Suidae</i>: 2 mg, — sve vrste iz porodice <i>Suidae</i> za tov: 2,5 mg, 	11. rujna 2032.
		Mačke	–	–	1			

		<p><i>Analitička metoda</i> ⁽²⁾</p> <p>Za određivanje β-kariofilena (fitokemijskog markera) u dodatku hrani za životinje (eterično ulje ylang ylang):</p> <p>— plinska kromatografija spregnuta s plameno-ionizacijskom detekcijom (GC-FID) (na temelju ISO 3063)</p>					<p>— krmače i preživači za proizvodnju mlijeka: 3 mg,</p> <p>— preživači za tov i konji: 4,5 mg,</p> <p>— telad (mliječni nadomjestak), psi, ribe i ukrasne ribe: 5 mg,</p> <p>— druge vrste osim mačaka: 1 mg.”</p> <p>5. Ako bi količina uporabe navedena na oznaci premiksa dovela do prekoračenja količine iz točke 4., na oznaci premiksa treba navesti funkcionalnu skupinu, identifikacijski broj, naziv i dodanu količinu aktivne tvari.</p> <p>6. Subjekti u poslovanju s hranom za životinje utvrđuju operativne postupke i organizacijske mjere za korisnike dodatka i premiksa radi uklanjanja mogućih rizika u slučaju udisanja ili dodira s kožom ili očima. Ako se tim postupcima i mjerama rizici ne mogu ukloniti ili smanjiti na najmanju moguću mjeru, pri uporabi dodatka i premiksa treba nositi osobnu zaštitnu opremu, uključujući zaštitu za kožu, oči i dišne organe.</p>	
--	--	--	--	--	--	--	--	--

⁽¹⁾ Prirodni izvori aroma – izvješće br. 2 (2007.).

⁽²⁾ Podaci o analitičkim metodama dostupni su na sljedećoj adresi referentnog laboratorija: https://joint-research-centre.ec.europa.eu/eurl-fa-eurl-feed-additives/eurl-fa-authorisation/eurl-fa-evaluation-reports_en.

PROVEDBENA UREDBA KOMISIJE (EU) 2022/1413**od 19. kolovoza 2022.****o izmjeni Priloga I. Provedbenoj uredbi (EU) 2021/605 o utvrđivanju posebnih mjera za kontrolu afričke svinjske kuge****(Tekst značajan za EGP)**

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2016/429 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2016. o prenosivim bolestima životinja te o izmjeni i stavljanju izvan snage određenih akata u području zdravlja životinja („Zakon o zdravlju životinja“) ⁽¹⁾, a posebno njezin članak 71. stavak 3.,

budući da:

- (1) Afrička svinjska kuga zarazna je virusna bolest koja pogađa držane i divlje svinje te može ozbiljno utjecati na populaciju tih životinja i unosnost uzgoja jer uzrokuje poremećaje u premještanjima pošiljaka tih životinja i proizvoda dobivenih od njih unutar Unije te u izvozu u treće zemlje.
- (2) Provedbena uredba Komisije (EU) 2021/605 ⁽²⁾ donesena je u okviru Uredbe (EU) 2016/429 i u njoj se utvrđuju posebne mjere za kontrolu afričke svinjske kuge koje države članice iz njezina Priloga I. („predmetne države članice“) trebaju u ograničenom razdoblju primjenjivati u zonama ograničenja I, II i III iz tog priloga.
- (3) Područja navedena kao zone ograničenja I, II i III u Prilogu I. Provedbenoj uredbi (EU) 2021/605 temelje se na epidemiološkoj situaciji u pogledu afričke svinjske kuge u Uniji. Prilog I. Provedbenoj uredbi (EU) 2021/605 zadnji je put izmijenjen Provedbenom uredbom Komisije (EU) 2022/1366 ⁽³⁾ nakon promjene epidemiološke situacije u pogledu te bolesti u Litvi, Poljskoj i Slovačkoj.
- (4) Sve izmjene zona ograničenja I, II i III u Prilogu I. Provedbenoj uredbi (EU) 2021/605 trebale bi se temeljiti na epidemiološkoj situaciji u pogledu afričke svinjske kuge na područjima zahvaćenima tom bolešću i općoj epidemiološkoj situaciji u pogledu afričke svinjske kuge u predmetnoj državi članici, razini rizika od daljnjeg širenja te bolesti te znanstveno utemeljenim načelima i kriterijima za geografsko određivanje zona u slučaju afričke svinjske kuge te smjernicama Unije dogovorenima s državama članicama u Stalnom odboru za bilje, životinje, hranu i hranu za životinje, koje su javno dostupne na internetskim stranicama Komisije ⁽⁴⁾. Pri takvim izmjenama trebalo bi uzeti u obzir i međunarodne norme, primjerice Kodeks o zdravlju kopnenih životinja ⁽⁵⁾ Svjetske organizacije za zdravlje životinja, te obrazloženja za određivanje zona koja dostave nadležna tijela predmetnih država članica.
- (5) Zabilježena su nova izbijanja afričke svinjske kuge kod divljih svinja u Njemačkoj i Italiji te kod držanih svinja u Latviji.

⁽¹⁾ SL L 84, 31.3.2016., str. 1.

⁽²⁾ Provedbena uredba Komisije (EU) 2021/605 od 7. travnja 2021. o utvrđivanju posebnih mjera za kontrolu afričke svinjske kuge (SL L 129, 15.4.2021., str. 1.).

⁽³⁾ Provedbena uredba Komisije (EU) 2022/1366 od 4. kolovoza 2022. o izmjeni Priloga I. Provedbenoj uredbi (EU) 2021/605 o utvrđivanju posebnih mjera za kontrolu afričke svinjske kuge (SL L 205, 5.8.2022., str. 234.).

⁽⁴⁾ Radni dokument SANTE/7112/2015/Rev. 3 „Načela i kriteriji za geografsko određivanje regionalizacije u pogledu afričke svinjske kuge“. https://ec.europa.eu/food/animals/animal-diseases/control-measures/asf_en

⁽⁵⁾ Kodeks OIE-a o zdravlju kopnenih životinja, 29. izdanje, 2021., svesci I. i II. ISBN 978-92-95115-40-8; <https://www.woah.org/en/what-we-do/standards/codes-and-manuals/terrestrial-code-online-access/>

- (6) U kolovozu 2022. zabilježeno je više izbijanja afričke svinjske kuge kod divljih svinja u saveznoj zemlji Brandenburg u Njemačkoj, na području koje je u Prilogu I. Provedbenoj uredbi (EU) 2021/605 trenutačno navedeno kao zona ograničenja II, a nalazi se u neposrednoj blizini područja trenutačno navedenog kao zona ograničenja I. Ta nova izbijanja afričke svinjske kuge kod divljih svinja znače da je stupanj rizika povećan, što bi se trebalo odražavati u tom prilogu. U skladu s tim, to područje Njemačke koje je trenutačno u tom prilogu navedeno kao zona ograničenja I, a nalazi se u neposrednoj blizini područja navedenog kao zona ograničenja II na kojem su zabilježena ta nedavna izbijanja afričke svinjske kuge, sada bi u tom prilogu trebalo navesti kao zonu ograničenja II umjesto kao zonu ograničenja I, a postojeće granice zone ograničenja I trebalo bi ponovno definirati kako bi se u obzir uzela ta nedavna izbijanja.
- (7) Također u kolovozu 2022. zabilježeno je jedno izbijanje afričke svinjske kuge kod divljih svinja u regiji Pijemont u Italiji, na području koje je u Prilogu I. Provedbenoj uredbi (EU) 2021/605 trenutačno navedeno kao zona ograničenja II, a nalazi se u neposrednoj blizini područja trenutačno navedenih kao zona ograničenja I. To novo izbijanje afričke svinjske kuge kod divlje svinje znači da je stupanj rizika povećan, što bi se trebalo odražavati u tom prilogu. U skladu s tim, to područje Italije koje je trenutačno u tom prilogu navedeno kao zona ograničenja I, a nalazi se u neposrednoj blizini područja navedenog kao zona ograničenja II na kojem su zabilježena ta nedavna izbijanja afričke svinjske kuge, sada bi u tom prilogu trebalo navesti kao zonu ograničenja II umjesto kao zonu ograničenja I, a postojeće granice zone ograničenja I trebalo bi ponovno definirati kako bi se u obzir uzela ta nedavna izbijanja.
- (8) Naposljetku, u kolovozu 2022. zabilježena su dva izbijanja afričke svinjske kuge kod držanih svinja u okruzima Balvu i Rēzeknes u Latviji, na područjima koja su u Prilogu I. Provedbenoj uredbi (EU) 2021/605 trenutačno navedena kao zone ograničenja II. Ta nova izbijanja afričke svinjske kuge kod držanih svinja znače da je stupanj rizika povećan, što bi se trebalo odražavati u tom prilogu. U skladu s tim, ta područja Latvije koja su trenutačno u tom prilogu navedena kao zone ograničenja II sada bi u tom prilogu trebalo navesti kao zone ograničenja III umjesto kao zone ograničenja II.
- (9) Nakon tih nedavnih izbijanja afričke svinjske kuge kod divljih svinja u Njemačkoj i Italiji i kod držanih svinja u Latviji te uzimajući u obzir trenutačnu epidemiološku situaciju u pogledu afričke svinjske kuge u Uniji, zone određene u tim državama članicama preispitane su i ažurirane. Osim toga, preispitane su i ažurirane postojeće mjere za upravljanje rizicima. Prilog I. Provedbenoj uredbi (EU) 2021/605 trebao bi odražavati te promjene.
- (10) Kako bi se uzelo u obzir nedavne promjene epidemiološke situacije u pogledu afričke svinjske kuge u Uniji i proaktivno odgovorilo na rizike povezane sa širenjem te bolesti, trebalo bi utvrditi dovoljno velike nove zone ograničenja u Njemačkoj, Italiji i Latviji te ih navesti kao zone ograničenja I, II i III u Prilogu I. Provedbenoj uredbi (EU) 2021/605. Budući da se situacija u pogledu afričke svinjske kuge u Uniji stalno mijenja, pri određivanju tih novih zona ograničenja u obzir je uzeta situacija u okolnim područjima.
- (11) S obzirom na hitnost epidemiološke situacije u Uniji u pogledu širenja afričke svinjske kuge, važno je da izmjene Priloga I. Provedbenoj odluci (EU) 2021/605 utvrđene ovom Provedbenom uredbom stupe na snagu što prije.
- (12) Mjere predviđene u ovoj Uredbi u skladu su s mišljenjem Stalnog odbora za bilje, životinje, hranu i hranu za životinje,

DONIJELA JE OVU UREDBU:

Članak 1.

Prilog I. Provedbenoj uredbi (EU) 2021/605 zamjenjuje se tekstem iz Priloga ovoj Uredbi.

Članak 2.

Ova Uredba stupa na snagu sljedećeg dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 19. kolovoza 2022.

Za Komisiju
Predsjednica
Ursula VON DER LEYEN

PRILOG

Prilog I. Provedbenoj uredbi (EU) 2021/605 zamjenjuje se sljedećim:

„PRILOG I.

ZONE OGRANIČENJA

DIO I.

1. Njemačka

Sljedeće zone ograničenja I u Njemačkoj:

Bundesland Brandenburg:

— Landkreis Dahme-Spreewald:

— Gemeinde Alt Zauche-Wußwerk,

— Gemeinde Byhleguhre-Byhlen,

— Gemeinde Märkische Heide, mit den Gemarkungen Alt Schadow, Neu Schadow, Pretschen, Plattkow, Wittmannsdorf, Schuhlen-Wiese, Bückchen, Kuschkow, Gröditsch, Groß Leuthen, Leibchel, Glietz, Groß Leine, Dollgen, Krugau, Dürrenhofe, Biebersdorf und Klein Leine,

— Gemeinde Neu Zauche,

— Gemeinde Schwielochsee mit den Gemarkungen Groß Liebitz, Guhlen, Mochow und Siegadel,

— Gemeinde Spreewaldheide,

— Gemeinde Straupitz,

— Landkreis Märkisch-Oderland:

— Gemeinde Müncheberg mit den Gemarkungen Müncheberg, Eggersdorf bei Müncheberg und Hoppegarten bei Müncheberg,

— Gemeinde Bliesdorf mit den Gemarkungen Kunersdorf - westlich der B167 und Bliesdorf - westlich der B167

— Gemeinde Märkische Höhe mit den Gemarkungen Reichenberg und Batzlow,

— Gemeinde Wriezen mit den Gemarkungen Haselberg, Frankenfelde, Schulzendorf, Lüdersdorf Biesdorf, Rathsdorf - westlich der B 167 und Wriezen - westlich der B167

— Gemeinde Buckow (Märkische Schweiz),

— Gemeinde Strausberg mit den Gemarkungen Hohenstein und Ruhlsdorf,

— Gemeine Garzau-Garzin,

— Gemeinde Waldsiefersdorf,

— Gemeinde Rehfelde mit der Gemarkung Werder,

— Gemeinde Reichenow-Mögelin,

— Gemeinde Prötzel mit den Gemarkungen Harnekop, Sternebeck und Prötzel östlich der B 168 und der L35,

— Gemeinde Oberbarnim,

— Gemeinde Bad Freienwalde mit der Gemarkung Sonnenburg,

— Gemeinde Falkenberg mit den Gemarkungen Dannenberg, Falkenberg westlich der L 35, Gersdorf und Krüge,

— Gemeinde Höhenland mit den Gemarkungen Steinbeck, Wollenberg und Wölsickendorf,

— Landkreis Barnim:

— Gemeinde Joachimsthal östlich der L220 (Eberswalder Straße), östlich der L23 (Töpferstraße und Templiner Straße), östlich der L239 (Glambecker Straße) und Schorfheide (JO) östlich der L238,

- Gemeinde Friedrichswalde mit der Gemarkung Glambeck östlich der L 239,
- Gemeinde Althüttendorf,
- Gemeinde Ziethen mit den Gemarkungen Groß Ziethen und Klein Ziethen westlich der B198,
- Gemeinde Chorin mit den Gemarkungen Golzow, Senftenhütte, Buchholz, Schorfheide (Ch), Chorin westlich der L200 und Sandkrug nördlich der L200,
- Gemeinde Britz,
- Gemeinde Schorfheide mit den Gemarkungen Altenhof, Werbellin, Lichterfelde und Finowfurt,
- Gemeinde (Stadt) Eberswalde mit der Gemarkungen Finow und Spechthausen und der Gemarkung Eberswalde südlich der B167 und westlich der L200,
- Gemeinde Breydin,
- Gemeinde Melchow,
- Gemeinde Sydower Fließ mit der Gemarkung Grüntal nördlich der K6006 (Landstraße nach Tuchen), östlich der Schönholzer Straße und östlich Am Postweg,
- Hohenfinow südlich der B167,
- Landkreis Uckermark:
  - Gemeinde Passow mit den Gemarkungen Briest, Passow und Schönow,
  - Gemeinde Mark Landin mit den Gemarkungen Landin nördlich der B2, Grünow und Schönermark,
  - Gemeinde Angermünde mit den Gemarkungen Frauenhagen, Mürow, Angermünde nördlich und nordwestlich der B2, Dobberzin nördlich der B2, Kerkow, Welsow, Bruchhagen, Greiffenberg, Günterberg, Biesenbrow, Görldorf, Wolletz und Altkünkendorf,
  - Gemeinde Zichow,
  - Gemeinde Casekow mit den Gemarkungen Blumberg, Wartin, Luckow-Petershagen und den Gemarkungen Biesendahlshof und Casekow westlich der L272 und nördlich der L27,
  - Gemeinde Hohenselchow-Groß Pinnow mit der Gemarkung Hohenselchow nördlich der L27,
  - Gemeinde Tantow,
  - Gemeinde Mescherin
  - Gemeinde Gartz (Oder) mit der Gemarkung Geesow sowie den Gemarkungen Gartz und Hohenreinkendorf nördlich der L27 und B2 bis Gartenstraße,
  - Gemeinde Pinnow nördlich und westlich der B2,
  - Gemeinde Nordwestuckermark mit den Gemarkungen Zernikow, Holzendorf, Rittgarten, Falkenhagen, Schapow, Schönermark (NWU), Wilhelmshof, Naugarten, Horst, Gollmitz, Klein-Sperrenwalde und Kröchlendorff,
  - Gemeinde Boitzenburger-Land mit den Gemarkungen Berkholz, Wichmannsdorf, Kuhz und Haßleben,
  - Gemeinde Mittenwalde,
  - Gemeinde Gerswalde mit den Gemarkungen Gerswalde, Buchholz, Pinnow (GE), Kaakstedt und Fergitz
  - Gemeinde Flieth-Steglitz,
  - Gemeinde Angermünde mit den Gemarkungen Wilmersdorf und Schmiedeberg,
  - Gemeinde Oberuckersee mit der Gemarkung Grünheide,
  - Gemeinde Gramzow mit der Gemarkung Gramzow östlich der der K7315, Gemarkungen

- Meichow, Neumeichow, Polßen
- Gemeinde Randowtal mit den Gemarkungen Wollin, Schmölln, Schwaneberg, Grenz
- Gemeinde Brüssow mit den Gemarkungen Battin, Grünberg und Trampe,
- Gemeinde Carmzow-Wallmow.
- Gemeinde Grünow mit der Gemarkung Grenz,
- Gemeinde Schenkenberg mit der Gemarkung Kleptow,
- Gemeinde Schönfeld,
- Gemeinde Göritz,
- Gemeinde Prenzlau mit den Gemarkungen Dedelow, Schönwerder und Dauer,
- Gemeinde Uckerland mit der Gemarkung Bandelow südlich der Straße von Bandelow zum Bandlowsee und der Gemarkung Jagow südlich der Straße vom Bandlowsee zur K7341,
- Landkreis Oder-Spree:
  - Gemeinde Storkow (Mark),
  - Gemeinde Spreehagen mit den Gemarkungen Braunsdorf, Markgrafpieske, Lebbin und Spreehagen,
  - Gemeinde Grünheide (Mark) mit den Gemarkungen Kagel, Kienbaum und Hangelsberg,
  - Gemeinde Fürstenwalde westlich der B 168 und nördlich der L 36,
  - Gemeinde Rauen,
  - Gemeinde Wendisch Rietz bis zur östlichen Uferzone des Scharmützelsees und von der südlichen Spitze des Scharmützelsees südlich der B246,
  - Gemeinde Reichenwalde,
  - Gemeinde Bad Saarow mit der Gemarkung Petersdorf und der Gemarkung Bad Saarow-Pieskow westlich der östlichen Uferzone des Scharmützelsees und ab nördlicher Spitze westlich der L35,
  - Gemeinde Tauche mit der Gemarkung Werder,
  - Gemeinde Steinhöfel mit den Gemarkungen Jänickendorf, Schönfelde, Beerfelde, Gölsdorf, Buchholz, Tempelberg und den Gemarkungen Steinhöfel, Hasenfelde und Heinersdorf westlich der L36 und der Gemarkung Neuendorf im Sande nördlich der L36,
- Landkreis Spree-Neiße:
  - Gemeinde Turnow-Preilack mit der Gemarkung Turnow,
  - Gemeinde Drachhausen,
  - Gemeinde Schmogrow-Fehrow,
  - Gemeinde Drehnow,
  - Gemeinde Teichland mit den Gemarkungen Maust und Neuendorf,
  - Gemeinde Dissen-Striesow,
  - Gemeinde Briesen,
  - Gemeinde Spremberg mit den Gemarkungen, Klein Buckow westlich der B79, Radeweise, Radewiese, Stradow, Straußdorf, Wolkenberg und der Gemarkung Spremberg westlich der Tagebaurandstraße,
  - Gemeinde Drebkau mit den Gemarkungen Jehserig und Kausche,
  - Gemeinde Neuhausen/Spree mit den Gemarkungen Groß Oßnig, Groß Döbbern und Klein Döbbern westlich der B 97,
  - Gemeinde Drebkau mit der Gemarkung Schorbus östlich der L521,

- Gemeinde Kolkwitz mit den Gemarkungen Klein Gaglow und Hähnchen,
  - Gemeinde Welzow mit der Gemarkung Welzow,
  - Kreisfreie Stadt Cottbus außer der Gemarkung Kahren,
  - Landkreis Oberspreewald-Lausitz:
    - Gemeinde Neupetershain,
    - Gemeinde Lauchhammer,
    - Gemeinde Schwarzheide,
    - Gemeinde Schipkau,
    - Gemeinde Senftenberg mit den Gemarkungen Brieske, Niemtsch, Senftenberg, Reppist, Hosena, Großkoschen, Kleinkoschen und Sedlitz,
    - die Gemeinde Schwarzbach mit der Gemarkung Biehlen,
    - Gemeinde Neu-Seeland mit den Gemarkungen Lieske, Bahnsdorf und Lindchen,
    - Gemeinde Großräschen mit den Gemarkungen Dörrwalde und Allmosen,
    - Gemeinde Tettau,
  - Landkreis Elbe-Elster:
    - Gemeinde Großthiemig,
    - Gemeinde Hirschfeld,
    - Gemeinde Gröden,
    - Gemeinde Schraden,
    - Gemeinde Merzdorf,
    - Gemeinde Röderland mit der Gemarkung Wainsdorf, Prösen, Stolzenhain a.d. Röder,
    - Gemeinde Plessa mit der Gemarkung Plessa,
  - Landkreis Prignitz:
    - Gemeinde Groß Pankow mit den Gemarkungen Baek, Tangendorf, Tacken, Hohenvier, Strigleben, Steinberg und Gulow,
    - Gemeinde Perleberg mit der Gemarkung Schönfeld,
    - Gemeinde Karstädt mit den Gemarkungen Postlin, Strehlen, Blüten, Klockow, Premslin, Glövizin, Waterloo, Karstädt, Dargardt, Garlin und die Gemarkungen Groß Warnow, Klein Warnow, Reckenzin, Streesow und Dallmin westlich der Bahnstrecke Berlin/Spandau-Hamburg/Altona,
    - Gemeinde Gülitz-Reetz,
    - Gemeinde Putlitz mit den Gemarkungen Lockstädt, Mansfeld und Laaske,
    - Gemeinde Triglitz,
    - Gemeinde Marienfließ mit der Gemarkung Frehne,
    - Gemeinde Küssernitztal mit der Gemarkungen Buckow, Preddöhl und Grabow,
    - Gemeinde Gerdshagen mit der Gemarkung Gerdshagen,
    - Gemeinde Meyenburg,
    - Gemeinde Pritzwalk mit der Gemarkung Steffenshagen,
- Bundesland Sachsen:
- Landkreis Bautzen
    - Gemeinde Arnsdorf, sofern nicht bereits Teil der Sperrzone II,
    - Gemeinde Cunewalde,

- Gemeinde Demitz-Thumitz, sofern nicht bereits Teil der Sperrzone II,
- Gemeinde Doberschau-Gaußig,
- Gemeinde Göda, sofern nicht bereits Teil der Sperrzone II,
- Gemeinde Großharthau, sofern nicht bereits Teil der Sperrzone II,
- Gemeinde Großpostwitz/O.L.,
- Gemeinde Hochkirch, sofern nicht bereits der Sperrzone II,
- Gemeinde Kubschütz, sofern nicht bereits Teil der Sperrzone II,
- Gemeinde Neukirch/Lausitz,
- Gemeinde Obergurig,
- Gemeinde Schmölln-Putzkau,
- Gemeinde Sohland a. d. Spree,
- Gemeinde Stadt Bautzen, sofern nicht bereits Teil der Sperrzone II,
- Gemeinde Stadt Bischofswerda, sofern nicht bereits Teil der Sperrzone II,
- Gemeinde Stadt Radeberg, sofern nicht bereits Teil der Sperrzone II,
- Gemeinde Stadt Schirgiswalde-Kirschau,
- Gemeinde Stadt Wilthen,
- Gemeinde Steinigtwolmsdorf,
- Stadt Dresden:
  - Stadtgebiet, sofern nicht bereits Teil der Sperrzone II,
- Landkreis Meißen:
  - Gemeinde Diera-Zehren, sofern nicht bereits Teil der Sperrzone II,
  - Gemeinde Glaubitz, sofern nicht bereits Teil der Sperrzone II,
  - Gemeinde Hirschstein,
  - Gemeinde Käbschütztal,
  - Gemeinde Klipphausen, sofern nicht bereits Teil der Sperrzone II,
  - Gemeinde Niederau, sofern nicht bereits Teil der Sperrzone II,
  - Gemeinde Nünchritz, sofern nicht bereits Teil der Sperrzone II,
  - Gemeinde Röderaue, sofern nicht bereits Teil der Sperrzone II,
  - Gemeinde Stadt Gröditz, sofern nicht bereits Teil der Sperrzone II,
  - Gemeinde Stadt Lommatzsch,
  - Gemeinde Stadt Meißen, sofern nicht bereits Teil der Sperrzone II,
  - Gemeinde Stadt Nossen außer Ortsteil Nossen,
  - Gemeinde Stadt Riesa,
  - Gemeinde Stadt Strehla,
  - Gemeinde Stauchitz,
  - Gemeinde Wülknitz, sofern nicht bereits Teil der Sperrzone II,
  - Gemeinde Zeithain,
- Landkreis Mittelsachsen:
  - Gemeinde Reinsberg,

— Landkreis Sächsische Schweiz-Osterzgebirge:

- Gemeinde Bannewitz,
- Gemeinde Dürrröhrsdorf-Dittersbach,
- Gemeinde Kreischa,
- Gemeinde Lohmen,
- Gemeinde Müglitztal,
- Gemeinde Stadt Dohna,
- Gemeinde Stadt Freital,
- Gemeinde Stadt Heidenau,
- Gemeinde Stadt Hohnstein,
- Gemeinde Stadt Neustadt i. Sa.,
- Gemeinde Stadt Pirna,
- Gemeinde Stadt Rabenau mit den Ortsteilen Lübau, Obernaundorf, Oelsa, Rabenau und Spechtritz,
- Gemeinde Stadt Stolpen,
- Gemeinde Stadt Tharandt mit den Ortsteilen Fördergersdorf, Großopitz, Kurort Hartha, Pohrsdorf und Spechtshausen,
- Gemeinde Stadt Wilsdruff, sofern nicht bereits Teil der Sperrzone II,

Bundesland Mecklenburg-Vorpommern:

— Landkreis Vorpommern Greifswald

- Gemeinde Penkun südlich der Autobahn A11,
- Gemeinde Nadrense südlich der Autobahn A11,

— Landkreis Ludwigslust-Parchim:

- Gemeinde Barkhagen mit den Ortsteilen und Ortslagen: Altenlinden, Kolonie Lalchow, Plauerhagen, Zarchlin, Barkow-Ausbau, Barkow,
- Gemeinde Blievenstorf mit dem Ortsteil: Blievenstorf,
- Gemeinde Brenz mit den Ortsteilen und Ortslagen: Neu Brenz, Alt Brenz,
- Gemeinde Domsühl mit den Ortsteilen und Ortslagen: Severin, Bergrade Hof, Bergrade Dorf, Zieslütbe, Alt Dammerow, Schlieven, Domsühl, Domsühl-Ausbau, Neu Schlieven,
- Gemeinde Gallin-Kuppentin mit den Ortsteilen und Ortslagen: Kuppentin, Kuppentin-Ausbau, Daschow, Zahren, Gallin, Penzlin,
- Gemeinde Ganzlin mit den Ortsteilen und Ortslagen: Dresenow, Dresenower Mühle, Twietfort, Ganzlin, Tönchow, Wendisch Priborn, Liebhof, Gnevsdorf,
- Gemeinde Granzin mit den Ortsteilen und Ortslagen: Lindenbeck, Greven, Beckendorf, Bahlenrade, Granzin,
- Gemeinde Grabow mit den Ortsteilen und Ortslagen: Fresenbrügge, Grabow, Griemoor, Heidehof, Kaltehof, Winkelmoor,
- Gemeinde Groß Laasch mit den Ortsteilen und Ortslagen: Groß Laasch,
- Gemeinde Kremmin mit den Ortsteilen und Ortslagen: Beckentin, Kremmin,
- Gemeinde Kritzow mit den Ortsteilen und Ortslagen: Schlemmin, Kritzow,
- Gemeinde Lewitzrand mit dem Ortsteil und Ortslage: Matzlow-Garwitz (teilweise),

- Gemeinde Lübz mit den Ortsteilen und Ortslagen: Bobzin, Broock, Broock Ausbau, Hof Gischow, Lübz, Lutheran, Lutheran Ausbau, Riederfelde, Ruthen, Wessentin, Wessentin Ausbau,
- Gemeinde Neustadt-Glewe mit den Ortsteilen und Ortslagen: Hohes Feld, Kiez, Klein Laasch, Liebs Siedlung, Neustadt-Glewe, Tuckhude, Wabel,
  - Gemeinde Obere Warnow mit den Ortsteilen und Ortslagen: Grebbin und Wozinkel, Gemarkung Kossebade teilweise, Gemarkung Herzberg mit dem Waldgebiet Bahlenholz bis an die östliche Gemeindegrenze, Gemarkung Woeten unmittelbar östlich und westlich der L16,
  - Gemeinde Parchim mit den Ortsteilen und Ortslagen: Dargelütz, Neuhof, Kiekindemark, Neu Klockow, Möderitz, Malchow, Damm, Parchim, Voigtsdorf, Neu Matzlow,
  - Gemeinde Passow mit den Ortsteilen und Ortslagen: Unterbrüz, Brüz, Welzin, Neu Brüz, Weisin, Charlottenhof, Passow,
  - Gemeinde Plau am See mit den Ortsteilen und Ortslagen: Reppentin, Gaarz, Silbermühle, Appelburg, Seelust, Plau-Am See, Plötzenhöhe, Klebe, Lalchow, Quetzin, Heidekrug,
  - Gemeinde Rom mit den Ortsteilen und Ortslagen: Lancken, Stralendorf, Rom, Darze, Paarsch,
  - Gemeinde Spornitz mit den Ortsteilen und Ortslagen: Dütschow, Primark, Steinbeck, Spornitz,
  - Gemeinde Werder mit den Ortsteilen und Ortslagen: Neu Benthen, Benthen, Tannenhof, Werder.

2. Estonija

Sljedeće zone ograničenja I u Estoniji:

- Hiiu maakond.

3. Grčka

Sljedeće zone ograničenja I u Grčkoj:

- in the regional unit of Drama:
  - the community departments of Sidironero and Skaloti and the municipal departments of Livadero and Ksiropotamo (in Drama municipality),
  - the municipal department of Paranesti (in Paranesti municipality),
  - the municipal departments of Kokkinogeia, Mikropoli, Panorama, Pyrgoi (in Prosotsani municipality),
  - the municipal departments of Kato Nevrokopi, Chrysokefalo, Achladea, Vathytopos, Volakas, Granitis, Dasotos, Eksohi, Katafyto, Lefkogeia, Mikrokleisoura, Mikromilea, Ochyro, Pagoneri, Perithorio, Kato Vrontou and Potamoi (in Kato Nevrokopi municipality),
- in the regional unit of Xanthi:
  - the municipal departments of Kimmerion, Stavroupoli, Gerakas, Dafnonas, Komnina, Kariofyto and Neochori (in Xanthi municipality),
  - the community departments of Satres, Thermes, Kotyli, and the municipal departments of Myki, Echinis and Oraio and (in Myki municipality),
  - the community department of Selero and the municipal department of Sounio (in Avdira municipality),
- in the regional unit of Rodopi:
  - the municipal departments of Komotini, Anthochorio, Gratini, Thrylorio, Kalhas, Karydia, Kikidio, Kosmio, Pandrosos, Aigeiros, Kallisti, Meleti, Neo Sidirochori and Mega Doukato (in Komotini municipality),
  - the municipal departments of Ipio, Arriana, Darmeni, Archontika, Fillyra, Ano Drosini, Aratos and the Community Departments Kehros and Organi (in Arriana municipality),

- the municipal departments of Iasmos, Sostis, Asomatoi, Polyanthos and Amvrosia and the community department of Amaxades (in Iasmos municipality),
- the municipal department of Amaranta (in Maroneia Sapon municipality),
- in the regional unit of Evros:
  - the municipal departments of Kyriaki, Mandra, Mavrokklisi, Mikro Dereio, Protokklisi, Roussa, Goniko, Geriko, Sidirochori, Megalo Derio, Sidiro, Giannouli, Agriani and Petrolofos (in Soufli municipality),
  - the municipal departments of Dikaia, Arzos, Elaia, Therapio, Komara, Marasia, Ormenio, Pentalofos, Petrota, Plati, Ptelea, Kyprinos, Zoni, Fulakio, Spilaio, Nea Vyssa, Kavili, Kastanies, Rizia, Sterna, Ampelakia, Valtos, Megali Doxipara, Neochori and Chandras (in Orestiada municipality),
  - the municipal departments of Asvestades, Ellinochori, Karoti, Koufovouno, Kiani, Mani, Sitochori, Alepochori, Asproneri, Metaxades, Vrysika, Doksa, Elafoxori, Ladi, Paliouri and Poimeniko (in Didymoteixo municipality),
- in the regional unit of Serres:
  - the municipal departments of Kerkini, Livadia, Makrynitsa, Neochori, Platanakia, Petritsi, Akritochori, Vyroneia, Gonimo, Mandraki, Megalochori, Rodopoli, Ano Poroia, Katw Poroia, Sidirokastro, Vamvakophyto, Promahonas, Kamaroto, Strymonochori, Charopo, Kastanousi and Chortero and the community departments of Achladochori, Agkistro and Kapnophyto (in Sintiki municipality),
  - the municipal departments of Serres, Elaionas and Oinoussa and the community departments of Orini and Ano Vrontou (in Serres municipality),
  - the municipal departments of Dasochoriou, Irakleia, Valtero, Karperi, Koimisi, Lithotopos, Limnochori, Podismeno and Chrysochorafa (in Irakleia municipality).

4. Latvija

Sljedeće zone ograničenja I u Latviji:

- Dienvidkurzemes novada, Grobiņas pagasts, Nīcas pagasta daļa uz ziemeļiem no apdzīvotās vietas Bernāti, autoceļa V1232, A11, V1222, Bārtas upes, Otaņķu pagasts, Grobiņas pilsēta,
- Ropažu novada Stopiņu pagasta daļa, kas atrodas uz rietumiem no autoceļa V36, P4 un P5, Acones ielas, Dauguļupes ielas un Dauguļupītes.

5. Litva

Sljedeće zone ograničenja I u Litvi:

- Kalvarijos savivaldybė,
- Klaipėdos rajono savivaldybė: Agluonėnų, Dovilų, Gargždų, Priekulės, Vėžaičių, Kretingalės ir Dauparų-Kvietinių seniūnijos,
- Marijampolės savivaldybė,
- Palangos miesto savivaldybė,
- Vilkaviškio rajono savivaldybė: Bartninkų, Gižų, Gražiškių, Keturvalakių, Kybartų, Pajevonio, Šeimenos, Vilkaviškio miesto, Virbalio, Vištyčio seniūnijos.

6. Mađarska

Sljedeće zone ograničenja I u Mađarskoj:

- Békés megye 950950, 950960, 950970, 951950, 952050, 952750, 952850, 952950, 953050, 953150, 953650, 953660, 953750, 953850, 953960, 954250, 954260, 954350, 954450, 954550, 954650, 954750, 954850, 954860, 954950, 955050, 955150, 955250, 955260, 955270, 955350, 955450, 955510, 955650, 955750, 955760, 955850, 955950, 956050, 956060, 956150 és 956160 kódszámú vadgazdálkodási egységeinek teljes területe,
- Bács-Kiskun megye 600150, 600850, 601550, 601650, 601660, 601750, 601850, 601950, 602050, 603250, 603750 és 603850 kódszámú vadgazdálkodási egységeinek teljes területe,

- Budapest 1 kódszámú, vadgazdálkodási tevékenységre nem alkalmas területe,
- Csongrád-Csanád megye 800150, 800160, 800250, 802220, 802260, 802310 és 802450 kódszámú vadgazdálkodási egységeinek teljes területe,
- Fejér megye 400150, 400250, 400351, 400352, 400450, 400550, 401150, 401250, 401350, 402050, 402350, 402360, 402850, 402950, 403050, 403450, 403550, 403650, 403750, 403950, 403960, 403970, 404650, 404750, 404850, 404950, 404960, 405050, 405750, 405850, 405950,
- 406050, 406150, 406550, 406650 és 406750 kódszámú vadgazdálkodási egységeinek teljes területe,
- Győr-Moson-Sopron megye 100550, 100650, 100950, 101050, 101350, 101450, 101550, 101560 és 102150 kódszámú vadgazdálkodási egységeinek teljes területe,
- Jász-Nagykun-Szolnok megye 750150, 750160, 750260, 750350, 750450, 750460, 754450, 754550, 754560, 754570, 754650, 754750, 754950, 755050, 755150, 755250, 755350 és 755450 kódszámú vadgazdálkodási egységeinek teljes területe,
- Komárom-Esztergom megye 250150, 250250, 250450, 250460, 250550, 250650, 250750, 251050, 251150, 251250, 251350, 251360, 251650, 251750, 251850, 252250, kódszámú vadgazdálkodási egységeinek teljes területe,
- Pest megye 571550, 572150, 572250, 572350, 572550, 572650, 572750, 572850, 572950, 573150, 573250, 573260, 573350, 573360, 573450, 573850, 573950, 573960, 574050, 574150, 574350, 574360, 574550, 574650, 574750, 574850, 574860, 574950, 575050, 575150, 575250, 575350, 575550, 575650, 575750, 575850, 575950, 576050, 576150, 576250, 576350, 576450, 576650, 576750, 576850, 576950, 577050, 577150, 577350, 577450, 577650, 577850, 577950, 578050, 578150, 578250, 578350, 578360, 578450, 578550, 578560, 578650, 578850, 578950, 579050, 579150, 579250, 579350, 579450, 579460, 579550, 579650, 579750, 580250 és 580450 kódszámú vadgazdálkodási egységeinek teljes területe.

7. Poljska

Sljedeće zone ograničenja I u Poljskoj:

w województwie kujawsko - pomorskim:

- powiat rypiński,
- powiat brodnicki,
- powiat grudziądzki,
- powiat miejski Grudziądz,
- powiat wąbrzeski,

w województwie warmińsko-mazurskim:

- gminy Wielbark i Rozogi w powiecie szczycieńskim,

w województwie podlaskim:

- gminy Wysokie Mazowieckie z miastem Wysokie Mazowieckie, Czyżew i część gminy Kulesze Kościelne położona na południe od linii wyznaczonej przez linię kolejową w powiecie wysokomazowieckim,
- gminy Miastkowo, Nowogród, Śniadowo i Zbójna w powiecie łomżyńskim,
- gminy Szumowo, Zambrów z miastem Zambrów i część gminy Kołaki Kościelne położona na południe od linii wyznaczonej przez linię kolejową w powiecie zambrowskim,
- gminy Grabowo, Kolno i miasto Kolno, Turośl w powiecie kolneńskim,

w województwie mazowieckim:

- powiat ostrołęcki,
- powiat miejski Ostrołęka,
- gminy Bielsk, Brudzeń Duży, Bulkowo, Drobin, Gąbin, Łąck, Nowy Duninów, Radzanowo, Słupno, Staroźreby i Stara Biała w powiecie plockim,
- powiat miejski Płock,

- powiat ciechanowski,
  - gminy Baboszewo, Dzierżąnia, Joniec, Nowe Miasto, Płońsk i miasto Płońsk, Raciąż i miasto Raciąż, Sochocin w powiecie płońskim,
  - powiat sierpecki,
  - gmina Biezuń, Lutocin, Siemiątkowo i Żuromin w powiecie żuromińskim,
  - część powiatu ostrowskiego niewymieniona w części II załącznika I,
  - gminy Dzieżgowo, Lipowiec Kościelny, Mława, Radzanów, Strzegowo, Stupsk, Szreńsk, Szydłowo, Wiśniewo w powiecie mławskim,
  - powiat przasnyski,
  - powiat makowski,
  - powiat pułtuski,
  - część powiatu wyszkowskiego niewymieniona w części II załącznika I,
  - część powiatu węgrowskiego niewymieniona w części II załącznika I,
  - część powiatu wołomińskiego niewymieniona w części II załącznika I,
  - gminy Mokobody i Suchożebry w powiecie siedleckim,
  - gminy Dobrze, Jakubów, Kałuszyn, Stanisławów w powiecie mińskim,
  - gminy Bielany i gmina wiejska Sokołów Podlaski w powiecie sokołowskim,
  - powiat gostyniński,
- w województwie podkarpackim:
- powiat jasielski,
  - powiat strzyżowski,
  - część powiatu ropczycko – sędziszowskiego niewymieniona w części II i II załącznika I,
  - gminy Pruchnik, Rokietnica, Roźwienica, w powiecie jarosławskim,
  - gminy Fredropol, Krasieczyn, Krzywca, Przemyśl, część gminy Orły położona na zachód od linii wyznaczonej przez drogę nr 77, część gminy Żurawica na zachód od linii wyznaczonej przez drogę nr 77 w powiecie przemyskim,
  - powiat miejski Przemyśl,
  - gminy Gać, Jawornik Polski, Kańczuga, część gminy Zarzecze położona na południe od linii wyznaczonej przez rzekę Mlecza w powiecie przeworskim,
  - powiat łańcucki,
  - gminy Trzebownisko, Głogów Małopolski, część gminy Świlcza położona na północ od linii wyznaczonej przez drogę nr 94 i część gminy Sokołów Małopolski położona na południe od linii wyznaczonej przez drogę nr 875 w powiecie rzeszowskim,
  - gmina Raniżów w powiecie kolbuszowskim,
  - gminy Brzostek, Jodłowa, Pilzno, miasto Dębica, część gminy Czarna położona na południe od linii wyznaczonej przez drogę nr A4, część gminy Żyraków położona na południe od linii wyznaczonej przez drogę nr A4, część gminy wiejskiej Dębica położona na południe od linii wyznaczonej przez drogę nr A4 w powiecie dębickim,
- w województwie świętokrzyskim:
- gminy Nowy Korczyn, Solec-Zdrój, Wiślica, Stopnica, Tuczępy, Busko Zdrój w powiecie buskim,
  - powiat kazimierski,
  - powiat skarżyski,
  - część powiatu opatowskiego niewymieniona w części II załącznika I,

- część powiatu sandomierskiego niewymieniona w części II załącznika I,
- gminy Bogoria, Osiek, Staszów i część gminy Rytwiany położona na wschód od linii wyznaczonej przez drogę nr 764, część gminy Szydłów położona na wschód od linii wyznaczonej przez drogę nr 756 w powiecie staszowskim,
- gminy Pawłów, Wąchock, część gminy Brody położona na zachód od linii wyznaczonej przez drogę nr 9 oraz na południowy - zachód od linii wyznaczonej przez drogi: nr 0618T biegnącą od północnej granicy gminy do skrzyżowania w miejscowości Lipie, drogę biegnącą od miejscowości Lipie do wschodniej granicy gminy i część gminy Mirzec położona na zachód od linii wyznaczonej przez drogę nr 744 biegnącą od południowej granicy gminy do miejscowości Tychów Stary a następnie przez drogę nr 0566T biegnącą od miejscowości Tychów Stary w kierunku północno - wschodnim do granicy gminy w powiecie starachowickim,
- powiat ostrowiecki,
- gminy Fałków, Ruda Maleniecka, Radoszyce, Smyków, Słupia Konecka, część gminy Końskie położona na zachód od linii kolejowej, część gminy Stąporków położona na południe od linii kolejowej w powiecie koneckim,
- gminy Bodzentyn, Bieliny, Łągów, Morawica, Nowa Słupia, część gminy Raków położona na wschód od linii wyznaczonej przez drogi nr 756 i 764, część gminy Chęciny położona na południe od linii wyznaczonej przez drogę nr 762, część gminy Górno położona na południe od linii wyznaczonej przez drogę biegnącą od wschodniej granicy gminy łączącą miejscowości Leszczyna – Cedzyna oraz na południe od linii wyznaczonej przez ul. Kielecką w miejscowości Cedzyna biegnącą do wschodniej granicy gminy, część gminy Daleszyce położona na północ od linii wyznaczonej przez drogę nr 764 biegnącą od wschodniej granicy gminy do skrzyżowania z drogą łączącą miejscowości Daleszyce – Słopiec – Borków, dalej na północ od linii wyznaczonej przez tę drogę biegnącą od skrzyżowania z drogą nr 764 do przecięcia z linią rzeki Belnianka, następnie na północ od linii wyznaczonej przez rzeki Belnianka i Czarna Nida biegnącej do zachodniej granicy gminy w powiecie kieleckim,
- gminy Działoszyce, Michałów, Pińczów, Złota w powiecie pińczowskim,
- gminy Imielno, Jędrzejów, Nagłowice, Sędziszów, Słupia, Sobków, Wodzisław w powiecie jędrzejowskim,
- gminy Moskorzew, Radków, Secemin, część gminy Włoszczowa położona na zachód od linii wyznaczonej przez drogę nr 742 biegnącą od północnej granicy gminy do miejscowości Konieczno i dalej na zachód od linii wyznaczonej przez drogę łączącą miejscowości Konieczno – Rogienice – Dąbie – Podłazie, część gminy Kluczewsko położona na północ od linii wyznaczonej przez drogę biegnącą od wschodniej granicy gminy i łączącą miejscowości Krogulec – Nowiny - Komorniki do przecięcia z linią rzeki Czarna, następnie na północ od linii wyznaczonej przez rzekę Czarna biegnącą do przecięcia z linią wyznaczoną przez drogę nr 742 i dalej na zachód od linii wyznaczonej przez drogę nr 742 biegnącą od przecięcia z linią rzeki Czarna do południowej granicy gminy w powiecie włoszczowskim,

w województwie łódzkim:

- gminy Łyszkowice, Kocierzew Południowy, Kiernoza, Chąšno, Nieborów, część gminy wiejskiej Łowicz położona na północ od linii wyznaczonej przez drogę nr 92 biegnącej od granicy miasta Łowicz do zachodniej granicy gminy oraz część gminy wiejskiej Łowicz położona na wschód od granicy miasta Łowicz i na północ od granicy gminy Nieborów w powiecie łowickim,
- gminy Cielądz, Rawa Mazowiecka z miastem Rawa Mazowiecka w powiecie rawskim,
- gminy Bolimów, Głuchów, Godzianów, Lipce Reymontowskie, Maków, Nowy Kawęczyn, Skierniewice, Słupia w powiecie skierniewickim,
- powiat miejski Skierniewice,
- gminy Mniszków, Paradyż, Sławno i Żarnów w powiecie opoczyńskim,
- powiat tomaszowski,
- powiat brzeziński,
- powiat łaski,

- powiat miejski Łódź,
  - powiat łódzki wschodni,
  - powiat pabianicki,
  - powiat wierszowski,
  - gminy Aleksandrów Łódzki, Stryków, miasto Zgierz w powiecie zgierskim,
  - gminy Bełchatów z miastem Bełchatów, Drużbice, Kluki, Rusiec, Szczerców, Zelów w powiecie bełchatowskim,
  - powiat wieluński,
  - powiat sieradzki,
  - powiat zduńskowolski,
  - gminy Aleksandrów, Czarnocin, Grabica, Moszczenica, Ręczno, Sulejów, Wola Krzysztoporska, Wolbórz w powiecie piotrkowskim,
  - powiat miejski Piotrków Trybunalski,
  - gminy Masłowice, Przedbórz, Wielgomłyny i Żytno w powiecie radomszczańskim,
- w województwie śląskim:
- gmina Koniecpol w powiecie częstochowskim,
- w województwie pomorskim:
- gminy Ostaszewo, miasto Krynica Morska oraz część gminy Nowy Dwór Gdański położona na południowy - zachód od linii wyznaczonej przez drogę nr 55 biegnącą od południowej granicy gminy do skrzyżowania z drogą nr 7, następnie przez drogę nr 7 i S7 biegnącą do zachodniej granicy gminy w powiecie nowodworskim,
  - gminy Lichnowy, Miłoradz, Malbork z miastem Malbork, część gminy Nowy Staw położona na zachód od linii wyznaczonej przez drogę nr 55 w powiecie malborskim,
  - gminy Mikołajki Pomorskie, Stary Targ i Sztum w powiecie sztumskim,
  - powiat gdański,
  - Miasto Gdańsk,
  - powiat tczewski,
  - powiat kwidzyński,
- w województwie lubuskim:
- gmina Lubiszyn w powiecie gorzowskim,
  - gmina Dobięgniew w powiecie strzelecko – drezdeneckim,
- w województwie dolnośląskim:
- gminy Dziadowa Kłoda, Międzybórz, Syców, Twardogóra, część gminy wiejskiej Oleśnica położona na północ od linii wyznaczonej przez drogę nr S8, część gminy Dobroszyce położona na wschód od linii wyznaczonej przez linię kolejową biegnącą od północnej do południowej granicy gminy w powiecie oleśnickim,
  - gminy Jordanów Śląski, Kobierzyce, Mietków, Sobótka, część gminy Żórawina położona na zachód od linii wyznaczonej przez autostradę A4, część gminy Kąty Wrocławskie położona na południe od linii wyznaczonej przez autostradę A4 w powiecie wrocławskim,
  - część gminy Domaniów położona na południowy zachód od linii wyznaczonej przez autostradę A4 w powiecie oławskim,
  - gmina Wiązów w powiecie strzelińskim,
  - część powiatu średzkiego niewymieniona w części II załącznika I,

- miasto Świeradów - Zdrój w powiecie lubańskim,
- gminy Pielgrzymka, miasto Złotoryja, część gminy wiejskiej Złotoryja położona na zachód od linii wyznaczonej przez drogę biegnącą od północnej granicy gminy w miejscowości Nowa Wieś Złotoryjska do granicy miasta Złotoryja oraz na południe od linii wyznaczonej przez drogę nr 382 biegnącą od granicy miasta Złotoryja do wschodniej granicy gminy w powiecie złotoryjskim,
- gmina Mirsk w powiecie lwóweckim,
- gminy Janowice Wielkie, Mysłakowice, Stara Kamienica w powiecie karkonoskim,
- część powiatu miejskiego Jelenia Góra położona na północ od linii wyznaczonej przez drogę nr 366,
- gminy Bolków, Męcinka, Mściwojów, Paszowice, miasto Jawor w powiecie jaworskim,
- gminy Dobromierz, Jaworzyna Śląska, Marcinowice, Strzegom, Żarów w powiecie świdnickim,
- gminy Dzierżoniów, Pieszycy, miasto Bielawa, miasto Dzierżoniów w powiecie dzierżoniowskim,
- gminy Głuszycza, Mieroszów w powiecie wałbrzyskim,
- gmina Nowa Ruda i miasto Nowa Ruda w powiecie kłodzkim,
- gminy Kamienna Góra, Marciszów i miasto Kamienna Góra w powiecie kamiennogórskim,

w województwie wielkopolskim:

- gminy Koźmin Wielkopolski, Rozdrażew, miasto Sulmierzyce, część gminy Krotoszyn położona na wschód od linii wyznaczonej przez drogi: nr 15 biegnącą od północnej granicy gminy do skrzyżowania z drogą nr 36, nr 36 biegnącą od skrzyżowania z drogą nr 15 do skrzyżowania z drogą nr 444, nr 444 biegnącą od skrzyżowania z drogą nr 36 do południowej granicy gminy w powiecie krotoszyńskim,
- gminy Brodnica, część gminy Dolsk położona na wschód od linii wyznaczonej przez drogę nr 434 biegnącą od północnej granicy gminy do skrzyżowania z drogą nr 437, a następnie na wschód od drogi nr 437 biegnącej od skrzyżowania z drogą nr 434 do południowej granicy gminy, część gminy Śrem położona na wschód od linii wyznaczonej przez drogę nr 310 biegnącą od zachodniej granicy gminy do miejscowości Śrem, następnie na wschód od drogi nr 432 w miejscowości Śrem oraz na wschód od drogi nr 434 biegnącej od skrzyżowania z drogą nr 432 do południowej granicy gminy w powiecie śremskim,
- gminy Borek Wielkopolski, Piaski, Pogorzela, w powiecie gostyńskim,
- gmina Grodzisk Wielkopolski i część gminy Kamieniec położona na wschód od linii wyznaczonej przez drogę nr 308 w powiecie grodziskim,
- gmina Czempin w powiecie kościańskim,
- gminy Kleszczewo, Kostrzyn, Kórnik, Pobiedziska, Mosina, miasto Puszczykowo, część gminy wiejskiej Murowana Goślina położona na południe od linii kolejowej biegnącej od północnej granicy miasta Murowana Goślina do północno-wschodniej granicy gminy w powiecie poznańskim,
- gmina Kiszkowo i część gminy Klecko położona na zachód od rzeki Mała Węlna w powiecie gnieźnieńskim,
- powiat czarnkowsko-trzcianecki,
- część gminy Wronki położona na północ od linii wyznaczonej przez rzekę Wartę biegnącą od zachodniej granicy gminy do przecięcia z drogą nr 182, a następnie na wschód od linii wyznaczonej przez drogi nr 182 oraz 184 biegnącą od skrzyżowania z drogą nr 182 do południowej granicy gminy w powiecie szamotulskim,
- gmina Budzyń w powiecie chodzieskim,
- gminy Mieścisko, Skoki i Wągrowiec z miastem Wągrowiec w powiecie wągrowieckim,
- powiat pleszewski,

- gmina Zagórów w powiecie słupeckim,
  - gmina Pyzdry w powiecie wrzesińskim,
  - gminy Kotlin, Żerków i część gminy Jarocin położona na wschód od linii wyznaczonej przez drogi nr S11 i 15 w powiecie jarocińskim,
  - powiat ostrowski,
  - powiat miejski Kalisz,
  - powiat kaliski,
  - powiat turecki,
  - gminy Rzgów, Grodziec, Krzymów, Stare Miasto, Rychwał w powiecie konińskim,
  - powiat kępiński,
  - powiat ostrzeszowski,
- w województwie opolskim:
- gminy Domaszowice, Pokój, część gminy Namysłów położona na północ od linii wyznaczonej przez linię kolejową biegnącą od wschodniej do zachodniej granicy gminy w powiecie namysłowskim,
  - gminy Wołczyn, Kluczbork, Byczyna w powiecie kluczborskim,
  - gminy Praszka, Gorzów Śląski część gminy Rudniki położona na północ od linii wyznaczonej przez drogę nr 42 biegnącą od zachodniej granicy gminy do skrzyżowania z drogą nr 43 i na zachód od linii wyznaczonej przez drogę nr 43 biegnącą od północnej granicy gminy do skrzyżowania z drogą nr 42 w powiecie oleskim,
  - gmina Grodków w powiecie brzeskim,
  - gminy Komprachcice, Łubniany, Murów, Niemodlin, Tułowice w powiecie opolskim,
  - powiat miejski Opole,
- w województwie zachodniopomorskim:
- gminy Nowogródek Pomorski, Barlinek, Myślibórz, część gminy Dębno położona na wschód od linii wyznaczonej przez drogę nr 126 biegnącą od zachodniej granicy gminy do skrzyżowania z drogą nr 23 w miejscowości Dębno, następnie na wschód od linii wyznaczonej przez drogę nr 23 do skrzyżowania z ul. Jana Pawła II w miejscowości Cychry, następnie na północ od ul. Jana Pawła II do skrzyżowania z ul. Ogrodową i dalej na północ od linii wyznaczonej przez ul. Ogrodową, której przedłużenie biegnie do wschodniej granicy gminy w powiecie myśliborskim,
  - gmina Stare Czarnowo w powiecie gryfińskim,
  - gmina Bielice, Kozielice, Pyrzyce w powiecie pyrzyckim,
  - gminy Bierzwnik, Krzęcin, Pełczyce w powiecie choszczeńskim,
  - część powiatu miejskiego Szczecin położona na zachód od linii wyznaczonej przez rzekę Odra Zachodnia biegnącą od północnej granicy gminy do przecięcia z drogą nr 10, następnie na południe od linii wyznaczonej przez drogę nr 10 biegnącą od przecięcia z linią wyznaczoną przez rzekę Odra Zachodnia do wschodniej granicy gminy,
  - gminy Dobra (Szczecińska), Kołbaskowo, Police w powiecie polickim,
- w województwie małopolskim:
- powiat brzeski,
  - powiat gorlicki,
  - powiat proszowicki,
  - część powiatu nowosądeckiego niewymieniona w części II załącznika I,
  - gminy Czorsztyn, Krościenko nad Dunajcem, Ochotnica Dolna w powiecie nowotarskim,
  - powiat miejski Nowy Sącz,

- powiat tarnowski,
- powiat miejski Tarnów,
- część powiatu dąbrowskiego niewymieniona w części III załącznika I.

8. Slovačka

Sljedeće zone ograničenja I u Slovačkoj:

- in the district of Nové Zámky, Sikenička, Pavlová, Bíňa, Kamenín, Kamenný Most, Malá nad Hronom, Belá, Lubá, Šarkan, Gbelce, Bruty, Mužla, Obid, Štúrovo, Nána, Kamenica nad Hronom, Chľaba, Leľa, Bajtava, Salka, Malé Kosihy,
- in the district of Veľký Krtíš, the municipalities of Ipeľské Predmostie, Veľká nad Ipľom, Hrušov, Kleňany, Sečianky,
- in the district of Levice, the municipalities of Keľ, Čata, Pohronský Ruskov, Hronovce, Želiezovce, Zalaba, Malé Ludince, Šalov, Sikenica, Pastovce, Bielovce, Ipeľský Sokolec, Lontov, Kubáňovo, Sazdice, Demandice, Dolné Semerovce, Vyškovce nad Ipľom, Preseľany nad Ipľom, Hrkovce, Tupá, Horné Semerovce, Hokovce, Slatina, Horné Turovce, Veľké Turovce, Šahy, Tešmak, Plášťovce, Ipeľské Uľany, Bátovce, Pečenice, Jabloňovce, Bohunice, Pukanec, Uhliská,
- in the district of Krupina, the municipalities of Dudince, Terany, Hontianske Moravce, Sudince, Súdovce, Lišov,
- the whole district of Ružomberok,
- in the region of Turčianske Teplice, municipalities of Turček, Horná Štubňa, Čremošné, Háj, Rakša, Mošovce,
- in the district of Martin, municipalities of Blatnica, Folkušová, Necpaly,
- in the district of Dolný Kubín, the municipalities of Kral'ovany, Žaškov, Jasenová, Vyšný Kubín, Oravská Poruba, Leštiny, Osádka, Malatiná, Chlebnice, Krivá,
- in the district of Tvrdošín, the municipalities of Oravský Biely Potok, Habovka, Zuberec,
- in the district of Žarnovica, the municipalities of Rudno nad Hronom, Voznica, Hodruša-Hámre,
- the whole district of Žiar nad Hronom, except municipalities included in zone II.

9. Italija

Sljedeće zone ograničenja I u Italiji:

Piedmont Region:

- in the province of Alessandria, the municipalities of Casalnoceto, Oviglio, Tortona, Viguzzolo, Ponti, Frugarolo, Bergamasco, Castellar Guidobono, Berzano Di Tortona, Castelletto D'erro, Cerreto Grue, Carbonara Scrivia, Casasco, Carentino, Frascaro, Paderna, Montegioco, Spineto Scrivia, Villaromagnano, Pozzolo Formigaro, Momperone, Merana, Monleale, Terzo, Borgoratto Alessandrino, Casal Cermelli, Montemarzino, Bistagno, Castellazzo Bormida, Bosco Marengo, Spigno Monferrato, Castelspina, Denice, Volpeglino, Alice Bel Colle, Gamalero, Volpedo, Pozzol Groppo, Montechiaro D'acqui, Sarezzano,
- in the province of Asti, the municipalities of Olmo Gentile, Nizza Monferrato, Incisa Scapaccino, Roccaverano, Castel Boglione, Mombaruzzo, Maranzana, Castel Rocchero, Rocchetta Palafea, Castelletto Molina, Castelnuovo Belbo, Montabone, Quaranti, Mombaldone, Fontanile, Calamandrana, Bruno, Sessame, Monastero Bormida, Bubbio, Cassinasco, Serole, Loazzolo, Cessole, Lesine, San Giorgio Scarampi,
- in the province of Cuneo, the municipalities of Bergolo, Pezzolo Valle Uzzone, Cortemilia, Levice, Castelletto Uzzone, Perletto,

Liguria Region:

- in the province of Genova, the Municipalities of Rovegno, Rapallo, Portofino, Cicagna, Avegno, Montebruno, Santa Margherita Ligure, Favale Di Malvaro, Recco, Camogli, Moconesi, Tribogna, Fascia, Uscio, Gorreto, Fontanigorda, Neirone, Rondanina, Lorsica, Propata;

— in the province of Savona, the municipalities of Cairo Montenotte, Quiliano, Dego, Altare, Piana Crixia, Mioglia, Giusvalla, Albissola Marina, Savona,

Emilia-Romagna Region:

— in the province of Piacenza, the municipalities of Ottone, Zerba,

Lombardia Region:

— in the province of Pavia, the municipalities of Rocca Susella, Montesegale, Menconico, Val Di Nizza, Bagnaria, Santa Margherita Di Staffora, Ponte Nizza, Brallo Di Pregola, Varzi, Godiasco, Cecima,

Lazio Region:

— in the province of Rome,

North: the municipalities of Riano, Castelnuovo di Porto, Capena, Fiano Romano, Morlupo, Sacrofano, Magliano Romano, Formello, Campagnano di Roma, Anguillara;

West: the municipality of Fiumicino;

South: the municipality of Rome between the boundaries of the municipality of Fiumicino (West), the limits of Zone 3 (North), the Tiber river up to the intersection with the Grande Raccordo Anulare GRA Highway, the Grande Raccordo Anulare GRA Highway up to the intersection with A24 Highway, A24 Highway up to the intersection with Viale del Tecnopolo, viale del Tecnopolo up to the intersection with the boundaries of the municipality of Guidonia Montecelio;

East: the municipalities of Guidonia Montecelio, Montelibretti, Palombara Sabina, Monterotondo, Mentana, Sant'Angelo Romano, Fonte Nuova.

DIO II.

1. Bugarska

Sljedeće zone ograničenja II u Bugarskoj:

- the whole region of Haskovo,
- the whole region of Yambol,
- the whole region of Stara Zagora,
- the whole region of Pernik,
- the whole region of Kyustendil,
- the whole region of Plovdiv, excluding the areas in Part III,
- the whole region of Pazardzhik, excluding the areas in Part III,
- the whole region of Smolyan,
- the whole region of Dobrich,
- the whole region of Sofia city,
- the whole region of Sofia Province,
- the whole region of Blagoevgrad excluding the areas in Part III,
- the whole region of Razgrad,
- the whole region of Kardzhali,
- the whole region of Burgas,
- the whole region of Varna excluding the areas in Part III,
- the whole region of Silistra,
- the whole region of Ruse,
- the whole region of Veliko Tarnovo,
- the whole region of Pleven,
- the whole region of Targovishte,

- the whole region of Shumen,
- the whole region of Sliven,
- the whole region of Vidin,
- the whole region of Gabrovo,
- the whole region of Lovech,
- the whole region of Montana,
- the whole region of Vratza.

2. Njemačka

Sljedeće zone ograničenja II u Njemačkoj:

Bundesland Brandenburg:

- Landkreis Oder-Spree:
  - Gemeinde Grunow-Dammendorf,
  - Gemeinde Mixdorf
  - Gemeinde Schlaubetal,
  - Gemeinde Neuzelle,
  - Gemeinde Neißemünde,
  - Gemeinde Lawitz,
  - Gemeinde Eisenhüttenstadt,
  - Gemeinde Vogelsang,
  - Gemeinde Ziltendorf,
  - Gemeinde Wiesenau,
  - Gemeinde Friedland,
  - Gemeinde Siehdichum,
  - Gemeinde Müllrose,
  - Gemeinde Briesen,
  - Gemeinde Jacobsdorf
  - Gemeinde Groß Lindow,
  - Gemeinde Brieskow-Finkenheerd,
  - Gemeinde Ragow-Merz,
  - Gemeinde Beeskow,
  - Gemeinde Rietz-Neuendorf,
  - Gemeinde Tauche mit den Gemarkungen Stremmen, Ranzig, Trebatsch, Sabrodt, Sawall, Mitweide, Lindenberg, Falkenberg (T), Görsdorf (B), Wulfersdorf, Giesensdorf, Briescht, Kossenblatt und Tauche,
  - Gemeinde Langewahl,
  - Gemeinde Berkenbrück,
  - Gemeinde Steinhöfel mit den Gemarkungen Arensdorf und Demitz und den Gemarkungen Steinhöfel, Hasenfelde und Heinersdorf östlich der L 36 und der Gemarkung Neuendorf im Sande südlich der L36,
  - Gemeinde Fürstenwalde östlich der B 168 und südlich der L36,
  - Gemeinde Diensdorf-Radlow,

- Gemeinde Wendisch Rietz östlich des Scharmützelsees und nördlich der B 246,
- Gemeinde Bad Saarow mit der Gemarkung Neu Golm und der Gemarkung Bad Saarow-Pieskow östlich des Scharmützelsees und ab nördlicher Spitze östlich der L35,
- Landkreis Dahme-Spreewald:
  - Gemeinde Jamlitz,
  - Gemeinde Lieberose,
  - Gemeinde Schwielochsee mit den Gemarkungen Goyatz, Jessern, Lamsfeld, Ressen, Speichrow und Zaue,
- Landkreis Spree-Neiße:
  - Gemeinde Schenkendöbern,
  - Gemeinde Guben,
  - Gemeinde Jänschwalde,
  - Gemeinde Tauer,
  - Gemeinde Peitz,
  - Gemeinde Turnow-Preilack mit der Gemarkung Preilack,
  - Gemeinde Teichland mit der Gemarkung Bärenbrück,
  - Gemeinde Heinersbrück,
  - Gemeinde Forst,
  - Gemeinde Groß Schacksdorf-Simmersdorf,
  - Gemeinde Neiße-Malxetal,
  - Gemeinde Jämlitz-Klein Döben,
  - Gemeinde Tschernitz,
  - Gemeinde Döbern,
  - Gemeinde Felixsee,
  - Gemeinde Wiesengrund,
  - Gemeinde Spremberg mit den Gemarkungen Groß Luja, Sellessen, Türkendorf, Graustein, Waldesdorf, Hornow, Schönheide, Lieskau, Bühlow, Groß Buckow, Jessen, Pulsberg, Roitz, Terpe und der Gemarkung Spremberg östlich der Tagebaurandstraße und der Gemarkung Klein Buckow östlich der B 97,
  - Gemeinde Welzow mit den Gemarkungen Proschim und Haidemühl,
  - Gemeinde Neuhausen/Spree mit den Gemarkungen Kahsel, Bagenz, Drieschnitz, Gablenz, Laubsdorf, Komptendorf und Sergen und der Gemarkung Roggosen, Haasow, Kathlow, Koppatz, Frauendorf, Neuhausen und den Gemarkungen Groß Döbern, Klein Döbern und Groß Oßnig östlich der B 97,
  - Kreisfreie Stadt Cottbus mit der Gemarkung Kahren,
- Landkreis Märkisch-Oderland:
  - Gemeinde Bleyen-Genschmar,
  - Gemeinde Neuhardenberg
  - Gemeinde Golzow,
  - Gemeinde Küstriner Vorland,
  - Gemeinde Alt Tucheband,
  - Gemeinde Reitwein,
  - Gemeinde Podelzig,
  - Gemeinde Gusow-Platkow,

- Gemeinde Seelow,
- Gemeinde Vierlinden,
- Gemeinde Lindendorf,
- Gemeinde Fichtenhöhe,
- Gemeinde Lietzen,
- Gemeinde Falkenhagen (Mark),
- Gemeinde Zeschdorf,
- Gemeinde Treplin,
- Gemeinde Lebus,
- Gemeinde Müncheberg mit den Gemarkungen Jahnsfelde, Trebnitz, Obersdorf, Münchehofe und Hermersdorf,
- Gemeinde Märkische Höhe mit der Gemarkung Ringenwalde,
- Gemeinde Bliesdorf mit der Gemarkung Metzdorf und Gemeinde Bliesdorf – östlich der B167 bis östlicher Teil, begrenzt aus Richtung Gemarkungsgrenze Neutrebbin südlich der Bahnlinie bis Straße „Sophienhof“ dieser westlich folgend bis „Ruesterchegraben“ weiter entlang Feldweg an den Windrädern Richtung „Herrnhof“, weiter entlang „Letschiner Hauptgraben“ nord-östlich bis Gemarkungsgrenze Altrebbin und Kunersdorf – östlich der B167,
- Gemeinde Bad Freienwalde mit den Gemarkungen Altglietzen, Altranft, Bad Freienwalde, Bralitz, Hohenwutzen, Schiffmühle, Hohensaaten und Neuenhagen,
- Gemeinde Falkenberg mit der Gemarkung Falkenberg östlich der L35,
- Gemeinde Oderaue,
- Gemeinde Wriezen mit den Gemarkungen Altwriezen, Jäckelsbruch, Neugaul, Bearegard, Eichwerder, Rathsdorf – östlich der B167 und Wriezen – östlich der B167,
- Gemeinde Neulewin,
- Gemeinde Neutrebbin,
- Gemeinde Letschin,
- Gemeinde Zechin,
- Landkreis Barnim:
  - Gemeinde Lunow-Stolzenhagen,
  - Gemeinde Parsteinsee,
  - Gemeinde Oderberg,
  - Gemeinde Liepe,
  - Gemeinde Hohenfinow (nördlich der B167),
  - Gemeinde Niederfinow,
  - Gemeinde (Stadt) Eberswalde mit den Gemarkungen Eberswalde nördlich der B167 und östlich der L200, Sommerfelde und Tornow nördlich der B167,
  - Gemeinde Chorin mit den Gemarkungen Brodowin, Chorin östlich der L200, Serwest, Neuehütte, Sandkrug östlich der L200,
  - Gemeinde Ziethen mit der Gemarkung Klein Ziethen östlich der Serwester Dorfstraße und östlich der B198,
- Landkreis Uckermark:
  - Gemeinde Angermünde mit den Gemarkungen Crussow, Stolpe, Gellmersdorf, Neukünkendorf, Bölkendorf, Herzsprung, Schmargendorf und den Gemarkungen Angermünde südlich und südöstlich der B2 und Dobberzin südlich der B2,

- Gemeinde Schwedt mit den Gemarkungen Criewen, Zützen, Schwedt, Stendell, Kummerow, Kunow, Vierraden, Blumenhagen, Oderbruchwiesen, Enkelsee, Gatow, Hohenfelde, Schöneberg, Flemisdorf und der Gemarkung Felchow östlich der B2,
  - Gemeinde Pinnow südlich und östlich der B2,
  - Gemeinde Berkholz-Meyenburg,
  - Gemeinde Mark Landin mit der Gemarkung Landin südlich der B2,
  - Gemeinde Casekow mit der Gemarkung Woltersdorf und den Gemarkungen Biesendahlshof und Casekow östlich der L272 und südlich der L27,
  - Gemeinde Hohenselchow-Groß Pinnow mit der Gemarkung Groß Pinnow und der Gemarkung Hohenselchow südlich der L27,
  - Gemeinde Gartz (Oder) mit der Gemarkung Friedrichsthal und den Gemarkungen Gartz und Hohenreinkendorf südlich der L27 und B2 bis Gartenstraße,
  - Gemeinde Passow mit der Gemarkung Jamikow,
  - Kreisfreie Stadt Frankfurt (Oder),
  - Landkreis Prignitz:
    - Gemeinde Karstädt mit den Gemarkungen Neuhof und Kribbe und den Gemarkungen Groß Warnow, Klein Warnow, Reckenzin, Streesow und Dallmin östlich der Bahnstrecke Berlin/Spandau-Hamburg/Altona,
    - Gemeinde Berge,
    - Gemeinde Pirow mit den Gemarkungen Hülsebeck, Pirow, Bresch und Burow,
    - Gemeinde Putlitz mit den Gemarkungen Sagast, Nettelbeck, Porep, Lütkendorf, Putlitz, Weitendorf und Telschow,
    - Gemeinde Marienfließ mit den Gemarkungen Jännersdorf, Stepenitz und Krempendorf,
  - Landkreis Oberspreewald-Lausitz:
    - Gemeinde Senftenberg mit der Gemarkung Peickwitz,
    - Gemeinde Hohenbocka,
    - Gemeinde Grünewald,
    - Gemeinde Hermsdorf,
    - Gemeinde Kroppen,
    - Gemeinde Ortrand,
    - Gemeinde Großmehlen,
    - Gemeinde Lindenau,
    - Gemeinde Frauendorf,
    - Gemeinde Ruhland,
    - Gemeinde Guteborn
    - Gemeinde Schwarzbach mit der Gemarkung Schwarzbach,
- Bundesland Sachsen:
- Landkreis Bautzen:
    - Gemeinde Arnsdorf nördlich der B6,
    - Gemeinde Burkau,
    - Gemeinde Crostwitz,
    - Gemeinde Demitz-Thumitz nördlich der S111,
    - Gemeinde Elsterheide,

-
- Gemeinde Frankenthal,
  - Gemeinde Göda nördlich der S111,
  - Gemeinde Großdubrau,
  - Gemeinde Großharthau nördlich der B6,
  - Gemeinde Großnaundorf,
  - Gemeinde Haselbachtal,
  - Gemeinde Hochkirch nördlich der B6,
  - Gemeinde Königswartha,
  - Gemeinde Kubschütz nördlich der B6,
  - Gemeinde Laußnitz,
  - Gemeinde Lichtenberg,
  - Gemeinde Lohsa,
  - Gemeinde Malschwitz,
  - Gemeinde Nebelschütz,
  - Gemeinde Neukirch,
  - Gemeinde Neschwitz,
  - Gemeinde Ohorn,
  - Gemeinde Oßling,
  - Gemeinde Ottendorf-Okrilla,
  - Gemeinde Panschwitz-Kuckau,
  - Gemeinde Puschwitz,
  - Gemeinde Räckelwitz,
  - Gemeinde Radibor,
  - Gemeinde Ralbitz-Rosenthal,
  - Gemeinde Rammenau,
  - Gemeinde Schwepnitz,
  - Gemeinde Spreetal,
  - Gemeinde Stadt Bautzen nördlich der S111 bis Abzweig S 156 und nördlich des Verlaufs S 156 bis Abzweig B6 und nördlich des Verlaufs der B 6 bis zur östlichen Gemeindegrenze,
  - Gemeinde Stadt Bernsdorf,
  - Gemeinde Stadt Bischofswerda nördlich der B6 nördlich der S111,
  - Gemeinde Stadt Elstra,
  - Gemeinde Stadt Großröhrsdorf,
  - Gemeinde Stadt Hoyerswerda,
  - Gemeinde Stadt Kamenz,
  - Gemeinde Stadt Königsbrück,
  - Gemeinde Stadt Lauta,
  - Gemeinde Stadt Pulsnitz,
  - Gemeinde Stadt Radeberg nördlich der B6,
  - Gemeinde Stadt Weißenberg,

- Gemeinde Stadt Wittichenau,
  - Gemeinde Steina,
  - Gemeinde Wachau,
  - Stadt Dresden:
    - Stadtgebiet nördlich der BAB4 bis zum Verlauf westlich der Elbe, dann nördlich der B6,
  - Landkreis Görlitz,
  - Landkreis Meißen:
    - Gemeinde Diera-Zehren östlich der Elbe,
    - Gemeinde Ebersbach,
    - Gemeinde Glaubitz östlich des Grödel-Elsterwerdaer-Floßkanals,
    - Gemeinde Klipphausen östlich der S177,
    - Gemeinde Lampertswalde,
    - Gemeinde Moritzburg,
    - Gemeinde Niederau östlich der B101,
    - Gemeinde Nünchritz östlich der Elbe und südlich des Grödel-Elsterwerdaer-Floßkanals,
    - Gemeinde Priestewitz,
    - Gemeinde Röderau östlich des Grödel-Elsterwerdaer-Floßkanals,
    - Gemeinde Schönfeld,
    - Gemeinde Stadt Coswig,
    - Gemeinde Stadt Gröditz östlich des Grödel-Elsterwerdaer-Floßkanals,
    - Gemeinde Stadt Großenhain,
    - Gemeinde Stadt Meißen östlich des Straßenverlaufs der S177 bis zur B6, dann B6 bis zur B101, ab der B101 Elbtalbrücke Richtung Norden östlich der Elbe,
    - Gemeinde Stadt Radebeul,
    - Gemeinde Stadt Radeburg,
    - Gemeinde Thiendorf,
    - Gemeinde Weinböhla,
    - Gemeinde Wülknitz östlich des Grödel-Elsterwerdaer-Floßkanals,
  - Landkreis Sächsische Schweiz-Osterzgebirge:
    - Gemeinde Stadt Wilsdruff nördlich der BAB4 zwischen den Abfahrten Wilsdruff und Dreieck Dresden-West,
- Bundesland Mecklenburg-Vorpommern:
- Landkreis Ludwigslust-Parchim:
    - Gemeinde Balow mit dem Ortsteil: Balow,
    - Gemeinde Brunow mit den Ortsteilen und Ortschaften: Bauerkuhl, Brunow (bei Ludwigslust), Klüß, Löcknitz (bei Parchim),
    - Gemeinde Dambeck mit dem Ortsteil und der Ortschaft: Dambeck (bei Ludwigslust),
    - Gemeinde Ganzlin mit den Ortsteilen und Ortschaften: Barackendorf, Hof Retzow, Klein Damerow, Retzow, Wangelin,

- Gemeinde Gehlsbach mit den Ortsteilen und Ortslagen: Ausbau Darß, Darß, Hof Karbow, Karbow, Karbow-Ausbau, Quaßlin, Quaßlin Hof, Quaßliner Mühle, Vietlübbe, Wahlstorf
- Gemeinde Groß Godems mit den Ortsteilen und Ortslagen: Groß Godems, Klein Godems,
- Gemeinde Karrenzin mit den Ortsteilen und Ortslagen: Herzfeld, Karrenzin, Karrenzin-Ausbau, Neu Herzfeld, Repzin, Wulfsahl,
- Gemeinde Kreien mit den Ortsteilen und Ortslagen: Ausbau Kreien, Hof Kreien, Kolonie Kreien, Kreien, Wilsen,
- Gemeinde Kritzow mit dem Ortsteil und der Ortslage: Benzin,
- Gemeinde Lübz mit den Ortsteilen und Ortslagen: Burow, Gischow, Meyerberg,
- Gemeinde Möllenbeck mit den Ortsteilen und Ortslagen: Carlshof, Horst, Menzendorf, Möllenbeck,
- Gemeinde Muchow mit dem Ortsteil und Ortslage: Muchow,
- Gemeinde Parchim mit dem Ortsteil und Ortslage: Slate,
- Gemeinde Prislich mit den Ortsteilen und Ortslagen: Marienhof, Neese, Prislich, Werle,
- Gemeinde Rom mit dem Ortsteil und Ortslage: Klein Niendorf,
- Gemeinde Ruhner Berge mit den Ortsteilen und Ortslagen: Dorf Polnitz, Drenkow, Griebow, Jarchow, Leppin, Malow, Malower Mühle, Marnitz, Mentin, Mooster, Poitendorf, Polnitz, Suckow, Tessenow, Zachow,
- Gemeinde Siggelkow mit den Ortsteilen und Ortslagen: Groß Pankow, Klein Pankow, Neuburg, Redlin, Siggelkow,
- Gemeinde Stolpe mit den Ortsteilen und Ortslagen: Barkow, Granzin, Stolpe Ausbau, Stolpe,
- Gemeinde Ziegendorf mit den Ortsteilen und Ortslagen: Drefahl, Meierstorf, Neu Drefahl, Pampin, Platschow, Stresendorf, Ziegendorf,
- Gemeinde Zierzow mit den Ortsteilen und Ortslagen: Kolbow, Zierzow.

3. Estonija

Sljedeće zone ograničenja II u Estoniji:

- Eesti Vabariik (välja arvatud Hiiuma maakond).

4. Latvija

Sljedeće zone ograničenja II u Latviji:

- Aizkraukles novads,
- Alūksnes, novada Alsviķu, Annas, Ilzenes, Jaunalūksnes, Jaunlaicenes, Kalncempju, Liepnas, Malienas, Mārupes, Mārkalnes, Pededzes, Veclaicenes, Zeltiņu, Ziemera pagasts, Jaunannas pagasta daļa uz ziemeļrietumiem no Pededzes upes, Alūksnes pilsēta,
- Augšdaugavas novads,
- Ādažu novads,
- Balvu, novada Baltinavas, Bērzpils, Briežuciema, Krišjāņu, Kupravas, Lazdukalna, Lazdulejas, Medņevas, Rugāju, Susāju, Šķilbēnu, Tilžas, Vectilžas, Vecumu, Žīguru, Viļakas pilsēta,
- Bauskas novads,
- Cēsu novads,
- Dienvidkurzemes novada Aizputes, Cīravas, Lažas, Durbes, Dunalkas, Tadaikū, Vecpils, Bārtas, Sakas, Bunkas, Priekules, Gramzdas, Kalētu, Virgas, Dunikas, Vaiņodes, Gaviezes, Rucavas, Vērgales, Medzes pagasts, Nīcas pagasta daļa uz dienvidiem no apdzīvotas vietas Bernāti, autoceļa V1232, A11, V1222, Bārtas upes, Embūtes pagasta daļa uz dienvidiem no autoceļa P116, P106, autoceļa no apdzīvotas vietas Dinsdurbe, Kalvenes pagasta daļa uz

rietumiem no ceļa pie Vārtājas upes līdz autoceļam A9, uz dienvidiem no autoceļa A9, uz rietumiem no autoceļa V1200, Kazdangas pagasta daļa uz rietumiem no ceļa V1200, P115, P117, V1296, Aizputes, Durbes, Pāvilostas, Priekules pilsēta,

- Dobeles novads,
- Gulbenes, novada Beļavas, Daukstu, Druvienas, Galgauskas, Jaungulbenes, Lejasciema, Lizuma, Līgo, Rankas, Stāmerienas, Stradu, Tīrzas pagasts, Litenes pagasta daļa uz rietumiem no Pededzes upes, Gulbenes pilsēta,
- Jelgavas novads,
- Jēkabpils novads,
- Krāslavas novads,
- Kuldīgas novada Alsungas, Gudenieku, Kurmāles, Rendas, Kabiles, Vārmes, Pelču, Snēpeles, Turlavas pagasts, Laidu pagasta daļa uz ziemeļiem no autoceļa V1296, V1295, V1272, Raņķu pagasta daļa uz ziemeļiem no autoceļa V1272 līdz robežai ar Ventas upi, Skrundas pagasta daļa uz ziemeļaustrumiem no Skrundas, Cieceres upes un Ventas upes, Ēdoles pagasta daļa uz rietumiem no autoceļa V1269, V1271, V1288, P119, Īvandes pagasta daļa uz dienvidiem no autoceļa P119, Rumbas pagasta daļa uz dienvidiem no autoceļa P120, Kuldīgas pilsēta,
- Ķekavas novads,
- Limbažu novads,
- Līvānu novads,
- Ludzas novads,
- Madonas novads,
- Mārupes novads,
- Ogres novads,
- Olaines novads,
- Preiļu, novada Aglonas, Aizkalnes, Pelēču, Preiļu, Riebiņu, Rožkalnu, Saunas, Sīļukalna, Stabulnieku, Upmalas, Vārkavas pagasts, Galēnu pagasta daļa uz rietumiem no autoceļa V740, V595, Rušonas pagasta daļa uz dienvidiem no autoceļa V742, Preiļu pilsēta,
- Rēzeknes, novada Audriņu, Bērzgales, Čornajas, Dekšāres, Dricānu, Gaigalavas, Griškānu, Ilzeskalna, Kantinieku, Kaunatas, Lendžu, Mākoņkalna, Nagļu, Nautrēnu, Ozolaines, Ozolmuižas, Pušas, Rikavas, Sakstagala, Sokolku, Stoļerovas, Stružānu, Vērēmu, Viļānu pagasts, Lūznavas pagasta daļa uz austrumiem no autoceļa A13 līdz apdzīvotai vietai Vertukšne, uz austrumiem no Vertukšnes ezera, Maltas pagasta daļa uz austrumiem no autoceļa Vertukšne – Rozentova un uz austrumiem no autoceļa P56, P57, V569, Feimaņu pagasta daļa uz dienvidiem no autoceļa V577, V742, Viļānu pilsēta,
- Ropažu novada Garkalnes, Ropažu pagasts, Stopiņu pagasta daļa, kas atrodas uz austrumiem no autoceļa V36, P4 un P5, Acones ielas, Dauguļupes ielas un Dauguļupītes, Vangažu pilsēta,
- Salaspils novads,
- Saldus novads,
- Saulkrastu novads,
- Siguldas novads,
- Smiltenes novads,
- Talsu novads,
- Tukuma novads,
- Valkas novads,
- Valmieras novads,
- Varakļānu novads,

- Ventspils novada Ances, Popes, Puzes, Tārgales, Vārves, Užavas, Usmas, Jūrkalnes pagasts, Ugāles pagasta daļa uz ziemeļiem no autoceļa V1347, uz austrumiem no autoceļa P123, Ziru pagasta daļa uz rietumiem no autoceļa V1269, P108, Piltenes pagasta daļa uz ziemeļiem no autoceļa V1310, V1309, autoceļa līdz Ventas upei, Piltenes pilsēta,
- Daugavpils valstspilsētas pašvaldība,
- Jelgavas valstspilsētas pašvaldība,
- Jūrmalas valstspilsētas pašvaldība,
- Rēzeknes valstspilsētas pašvaldība.

5. Litva

Sljedece zone ograničenja II u Litvi:

- Alytaus miesto savivaldybė,
- Alytaus rajono savivaldybė,
- Anykščių rajono savivaldybė,
- Akmenės rajono savivaldybė,
- Birštono savivaldybė,
- Biržų miesto savivaldybė,
- Biržų rajono savivaldybė,
- Druskininkų savivaldybė,
- Elektrėnų savivaldybė,
- Ignalinos rajono savivaldybė,
- Jonavos rajono savivaldybė,
- Joniškio rajono savivaldybė,
- Jurbarko rajono savivaldybė: Eržvilko, Juodaičių, Seredžiaus, Smalininkų, Veliuonos ir Viešvilės seniūnijos,
- Kaišiadorių rajono savivaldybė,
- Kauno miesto savivaldybė,
- Kauno rajono savivaldybė,
- Kazlų rūdos savivaldybė: Kazlų Rūdos seniūnija, išskyrus Audiejiškės k., Aukštosios Išdagos k., Bagotosios k., Bartininkų k., Berštupio k., Beržnavienės k., Būdviečio II k., Geruliškės k., Girnupių k., Karklinių k., Kriauniškės k., Kučiškės k., Skindeliškės k., Stainiškės k., Stepkiškės k., Šakmušio k., Šiaudadūšės k., Šliurpkiškės k., Plutiškių seniūnija.
- Kelmės rajono savivaldybė,
- Kėdainių rajono savivaldybė,
- Klaipėdos rajono savivaldybė: Judrėnų, Endriejavo ir Veiviržėnų seniūnijos,
- Kupiškio rajono savivaldybė,
- Kretingos rajono savivaldybė,
- Lazdijų rajono savivaldybė,
- Mažeikių rajono savivaldybė,
- Molėtų rajono savivaldybė: Alantos, Balninkų, Čiulėnų, Inturkės, Joniškio, Luokesos, Mindūnų, Suginčių ir Videniškių seniūnijos,
- Pagėgių savivaldybė,
- Pakruojo rajono savivaldybė,
- Panevėžio rajono savivaldybė,

- Panevėžio miesto savivaldybė,
- Pasvalio rajono savivaldybė,
- Radviliškio rajono savivaldybė,
- Rietavo savivaldybė,
- Prienų rajono savivaldybė,
- Plungės rajono savivaldybė,
- Raseinių rajono savivaldybė,
- Rokiškio rajono savivaldybė,
- Skuodo rajono savivaldybė,
- Šakių rajono savivaldybė; Kriūkų, Kudirkos Naumiesčio, Lekėčių, Lukšių, Plokščių, Slavikų seniūnijos; Sudargo seniūnijos dalis, išskyrus Pervaznikų kaimą; Šakių seniūnijos dalis, išskyrus Juniškių, Bedalių, Zajošių, Kriaučėnų, Liukų, Gotlybiškių, Ritinių kaimus; seniūnija,
- Šalčininkų rajono savivaldybė,
- Šiaulių miesto savivaldybė,
- Šiaulių rajono savivaldybė,
- Šilutės rajono savivaldybė,
- Širvintų rajono savivaldybė: Čiobiškio, Gelvonų, Jauniūnų, Kernavės, Musinkų ir Širvintų seniūnijos,
- Šilalės rajono savivaldybė,
- Švenčionių rajono savivaldybė,
- Tauragės rajono savivaldybė,
- Telšių rajono savivaldybė,
- Trakų rajono savivaldybė,
- Ukmergės rajono savivaldybė: Deltuvos, Lyduokių, Pabaisko, Pivonijos, Siesikų, Šešuolių, Taujėnų, Ukmergės miesto, Veprių, Vidiškių ir Žemaitkiemo seniūnijos,
- Utenos rajono savivaldybė,
- Varėnos rajono savivaldybė,
- Vilniaus miesto savivaldybė,
- Vilniaus rajono savivaldybė: Avižienių, Bezdonių, Buivydžių, Dūkštų, Juodšilių, Kalvelių, Lavoriškių, Maišiagalos, Marijampolio, Medininkų, Mickūnų, Nemenčinės, Nemenčinės miesto, Nemėžio, Pagirių, Riešės, Rudaminos, Rukainių, Sudervės, Sužionių, Šatrininkų ir Zujūnų seniūnijos,
- Visagino savivaldybė,
- Zarasų rajono savivaldybė.

6. Mađarska

Sljedeće zone ograničenja II u Mađarskoj:

- Békés megye 950150, 950250, 950350, 950450, 950550, 950650, 950660, 950750, 950850, 950860, 951050, 951150, 951250, 951260, 951350, 951450, 951460, 951550, 951650, 951750, 952150, 952250, 952350, 952450, 952550, 952650, 953250, 953260, 953270, 953350, 953450, 953550, 953560, 953950, 954050, 954060, 954150, 956250, 956350, 956450, 956550, 956650 és 956750 kódszámú vadgazdálkodási egységeinek teljes területe,
- Borsod-Abaúj-Zemplén megye valamennyi vadgazdálkodási egységének teljes területe,
- Fejér megye 403150, 403160, 403250, 403260, 403350, 404250, 404550, 404560, 404570, 405450, 405550, 405650, 406450 és 407050 kódszámú vadgazdálkodási egységeinek teljes területe,

- Hajdú-Bihar megye valamennyi vadgazdálkodási egységének teljes területe,
- Heves megye valamennyi vadgazdálkodási egységének teljes területe,
- Jász-Nagykun-Szolnok megye 750250, 750550, 750650, 750750, 750850, 750970, 750980, 751050, 751150, 751160, 751250, 751260, 751350, 751360, 751450, 751460, 751470, 751550, 751650, 751750, 751850, 751950, 752150, 752250, 752350, 752450, 752460, 752550, 752560, 752650, 752750, 752850, 752950, 753060, 753070, 753150, 753250, 753310, 753450, 753550, 753650, 753660, 753750, 753850, 753950, 753960, 754050, 754150, 754250, 754360, 754370, 754850, 755550, 755650 és 755750 kódszámú vadgazdálkodási egységeinek teljes területe,
- Komárom-Esztergom megye: 250350, 250850, 250950, 251450, 251550, 251950, 252050, 252150, 252350, 252450, 252460, 252550, 252650, 252750, 252850, 252860, 252950, 252960, 253050, 253150, 253250, 253350, 253450 és 253550 kódszámú vadgazdálkodási egységeinek teljes területe,
- Nógrád megye valamennyi vadgazdálkodási egységeinek teljes területe,
- Pest megye 570150, 570250, 570350, 570450, 570550, 570650, 570750, 570850, 570950, 571050, 571150, 571250, 571350, 571650, 571750, 571760, 571850, 571950, 572050, 573550, 573650, 574250, 577250, 580050 és 580150 kódszámú vadgazdálkodási egységeinek teljes területe,
- Szabolcs-Szatmár-Bereg megye valamennyi vadgazdálkodási egységének teljes területe.

7. Poljska

Sljedeće zone ograničenja II u Poljskoj:

w województwie warmińsko-mazurskim:

- gminy Kalinowo, Stare Juchy, Prostki oraz gmina wiejska Elk w powiecie elckim,
- powiat elbląski,
- powiat miejski Elbląg,
- powiat gołdapski,
- powiat piski,
- powiat bartoszycki,
- powiat olecki,
- powiat giżycki,
- powiat braniewski,
- powiat kętrzyński,
- powiat lidzbarski,
- gminy Dźwierzuty Jedwabno, Pasym, Świętajno, Szczytno i miasto Szczytno w powiecie szczycieńskim,
- powiat mrągowski,
- powiat węgorzewski,
- powiat olsztyński,
- powiat miejski Olsztyn,
- powiat nidzicki,
- gminy Kisielice, Susz, Zalewo w powiecie iławskim,
- część powiatu ostródzkiego niewymieniona w części III załącznika I,
- gmina Iłowo – Osada, część gminy wiejskiej Działdowo położona na południe od linii wyznaczonej przez linię kolejową biegnącą od wchodniej do zachodniej granicy gminy, część gminy Płońnica położona na południe od linii wyznaczonej przez linię kolejową biegnącą od wchodniej do zachodniej granicy gminy, część gminy Lidzbark położona na południe od linii wyznaczonej przez drogę nr 544 biegnącą od wschodniej granicy gminy do skrzyżowania z drogą nr 541 oraz na zachód od linii wyznaczonej przez drogę nr 541 biegnącą od północnej granicy gminy do skrzyżowania z drogą nr 544 w powiecie działdowskim,

w województwie podlaskim:

- powiat bielski,
- powiat grajewski,
- powiat moniecki,
- powiat sejneński,
- gminy Łomża, Piątnica, Jedwabne, Przytuły i Wizna w powiecie łomżyńskim,
- powiat miejski Łomża,
- powiat siemiatycki,
- powiat hajnowski,
- gminy Ciechanowiec, Klukowo, Szepietowo, Kobylin-Borzymy, Nowe Piekuty, Sokoły i część gminy Kulesze Kościelne położona na północ od linii wyznaczonej przez linię kolejową w powiecie wysokomazowieckim,
- gmina Rutki i część gminy Kołaki Kościelne położona na północ od linii wyznaczonej przez linię kolejową w powiecie zambrowskim,
- gminy Mały Płock i Stawiski w powiecie kolneńskim,
- powiat białostocki,
- powiat suwalski,
- powiat miejski Suwałki,
- powiat augustowski,
- powiat sokólski,
- powiat miejski Białystok,

w województwie mazowieckim:

- gminy Domanice, Korczew, Kotuń, Mordy, Paprotnia, Przesmyki, Siedlce, Skórzec, Wiśniew, Wodynie, Zbuczyn w powiecie siedleckim,
- powiat miejski Siedlce,
- gminy Ceranów, Jabłonna Lacka, Kosów Lacki, Repki, Sabnie, Sterdyń w powiecie sokołowskim,
- powiat łosicki,
- powiat sochaczewski,
- powiat zwoleński,
- powiat kozienicki,
- powiat lipski,
- powiat radomski
- powiat miejski Radom,
- powiat szydłowiecki,
- gminy Lubowidz i Kuczbork Osada w powiecie żuromińskim,
- gmina Wieczfnia Kościelna w powiecie mławskim,
- gminy Bodzanów, Słubice, Wyszogród i Mała Wieś w powiecie płockim,
- powiat nowodworski,
- gminy Czerwińsk nad Wisłą, Naruszewo, Załuski w powiecie płońskim,

- gminy: miasto Kobyłka, miasto Marki, miasto Żąbki, miasto Zielonka, część gminy Tłuszcz ograniczona liniami kolejowymi: na północ od linii kolejowej biegnącej od wschodniej granicy gminy do miasta Tłuszcz oraz na wschód od linii kolejowej biegnącej od północnej granicy gminy do miasta Tłuszcz, część gminy Jadów położona na północ od linii kolejowej biegnącej od wschodniej do zachodniej granicy gminy w powiecie wołomińskim,
  - powiat garwoliński,
  - gminy Boguty – Pianki, Brok, Zaręby Kościelne, Nur, Małkinia Górna, część gminy Wąsewo położona na południe od linii wyznaczonej przez drogę nr 60, część gminy wiejskiej Ostrów Mazowiecka położona na południe od miasta Ostrów Mazowiecka i na południe od linii wyznaczonej przez drogę 60 biegnącą od zachodniej granicy miasta Ostrów Mazowiecka do zachodniej granicy gminy w powiecie ostrowskim,
  - część gminy Sadowne położona na północny- zachód od linii wyznaczonej przez linię kolejową, część gminy Łochów położona na północny – zachód od linii wyznaczonej przez linię kolejową w powiecie węgrowskim,
  - gminy Brańszczyk, Długosiodło, Rząśnik, Wyszków, część gminy Zabrodzie położona na wschód od linii wyznaczonej przez drogę nr S8 w powiecie wyszkowskim,
  - gminy Ceglów, Dębe Wielkie, Halinów, Latowicz, Mińsk Mazowiecki i miasto Mińsk Mazowiecki, Mrozy, Siennica, miasto Sulejówek w powiecie mińskim,
  - powiat otwocki,
  - powiat warszawski zachodni,
  - powiat legionowski,
  - powiat piaseczyński,
  - powiat pruszkowski,
  - powiat grójecki,
  - powiat grodziski,
  - powiat zyrardowski,
  - powiat białobrzeski,
  - powiat przysuski,
  - powiat miejski Warszawa,
- w województwie lubelskim:
- powiat bialski,
  - powiat miejski Biała Podlaska,
  - gminy Batorz, Godziszów, Janów Lubelski, Modliborzyce w powiecie janowskim,
  - powiat puławski,
  - powiat rycki,
  - powiat łukowski,
  - powiat lubelski,
  - powiat miejski Lublin,
  - powiat lubartowski,
  - powiat łęczyński,
  - powiat świdnicki,
  - gminy Aleksandrów, Biszczka, Józefów, Księżpól, Łukowa, Obsza, Potok Górny, Tarnogród w powiecie biłgorajskim,
  - gminy Dołhobyczów, Mircze, Trzeszczany, Uchanie i Werbkowice w powiecie hrubieszowskim,
  - powiat krasnostawski,

- powiat chełmski,
- powiat miejski Chełm,
- powiat tomaszowski,
- część powiatu kraśnickiego niewymieniona w części III załącznika I,
- powiat opolski,
- powiat parczewski,
- powiat włodawski,
- powiat radzyński,
- powiat miejski Zamość,
- gminy Adamów, Grabowiec, Komarów – Osada, Krasnobród, Łabunie, Miączyn, Nielisz, Sitno, Skierbieszów, Stary Zamość, Zamość w powiecie zamojskim,

w województwie podkarpackim:

- część powiatu stalowowolskiego niewymieniona w części III załącznika I,
- gminy Cieszanów, Horyniec - Zdrój, Naroń, Stary Dzików, Oleszyce, Lubaczów z miastem Lubaczów w powiecie lubaczowskim,
- gminy Medyka, Stubno, część gminy Orły położona na wschód od linii wyznaczonej przez drogę nr 77, część gminy Żurawica na wschód od linii wyznaczonej przez drogę nr 77 w powiecie przemyskim,
- gminy Chłopice, Jarosław z miastem Jarosław, Pawłosiów i Wiązownice w powiecie jarosławskim,
- gmina Kamień w powiecie rzeszowskim,
- gminy Cmolas, Dzikowiec, Kolbuszowa, Majdan Królewski i Niwiska powiecie kolbuszowskim,
- powiat leżajski,
- powiat niżański,
- powiat tarnobrzeski,
- gminy Adamówka, Sieniawa, Tryńcza, Przeworsk z miastem Przeworsk, Zarzecze w powiecie przeworskim,
- część gminy Sędziszów Małopolski położona na północ od linii wyznaczonej przez drogę nr A4, część gminy Ostrów nie wymieniona w części III załącznika I w powiecie ropczycko – sędziszowskim,

w województwie małopolskim:

- gminy Nawojowa, Piwniczna Zdrój, Rytro, Stary Sącz, część gminy Łącko położona na południe od linii wyznaczonej przez rzekę Dunajec w powiecie nowosądeckim,
- gmina Szczawnica w powiecie nowotarskim,

w województwie pomorskim:

- gminy Dzierzgoń i Stary Dzierzgoń w powiecie sztumskim,
- gmina Stare Pole, część gminy Nowy Staw położona na wschód od linii wyznaczonej przez drogę nr 55 w powiecie malborskim,
- gminy Stegny, Sztutowo i część gminy Nowy Dwór Gdański położona na północny - wschód od linii wyznaczonej przez drogę nr 55 biegnącą od południowej granicy gminy do skrzyżowania z drogą nr 7, następnie przez drogę nr 7 i S7 biegnącą do zachodniej granicy gminy w powiecie nowodworskim,

w województwie świętokrzyskim:

- gmina Tarłów i część gminy Ożarów położona na północ od linii wyznaczonej przez drogę nr 74 biegnącą od miejscowości Honorów do zachodniej granicy gminy w powiecie opatowskim,

- część gminy Brody położona wschód od linii wyznaczonej przez drogę nr 9 i na północny - wschód od linii wyznaczonej przez drogę nr 0618T biegnącą od północnej granicy gminy do skrzyżowania w miejscowości Lipie oraz przez drogę biegnącą od miejscowości Lipie do wschodniej granicy gminy i część gminy Mirzec położona na wschód od linii wyznaczonej przez drogę nr 744 biegnącą od południowej granicy gminy do miejscowości Tychów Stary a następnie przez drogę nr 0566T biegnącą od miejscowości Tychów Stary w kierunku północno - wschodnim do granicy gminy w powiecie starachowickim,
  - gmina Gowarczów, część gminy Końskie położona na wschód od linii kolejowej, część gminy Stąporków położona na północ od linii kolejowej w powiecie koneckim,
  - gminy Dwikozy i Zawichost w powiecie sandomierskim,
- w województwie lubuskim:
- gminy Bogdaniec, Deszczno, Kłodawa, Kostrzyn nad Odrą, Santok, Witnica w powiecie gorzowskim,
  - powiat miejski Gorzów Wielkopolski,
  - gminy Drezdenko, Strzelce Krajeńskie, Stare Kurowo, Zwierzyn w powiecie strzelecko - drezdeneckim,
  - powiat żarski,
  - powiat ślubicki,
  - gminy Brzeźnica, Iłowa, Gozdnicza, Wymiarki i miasto Żagań w powiecie żagańskim,
  - powiat krośnieński,
  - powiat zielonogórski
  - powiat miejski Zielona Góra,
  - powiat nowosolski,
  - część powiatu sulęcińskiego niewymieniona w części III załącznika I,
  - część powiatu międzyrzeckiego niewymieniona w części III załącznika I,
  - część powiatu świebodzińskiego niewymieniona w części III załącznika I,
  - powiat wschowski,
- w województwie dolnośląskim:
- powiat zgorzelecki,
  - gminy Gaworzyce, Grębocice, Polkowice i Radwanice w powiecie polkowickim,
  - część powiatu wołowskiego niewymieniona w części III załącznika I,
  - gmina Jeżów Sudecki w powiecie karkonoskim,
  - gminy Rudna, Ścinawa, miasto Lubin i część gminy Lubin niewymieniona w części III załącznika I w powiecie lubińskim,
  - gmina Malczyce, Miękinia, Środa Śląska, część gminy Kostomłoty położona na północ od linii wyznaczonej przez drogę nr A4, część gminy Udanin położona na północ od linii wyznaczonej przez drogę nr A4 w powiecie średzkim,
  - gmina Wądroże Wielkie w powiecie jaworskim,
  - gminy Kunice, Legnickie Pole, Prochowice, Ruja w powiecie legnickim,
  - gminy Wisznia Mała, Trzebnica, Zawonia, część gminy Oborniki Śląskie położona na południe od linii wyznaczonej przez drogę nr 340 w powiecie trzebnickim,
  - gminy Leśna, Lubań i miasto Lubań, Olszyna, Platerówka, Siekierczyn w powiecie lubańskim,
  - powiat miejski Wrocław,

- gminy Czernica, Długołęka, Siechnice, część gminy Żórawina położona na wschód od linii wyznaczonej przez autostradę A4, część gminy Kąty Wrocławskie położona na północ od linii wyznaczonej przez autostradę A4 w powiecie wrocławskim,
  - gminy Jelcz - Laskowice, Oława z miastem Oława i część gminy Domaniów położona na północny wschód od linii wyznaczonej przez autostradę A4 w powiecie oławskim,
  - gmina Bierutów, miasto Oleśnica, część gminy wiejskiej Oleśnica położona na południe od linii wyznaczonej przez drogę nr 58, część gminy Dobroszyce położona na zachód od linii wyznaczonej przez linię kolejową biegnącą od północnej do południowej granicy gminy w powiecie oleśnickim,
  - gmina Cieszków, Krośnice, część gminy Milicz położona na wschód od linii łączącej miejscowości Poradów – Piotrkosice – Sulimierz – Sułów - Gruszczyca w powiecie milickim,
  - część powiatu bolesławieckiego niewymieniona w części III załącznika I,
  - powiat głogowski,
  - gmina Niechlów w powiecie górowskim,
  - gmina Świerzawa, Wojcieszów, część gminy Zagrodno położona na zachód od linii wyznaczonej przez drogę łączącą miejscowości Jadwisin – Modlikowice Zagrodno oraz na zachód od linii wyznaczonej przez drogę nr 382 biegnącą od miejscowości Zagrodno do południowej granicy gminy w powiecie złotoryjskim,
  - gmina Gryfów Śląski, Lubomierz, Lwówek Śląski, Wleń w powiecie lwóweckim,
  - gminy Czarny Bór, Stare Bogaczowice, Walim, miasto Boguszów - Gorce, miasto Jedlina – Zdrój, miasto Szczawno – Zdrój w powiecie wałbrzyskim,
  - powiat miejski Wałbrzych,
  - gmina Świdnica, miasto Świdnica, miasto Świebodzice w powiecie świdnickim,
- w województwie wielkopolskim:
- gminy Siedlec, Wolsztyn, część gminy Przemęt położona na zachód od linii wyznaczonej przez drogę łączącą miejscowości Borek – Kluczewo – Sączkowo – Przemęt – Błotnica – Starkowo – Boszkowo – Letnisko w powiecie wolsztyńskim,
  - gmina Wielichowo, Rakoniewice, Granowo, część gminy Kamieniec położona na zachód od linii wyznaczonej przez drogę nr 308 w powiecie grodziskim,
  - część powiatu międzychodzkiego niewymieniona w części III załącznika I,
  - część powiatu nowotomyskiego niewymieniona w części III załącznika I,
  - powiat obornicki,
  - część gminy Połajewo na położona na południe od drogi łączącej miejscowości Chraplewo, Tarnówko-Boruszyn, Krosin, Jakubowo, Połajewo - ul. Ryczywolska do północno-wschodniej granicy gminy w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim,
  - powiat miejski Poznań,
  - gminy Buk, Czerwonak, Dopiewo, Komorniki, Rokietnica, Stęszew, Swarzędz, Suchy Las, Tarnowo Podgórne, część gminy wiejskiej Murowana Goślina położona na północ od linii kolejowej biegnącej od północnej granicy miasta Murowana Goślina do północno-wschodniej granicy gminy w powiecie poznańskim,
  - gminy
  - część powiatu szamotulskiego niewymieniona w części I i III załącznika I,
  - gmina Pępowo w powiecie gostyńskim,
  - gminy Kobylin, Zduny, część gminy Krotoszyn położona na zachód od linii wyznaczonej przez drogi: nr 15 biegnącą od północnej granicy gminy do skrzyżowania z drogą nr 36, nr 36 biegnącą od skrzyżowania z drogą nr 15 do skrzyżowania z drogą nr 444, nr 444 biegnącą od skrzyżowania z drogą nr 36 do południowej granicy gminy w powiecie krotoszyńskim,

— gmina Wijewo w powiecie leszczyńskim,

w województwie łódzkim:

— gminy Białaczów, Drzewica, Opoczno i Poświętne w powiecie opoczyńskim,

— gminy Biała Rawska, Regnów i Sadkowice w powiecie rawskim,

— gmina Kowiesy w powiecie skierniewickim,

w województwie zachodniopomorskim:

— gmina Boleszkowice i część gminy Dębno położona na zachód od linii wyznaczonej przez drogę nr 126 biegnącą od zachodniej granicy gminy do skrzyżowania z drogą nr 23 w miejscowości Dębno, następnie na zachód od linii wyznaczonej przez drogę nr 23 do skrzyżowania z ul. Jana Pawła II w miejscowości Cychry, następnie na południe od ul. Jana Pawła II do skrzyżowania z ul. Ogrodową i dalej na południe od linii wyznaczonej przez ul. Ogrodową, której przedłużenie biegnie do wschodniej granicy gminy w powiecie myśliborskim,

— gminy Cedynia, Gryfino, Mieszkowice, Moryń, część gminy Chojna położona na zachód od linii wyznaczonej przez drogi nr 31 biegnącą od północnej granicy gminy i 124 biegnącą od południowej granicy gminy w powiecie gryfińskim,

w województwie opolskim:

— gminy Brzeg, Lubsza, Lewin Brzeski, Olszanka, Skarbimierz w powiecie brzeskim,

— gminy Dąbrowa, Dobrzeń Wielki, Popielów w powiecie opolskim,

— gminy Świerczów, Wilków, część gminy Namysłów położona na południe od linii wyznaczonej przez linię kolejową biegnącą od wschodniej do zachodniej granicy gminy w powiecie namysłowskim.

8. Slovačka

Sljedeće zone ograničenja II u Slovačkoj:

— the whole district of Gelnica except municipalities included in zone III,

— the whole district of Poprad

— the whole district of Spišská Nová Ves,

— the whole district of Levoča,

— the whole district of Kežmarok

— in the whole district of Michalovce except municipalities included in zone III,

— the whole district of Košice-okolie,

— the whole district of Rožnava,

— the whole city of Košice,

— in the district of Sobrance: Remetské Hámre, Vyšná Rybnica, Hlivišťa, Ruská Bystrá, Podhorod', Choňkovce, Ruský Hrabovec, Inovce, Beňatina, Koňuš,

— the whole district of Vranov nad Topľou,

— the whole district of Humenné except municipalities included in zone III,

— the whole district of Snina,

— the whole district of Prešov except municipalities included in zone III,

— the whole district of Sabinov except municipalities included in zone III,

— the whole district of Svidník, except municipalities included in zone III,

— the whole district of Stropkov, except municipalities included in zone III,

— the whole district of Bardejov,

— the whole district of Stará Ľubovňa,

- the whole district of Revúca,
- the whole district of Rimavská Sobota except municipalities included in zone III,
- in the district of Veľký Krtíš, the whole municipalities not included in part I,
- the whole district of Lučenec,
- the whole district of Poltár,
- the whole district of Zvolen, except municipalities included in zone III,
- the whole district of Detva,
- the whole district of Krupina, except municipalities included in zone I,
- the whole district of Banská Stiaavnica,
- in the district of Žiar nad Hronom the municipalities of Hronská Dúbrava, Trnavá Hora,
- the whole district of Banská Bystrica, except municipalities included in zone III,
- the whole district of Brezno,
- the whole district of Liptovský Mikuláš.

9. Italija

Sljedeće zone ograničenja II u Italiji:

Piedmont Region:

- in the Province of Alessandria, the municipalities of Cavatore, Castelnuovo Bormida, Cabella Ligure, Carrega Ligure, Francavilla Bisio, Carpeneto, Costa Vescovato, Groggnardo, Orsara Bormida, Pasturana, Melazzo, Mornese, Ovada, Predosa, Lerma, Fraconalto, Rivalta Bormida, Fresonara, Malvicino, Ponzzone, San Cristoforo, Sezzadio, Rocca Grimalda, Garbagna, Tassarolo, Mongiardino Ligure, Morsasco, Montaldo Bormida, Prasco, Montaldeo, Belforte Monferrato, Albera Ligure, Bosio, Cantalupo Ligure, Castelletto D'orba, Cartosio, Acqui Terme, Arquata Scrivia, Parodi Ligure, Ricaldone, Gavi, Cremolino, Brignano-Frascata, Novi Ligure, Molare, Cassinelle, Morbello, Avolasca, Carezzano, Basaluzzo, Dornice, Trisobbio, Strevi, Sant'Agata Fossili, Pareto, Visone, Voltaggio, Tagliolo Monferrato, Casaleggio Boiro, Capriata D'orba, Castellania, Carrosio, Cassine, Vignole Borbera, Serravalle Scrivia, Silvano D'orba, Villalvernia, Roccaforte Ligure, Rocchetta Ligure, Sardigliano, Stazzano, Borghetto Di Borbera, Grondona, Cassano Spinola, Montacuto, Gremiasco, San Sebastiano Curone, Fabbrica Curone, Spigno Monferrato, Montechiaro d'Acqui, Castelletto d'Erro, Ponti, Denice,
- in the province of Asti, the municipality of Mombaldone,

Liguria Region:

- in the province of Genova, the municipalities of Bogliasco, Arenzano, Ceranesi, Ronco Scrivia, Mele, Isola Del Cantone, Lumarzo, Genova, Masone, Serra Riccò, Campo Ligure, Mignanego, Busalla, Bargagli, Savignone, Torriglia, Rossiglione, Sant'Olcese, Valbrenna, Sori, Tiglieto, Campomorone, Cogoleto, Pieve Ligure, Davagna, Casella, Montoggio, Crocefieschi, Vobbia;
- in the province of Savona, the municipalities of Albisola Superiore, Celle Ligure, Stella, Pontinvrea, Varazze, Urbe, Sassello,

DIO III.

1. Bugarska

Sljedeće zone ograničenja III u Bugarskoj:

- in Blagoevgrad region:
  - the whole municipality of Sandanski
  - the whole municipality of Strumyani
  - the whole municipality of Petrich,
- the Pazardzhik region:
  - the whole municipality of Pazardzhik,
  - the whole municipality of Panagyurishte,

- the whole municipality of Lesichevo,
- the whole municipality of Septemvri,
- the whole municipality of Strelcha,
- in Plovdiv region
  - the whole municipality of Hisar,
  - the whole municipality of Suedinenie,
  - the whole municipality of Maritsa
  - the whole municipality of Rodopi,
  - the whole municipality of Plovdiv,
- in Varna region:
  - the whole municipality of Byala,
  - the whole municipality of Dolni Chiflik.

2. Njemačka

Sljedeće zone ograničenja III u Njemačkoj:

Bundesland Brandenburg:

- Landkreis Uckermark:
  - Gemeinde Schenkenberg mit den Gemarkungen Wittenhof, Schenkenberg, Baumgarten und Ludwigsburg,
  - Gemeinde Randowtal mit den Gemarkungen Eickstedt und Ziemkendorf,
  - Gemeinde Grünow,
  - Gemeinde Uckerfelde,
  - Gemeinde Gramzow westlich der K7315,
  - Gemeinde Oberuckersee mit den Gemarkungen Melzow, Warnitz, Blankenburg, Seehausen, Potzlow
  - Gemeinde Nordwestuckermark mit den Gemarkungen Zollchow, Röpersdorf, Louisenthal, Sternhagen, Schmachtenhagen, Lindenhagen, Beenz (NWU), Groß-Sperrenwalde und Thiesort-Mühle,
  - Gemeinde Prenzlau mit den Gemarkungen Blindow, Ellingen, Klinkow, Basedow, Güstow, Seelübbe und die Gemarkung Prenzlau.

3. Italija

Sljedeće zone ograničenja III u Italiji:

- Sardinia Region: the whole territory
- Lazio Region: the Area of the Municipality of Rome within the administrative boundaries of the Local Health Unit "ASL RM1".

4. Latvija

Sljedeće zone ograničenja III u Latviji:

- Dienvidkurzemes novada Embūtes pagasta daļa uz ziemeļiem autoceļa P116, P106, autoceļa no apdzīvotas vietas Dinsdurbe, Kalvenes pagasta daļa uz austrumiem no ceļa pie Vārtājas upes līdz autoceļam A9, uz ziemeļiem no autoceļa A9, uz austrumiem no autoceļa V1200, Kazdangas pagasta daļa uz austrumiem no ceļa V1200, P115, P117, V1296,
- Kuldīgas novada Rudbāržu, Nīkrāces, Padures pagasts, Laidu pagasta daļa uz dienvidiem no autoceļa V1296, V1295, V1272, Raņķu pagasta daļa uz dienvidiem no autoceļa V1272 līdz robežai ar Ventas upi, Skrundas pagasts (izņemot pagasta daļu uz ziemeļaustrumiem no Skrundas, Cieceres upes un Ventas upes), Skrundas pilsēta, Ēdoles pagasta daļa uz austrumiem no autoceļa V1269, V1271, V1288, P119, Īvandes pagasta daļa uz ziemeļiem no autoceļa P119, Rumbas pagasta daļa uz ziemeļiem no autoceļa P120,

- Ventspils novada Zlēku pagasts, Ugāles pagasta daļa uz dienvidiem no autoceļa V1347, uz rietumiem no autoceļa P123, Ziru pagasta daļa uz austrumiem no autoceļa V1269, P108, Piltenes pagasta daļa uz dienvidiem no autoceļa V1310, V1309, autoceļa līdz Ventas upei,
- Alūksnes novada Jaunannas pagasta daļa uz dienvidaustrumiem no Pededzes upes,
- Balvu novada Kubulu, Viksnas, Bērzkalnes, Balvu pagasts, Balvu pilsēta,
- Gulbenes novada Litenes pagasta daļa uz austrumiem no Pededzes upes,
- Preiļu novada Silajāņu pagasts, Galēnu pagasta daļa uz austrumiem no autoceļa V740, V595, Rušonas pagasta daļa uz ziemeļiem no autoceļa V742,
- Rēzeknes novada Silmalas pagasts, Lūznavas pagasta daļa uz rietumiem no autoceļa A13 līdz apdzīvotai vietai Vertukšne, uz rietumiem no Vertukšnes ezera, Maltas pagasta daļa uz rietumiem no autoceļa Vertukšne – Rozentova un uz rietumiem no autoceļa P56, P57, V569, Feimaņu pagasta daļa uz ziemeļiem no autoceļa V577, V742.

5. Litva

Sljedeće zone ograničenja III u Litvi:

- Jurbarko rajono savivaldybė: Jurbarko miesto seniūnija, Girdžių, Jurbarkų Raudonės, Skirsnemunės ir Šimkaičių seniūnijos,
- Molėtų rajono savivaldybė: Dubingių ir Giedraičių seniūnijos,
- Šakių rajono savivaldybė: Kidulių ir Gelgaudiškio seniūnijos; Šakių seniūnija: Juniškių, Bedalių, Zajošių, Kriaučėnų, Liukų, Gotlybiškių, Ritinių kaimai; Sudargo seniūnija: Pervazninkų kaimas, Barzdų, Griškabūdžio, Žvirgždaičių, Sintautų seniūnijos.
- Kazlų rūdos savivaldybė: Antanavos, Jankų seniūnijos ir Kazlų Rūdos seniūnija: Audiejškės k., Aukštosios Išdagos k., Bagotosios k., Bartininkų k., Berštupio k., Beržnavienės k., Būdviečio II k., Geruliškės k., Girnupių k., Karklinių k., Kriauniškės k., Kučiškės k., Skindeliškės k., Stainiškės k., Stepkiškės k., Šakmušio k., Šiaudadūšės k., Šliurpkiškės k.,
- Vilkaviškio rajono savivaldybė: Pilviškių, Klausučių seniūnijos.
- Širvintų rajono savivaldybė: Alionių ir Zibalų seniūnijos,
- Ukmergės rajono savivaldybė: Želvos seniūnija,
- Vilniaus rajono savivaldybė: Paberžės seniūnija.

6. Poljska

Sljedeće zone ograničenja III u Poljskoj:

w województwie zachodniopomorskim:

- gminy Banie, Trzcińsko – Zdrój, Widuchowa, część gminy Chojna położona na wschód linii wyznaczonej przez drogi nr 31 biegnącą od północnej granicy gminy i 124 biegnącą od południowej granicy gminy w powiecie gryfińskim,

w województwie warmińsko-mazurskim:

- część powiatu działdowskiego niewymieniona w części II załącznika I,
- część powiatu iławskiego niewymieniona w części II załącznika I,
- powiat nowomiejski,
- gminy Dąbrówno, Grunwald i Ostróda z miastem Ostróda w powiecie ostródzkim,

w województwie lubelskim:

- gminy Radecznica, Sułów, Szczepieszyn, Zwierzyniec w powiecie zamojskim,
- gminy Biłgoraj z miastem Biłgoraj, Goraj, Frampol, Teresopol i Turobin w powiecie biłgorajskim,
- gminy Horodło, Hrubieszów z miastem Hrubieszów w powiecie hrubieszowskim,
- gminy Dzwola, Chrzanów i Potok Wielki w powiecie janowskim,

- gminy Gościeradów i Trzydnik Duży w powiecie kraśnickim,
- w województwie podkarpackim:
- powiat mielecki,
  - gminy Radomyśl nad Sanem i Zaklików w powiecie stalowowolskim,
  - część gminy Ostrów położona na północ od linii wyznaczonej przez drogę nr A4 biegnącą od zachodniej granicy gminy do skrzyżowania z drogą nr 986, a następnie na zachód od linii wyznaczonej przez drogę nr 986 biegnącą od tego skrzyżowania do miejscowości Osieka i dalej na zachód od linii wyznaczonej przez drogę łączącą miejscowości Osieka- Blizna w powiecie ropczycko – sędziszowskim,
  - część gminy Czarna położona na północ wyznaczonej przez drogę nr A4, część gminy Żyraków położona na północ od linii wyznaczonej przez drogę nr A4, część gminy wiejskiej Dębica położona na północ od linii wyznaczonej przez drogę nr A4 w powiecie dębickim
  - gmina Wielkie Oczy w powiecie lubaczowskim,
  - gminy Laszki, Radymno z miastem Radymno, w powiecie jarosławskim,
- w województwie lubuskim:
- gminy Małomice, Niegosławice, Szprotawa, Żagań w powiecie żagańskim,
  - gmina Sulęcín w powiecie sulęcińskim,
  - gminy Bledzew, Międzyrzecz, Pszczew, Trzciel w powiecie międzyrzeckim,
  - część gminy Lubrza położona na północ od linii wyznaczonej przez drogę nr 92, część gminy Łągów położona na północ od linii wyznaczonej przez drogę nr 92, część gminy Świebodzin położona na północ od linii wyznaczonej przez drogę nr 92 w powiecie świebodzińskim,
- w województwie wielkopolskim:
- gminy Krzemieniewo, Lipno, Osieczna, Rydzyna, Świąciechowa, Włoszakowice w powiecie leszczyńskim,
  - powiat miejski Leszno,
  - gminy Kościan i miasto Kościan, Krzywiń, Śmigiel w powiecie kościańskim,
  - część gminy Dolsk położona na zachód od linii wyznaczonej przez drogę nr 434 biegnącą od północnej granicy gminy do skrzyżowania z drogą nr 437, a następnie na zachód od drogi nr 437 biegnącej od skrzyżowania z drogą nr 434 do południowej granicy gminy, część gminy Śrem położona na zachód od linii wyznaczonej przez drogę nr 310 biegnącą od zachodniej granicy gminy do miejscowości Śrem, następnie na zachód od drogi nr 432 w miejscowości Śrem oraz na zachód od drogi nr 434 biegnącej od skrzyżowania z drogą nr 432 do południowej granicy gminy w powiecie śremskim,
  - gminy Gostyń, Krobia i Poniec w powiecie gostyńskim,
  - część gminy Przemęt położona na wschód od linii wyznaczonej przez drogę łączącą miejscowości Borek – Kluczewo – Sączkowo – Przemęt – Błotnica – Starkowo – Boszkowo – Letnisko w powiecie wolsztyńskim,
  - powiat rawicki,
  - gminy Kuślin, Lwówek, Miedzichowo, Nowy Tomyśl w powiecie nowotomyskim,
  - gminy Chrzypsko Wielkie, Kwilcz w powiecie międzychodzkiem,
  - ,
  - gmina Pniewy, część gminy Duszniki położona na północ od linii wyznaczonej przez autostradę A2 oraz na zachód od linii wyznaczonej przez drogę biegnącą od wschodniej granicy gminy, łączącą miejscowości Ceradz Kościelny – Grzebienisko – Wierzeja – Wilkowo, biegnącą do skrzyżowania z autostradą A2, część gminy Kaźmierz położona na zachód od linii wyznaczonej przez rzekę Sarna, część gminy Ostroróg położona na południe od linii wyznaczonej przez drogę nr 184 biegnącą od południowej granicy gminy do skrzyżowania z drogą nr 116 oraz na południe od

linii wyznaczonej przez drogę nr 116 biegnącą od skrzyżowania z drogą nr 184 do zachodniej granicy gminy, część gminy Szamotuły położona na zachód od linii wyznaczonej przez rzekę Sarna biegnącą od południowej granicy gminy do przecięcia z drogą nr 184 oraz na zachód od linii wyznaczonej przez drogę nr 184 biegnącą od przecięcia z rzeką Sarna do północnej granicy gminy w powiecie szamotulskim,

w województwie dolnośląskim:

- część powiatu górowskiego niewymieniona w części II załącznika I,
- część gminy Lubin położona na południe od linii wyznaczonej przez drogę nr 335 biegnącą od zachodniej granicy gminy do granicy miasta Lubin oraz na zachód od linii wyznaczonej przez drogę nr 333 biegnącą od granicy miasta Lubin do południowej granicy gminy w powiecie lubińskim
- gminy Prusice, Żmigród, część gminy Oborniki Śląskie położona na północ od linii wyznaczonej przez drogę nr 340 w powiecie trzebnickim,
- część gminy Zagrodno położona na wschód od linii wyznaczonej przez drogę łączącą miejscowości Jadwisin – Modlikowice - Zagrodno oraz na wschód od linii wyznaczonej przez drogę nr 382 biegnącą od miejscowości Zagrodno do południowej granicy gminy, część gminy wiejskiej Złotoryja położona na wschód od linii wyznaczonej przez drogę biegnącą od północnej granicy gminy w miejscowości Nowa Wieś Złotoryjska do granicy miasta Złotoryja oraz na północ od linii wyznaczonej przez drogę nr 382 biegnącą od granicy miasta Złotoryja do wschodniej granicy gminy w powiecie złotoryjskim
- gminy Gromadka i Osiecznica w powiecie bolesławieckim,
- gminy Chocianów i Przemków w powiecie polkowickim,
- gminy Chojnów i miasto Chojnów, Krotoszyce, Miłkowice w powiecie legnickim,
- powiat miejski Legnica,
- część gminy Wołów położona na wschód od linii wyznaczonej przez linię kolejową biegnącą od północnej do południowej granicy gminy, część gminy Wińsko położona na południe od linii wyznaczonej przez drogę nr 36 biegnącą od północnej do zachodniej granicy gminy, część gminy Brzeg Dolny położona na wschód od linii wyznaczonej przez linię kolejową od północnej do południowej granicy gminy w powiecie wołowskim,
- część gminy Milicz położona na zachód od linii wyznaczonej przez drogę łączącą miejscowości Poradów – Piotrkosice - Sulimierz-Sułów - Gruszczyca w powiecie milickim,

w województwie świętokrzyskim:

- gminy Gnojno, Pacanów w powiecie buskim,
- gminy Łubnice, Oleśnica, Połaniec, część gminy Rytwiany położona na zachód od linii wyznaczonej przez drogę nr 764, część gminy Szydłów położona na zachód od linii wyznaczonej przez drogę nr 756 w powiecie staszowskim,
- gminy Chmielnik, Masłów, Miedziana Góra, Mniów, Łopuszno, Piekoszów, Pierzchnica, Sitkówka-Nowiny, Strawczyn, Zagnańsk, część gminy Raków położona na zachód od linii wyznaczonej przez drogi nr 756 i 764, część gminy Chęciny położona na północ od linii wyznaczonej przez drogę nr 762, część gminy Górnio położona na północ od linii wyznaczonej przez drogę biegnącą od wschodniej granicy gminy łączącą miejscowości Leszczyna – Cedzyna oraz na północ od linii wyznaczonej przez ul. Kielecką w miejscowości Cedzyna biegnącą do wschodniej granicy gminy, część gminy Daleszyce położona na południe od linii wyznaczonej przez drogę nr 764 biegnącą od wschodniej granicy gminy do skrzyżowania z drogą łączącą miejscowości Daleszyce – Słopiec – Borków, dalej na południe od linii wyznaczonej przez tę drogę biegnącą od skrzyżowania z drogą nr 764 do przecięcia z linią rzeki Belnianka, następnie na południe od linii wyznaczonej przez rzeki Belnianka i Czarna Nida biegnącej do zachodniej granicy gminy w powiecie kieleckim,
- powiat miejski Kielce,

- gminy Krasocin, część gminy Włoszczowa położona na wschód od linii wyznaczonej przez drogę nr 742 biegnącą od północnej granicy gminy do miejscowości Konieczno i dalej na wschód od linii wyznaczonej przez drogę łączącą miejscowości Konieczno – Rogienice – Dąbie – Podłazie, część gminy Kluczewsko położona na południe od linii wyznaczonej przez drogę biegnącą od wschodniej granicy gminy i łączącą miejscowości Krogulec – Nowiny - Komorniki do przecięcia z linią rzeki Czarna, następnie na południe od linii wyznaczonej przez rzekę Czarna biegnącą do przecięcia z linią wyznaczoną przez drogę nr 742 i dalej na wschód od linii wyznaczonej przez drogę nr 742 biegnącą od przecięcia z linią rzeki Czarna do południowej granicy gminy w powiecie włoszczowskim,
  - gmina Kije w powiecie pińczowskim,
  - gminy Małogoszcz, Oksa w powiecie jędrzejowskim,
- w województwie małopolskim:
- gminy Dąbrowa Tarnowska, Radgoszcz, Szczucin w powiecie dąbrowskim.

7. Rumunjska

Sljedeće zone ograničenja III u Rumunjskoj:

- Zona oraşului Bucureşti,
- Judeţul Constanţa,
- Judeţul Satu Mare,
- Judeţul Tulcea,
- Judeţul Bacău,
- Judeţul Bihor,
- Judeţul Bistriţa Năsăud,
- Judeţul Brăila,
- Judeţul Buzău,
- Judeţul Călăraşi,
- Judeţul Dâmboviţa,
- Judeţul Galaţi,
- Judeţul Giurgiu,
- Judeţul Ialomiţa,
- Judeţul Ilfov,
- Judeţul Prahova,
- Judeţul Sălaj,
- Judeţul Suceava
- Judeţul Vaslui,
- Judeţul Vrancea,
- Judeţul Teleorman,
- Judeţul Mehedinţi,
- Judeţul Gorj,
- Judeţul Argeş,
- Judeţul Olt,
- Judeţul Dolj,
- Judeţul Arad,
- Judeţul Timiş,
- Judeţul Covasna,
- Judeţul Braşov,
- Judeţul Botoşani,

- Județul Vâlcea,
- Județul Iași,
- Județul Hunedoara,
- Județul Alba,
- Județul Sibiu,
- Județul Caraș-Severin,
- Județul Neamț,
- Județul Harghita,
- Județul Mureș,
- Județul Cluj,
- Județul Maramureș.

8. Slovačka

Sljedeće zone ograničenja III u Slovačkoj:

- The whole district of Trebišov,
- The whole district of Vranov and Topľou,
- In the district of Humenné: Lieskovec, Myslina, Humenné, Jasenov, Brekov, Závadka, Topľovka, Hudcovce, Ptičie, Chlmec, Porúbka, Brestov, Gruzovce, Ohradzany, Slovenská Volová, Karná, Lackovce, Kochanovce, Hažín nad Cirochou, Závada, Nižná Sitnica, Vyšná Sitnica, Rohožník, Prituľany, Ruská Poruba, Ruská Kajňa,
- In the district of Michalovce: Strážske, Staré, Oreské, Zbudza, Voľa, Nacina Ves, Pusté Čemerné, Lesné, Rakovec nad Ondavou, Petríkovec, Oborín, Veľké Raškovec, Beša, Petrovce nad Laborcom, Trnava pri Laborci, Vinné, Kaluža, Klokočov, Kusín, Jovsa, Poruba pod Vihorlatom, Hojné, Lúčky, Závadka, Hažín, Zalužice, Michalovce, Krásnovce, Šamudovce, Vrbnica, Žbince, Lastomír, Zemplínska Široká, Čečehov, Jastrabie pri Michalovciach, Iňačovce, Senné, Palín, Slipekovec, Hatalov, Budkovce, Stretava, Stretávka, Pavlovce nad Uhom, Vysoká nad Uhom, Bajany,
- In the district of Rimavská Sobota: Jesenské, Gortva, Hodejov, Hodejovec, Širkovce, Šimonovce, Drňa, Hostice, Gemerské Dechtáre, Jestice, Dubovec, Rimavské Janovce, Rimavská Sobota, Belín, Pavlovce, Sútor, Bottovo, Dúžava, Mojín, Konrádovce, Čierny Potok, Blhovce, Gemerček, Hajnáčka,
- In the district of Gelnica: Hrišovce, Jaklovce, Kluknava, Margecany, Richnava,
- In the district Of Sabinov: Daletice,
- In the district of Prešov: Hrabkov, Krížovany, Žipov, Kvačany, Ondrašovce, Chminianske Jakubovany, Klenov, Bajerov, Bertotovce, Brežany, Bzenov, Fričovce, Hendrichovce, Hermanovce, Chmiňany, Chminianska Nová Ves, Janov, Jarovnice, Kojatice, Lažany, Mikušovce, Ovčie, Rokycany, Sedlice, Suchá Dolina, Svinia, Šindliar, Široké, Štefanovce, Vítáz, Župčany,
- the whole district of Medzilaborce,
- In the district of Stropkov: Havaj, Malá Poľana, Bystrá, Mikové, Varechovce, Vladiča, Staškovce, Makovce, Veľkrop, Solník, Korunková, Bukovce, Krišľovce, Jakušovce, Kolbovce,
- In the district of Svidník: Pstruša,
- In the district of Zvolen: Očová, Zvolen, Sliach, Veľká Lúka, Lukavica, Sielnica, Železná Breznica, Trnie, Turová, Kováčová, Budča, Hronská Breznica, Ostrá Lúka, Bacúrov, Breziny, Podzámčok, Michalková, Zvolenská Slatina, Lieskovec,
- In the district of Banská Bystrica: Sebedín-Bečov, Čerín, Dúbravica, Oravce, Môlča, Horná Mičiná, Dolná Mičiná, Vľkanová, Hronsek, Badín, Horné Pršany, Malachov, Banská Bystrica,
- The whole district of Sobrance except municipalities included in zone II.”

ODLUKE

ODLUKA KOMISIJE (EU) 2022/1414

od 4. prosinca 2020.

o programu potpore SA.21259 (2018/C) (ex 2018/NN) koji je proveo Portugal u korist područja Zona Franca da Madeira (ZFM) – Režim III

(priopćeno pod brojem dokumenta C(2020) 8550)

(Vjerodostojan je samo tekst na portugalskom jeziku)

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 108. stavak 2. prvi podstavak,

uzimajući u obzir Sporazum o Europskom gospodarskom prostoru, a posebno njegov članak 62. stavak 1. točku (a),

nakon poziva zainteresiranim stranama da dostave svoje primjedbe u skladu s člankom 108. stavkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije ⁽¹⁾ i uzimajući u obzir te primjedbe,

budući da:

1. POSTUPAK

- (1) Dopisom od 12. ožujka 2015. Komisija je od Portugala zatražila informacije u kontekstu praćenja iz 2015. ⁽²⁾ kako bi ispitala poštuje li Portugal program Zona Franca da Madeira („program ZFM” ili „Režim III”), koji je Komisija odobrila kao spojivu regionalnu potporu, primjenjiva pravila te posebno Odluku Komisije od 27. lipnja 2007. ⁽³⁾ („Odluka Komisije iz 2007.”) primjenjivu od 1. siječnja 2007. do 31. prosinca 2013. i Odluku Komisije od 2. srpnja 2013. ⁽⁴⁾ („Odluka Komisije iz 2013.”) primjenjivu od 1. siječnja 2013. do 31. prosinca 2013. Komisija je u prvom koraku zatražila informacije o pravnom okviru programa ⁽⁵⁾, a u drugom je ispitala njegovu provedbu tako što je odabrala uzorak koji se sastojao od 26 korisnika koji su ostvarili koristi od programa ZFM tijekom 2012. i 2013.

⁽¹⁾ SL C 101, 15.3.2019., str. 7.

⁽²⁾ U skladu s člankom 108. stavkom 1. UFEU-a „Komisija u suradnji s državama članicama neprestano nadzire sve sustave potpora koji postoje u tim državama”. Vidjeti i članak 21. stavak 1. Uredbe Vijeća (EU) 2015/1589 od 13. srpnja 2015. o utvrđivanju detaljnih pravila primjene članka 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL L 248, 24.9.2015., str. 9). Stoga Komisija redovito na temelju uzorka programâ provjerava primjenjuju li države članice pravila o državnim potporama na ispravan način te jesu li njihovo nacionalno zakonodavstvo i dodjela pojedinačnih potpora u skladu s tim pravilima, pri čemu se ispitivanje dodjele pojedinačnih potpora temelji na uzorku korisnikâ. Praćenje iz 2015. obuhvaćalo je 2012. i 2013.

⁽³⁾ Odobrenje za dodjelu državnih potpora na temelju članaka 87. i 88. Ugovora o EZ-u – Slučajevi u kojima Komisija nema prigovora (SL C 240, 12.10.2007., str. 1.).

⁽⁴⁾ Odobrenje za dodjelu državnih potpora na temelju članaka 107. i 108. UFEU-a – Slučajevi u kojima Komisija nema prigovora (SL C 220, 1.8.2013., str. 1.).

⁽⁵⁾ Članak 36. Statuta o poreznim poticajima (*Estatuto dos Benefícios Fiscais*, „EBF”) odobren Uredbom sa zakonskom snagom br. 215/89 od 1. srpnja 1989., kako je ponovno objavljen u Uredbi sa zakonskom snagom br. 108/2008 od 26. lipnja i izmijenjen Zakonom br. 83/2013 od 9. prosinca. Vidjeti i Uredbu sa zakonskom snagom br. 165/86 od 26. lipnja, kako je izmijenjena člankom 2. Zakona br. 55/2013 od 8. kolovoza i Uredbu Regionalnog tajništva za financije (*Secretaria Regional do Plano e das Finanças*) br. 46/2010 od 18. kolovoza.

- (2) Portugal je 4. svibnja 2015. dostavio informacije. Službe Komisije 5. lipnja zatražile su dodatne informacije, a Portugal je odgovorio 6. srpnja. Komisija je 1. listopada 2015. poslala još jedan zahtjev za informacije, a Portugal je odgovorio 29. listopada. Službe Komisije 29. veljače 2016. zatražile su dodatne informacije, a Portugal je odgovorio 1., 8. i 12. travnja 2016. Nakon zahtjeva za dodatne informacije službi Komisije od 29. ožujka i 11. kolovoza 2017., Portugal je dostavio informacije na prvi zahtjev 2. svibnja 2017., a na drugi zahtjev 11. rujna 2017. Nakon konferencijskog poziva s portugalskim nadležnim tijelima održanog 26. listopada 2017., Komisija je 27. listopada Portugalu poslala još jedan zahtjev za informacije, a Portugal je odgovorio 21. i 22. studenoga 2017. Nakon sastanka Komisije i portugalskih nadležnih tijela održanog 4. prosinca 2017., Portugal je zatražio da se rok za dostavu informacija koje nedostaju produlji do kraja prosinca 2017. Službe Komisije Portugalu su 7. prosinca 2017. poslale pitanja na koja još nisu dostavljeni odgovori. Portugal je 2. veljače 2018. dostavio informacije. Na zahtjev Portugala 27. ožujka 2018. održan je još jedan sastanak Komisije i portugalskih nadležnih tijela.
- (3) Dopisom od 6. srpnja 2018. Komisija je obavijestila Portugal da je odlučila pokrenuti postupak utvrđen u članku 108. stavku 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU) u vezi s programom ZFM („Odluka o pokretanju postupka”) ⁽⁶⁾.
- (4) U dopisu od 30. srpnja 2018. portugalska nadležna tijela navela su da cjelokupan tekst Odluke o pokretanju postupka prema njihovu mišljenju predstavlja povjerljive informacije i od Komisije su zatražila da ne objavi tu odluku, nego da objavi samo njezin kratak sažetak te su predložila tekst tog sažetka.
- (5) Dopisom od 11. rujna 2018. Portugal je dostavio popis svih društava registriranih u ZFM-u u razdoblju od 2007. do 2014. i popis 25 najznačajnijih korisnika potpore za godine od 2007. do 2011. te 2014., kako se tražilo u točki 64. podtočkama 1. i 2. Odluke o pokretanju postupka. Osim toga, Portugal je zatražio da se rok za dostavu informacija koje nedostaju produlji do kraja rujna 2018. Portugal je 26. rujna 2018. dostavio primjedbe na pokretanje postupka u skladu s člankom 108. stavkom 2. UFEU-a i primjedbe na informacije koje su se tražile u točki 64. podtočkama od 3. do 7. Odluke o pokretanju postupka.
- (6) Dopisom od 11. veljače 2019. ⁽⁷⁾, nakon opsežnih rasprava s Portugalom o pitanjima povjerljivosti povezanim s Odlukom o pokretanju postupka i bez postizanja dogovora o tim pitanjima, Komisija je obavijestila Portugal da je odlučila odbiti zahtjev portugalskih nadležnih tijela za povjerljivost i objaviti odluku kako je donesena 6. srpnja 2018. Portugal se suzdržao od pokretanja postupka protiv odluke na sudovima Unije i dopisom od 5. ožujka 2019. složio se s njezinom objavom.
- (7) Odluka o pokretanju postupka objavljena je 15. ožujka 2019. u *Službenom listu Europske unije* ⁽⁸⁾. Komisija je zainteresirane strane pozvala da dostave primjedbe povezane s programom potpore.
- (8) Na zahtjev Portugala 10. travnja 2019. održan je još jedan sastanak Komisije i portugalskih nadležnih tijela. Portugal se tijekom sastanka podsjetilo da treba dostaviti informacije koje nedostaju, a koje su zatražene u točki 64. Odluke o pokretanju postupka. Nakon tog sastanka dopisom od 24. travnja 2019. Portugal je dostavio podatke o poreznim kontrolama koje su nacionalna porezna tijela provela nad korisnicima ZFM-a. Osim toga, Portugal je za isto razdoblje dostavio podatke o otkrivenim odstupanjima u povratu poreza društava ZFM-a i dodatnim elementima ispravaka poreza koji su dugovali porezni obveznici ZFM-a.
- (9) Komisija je zaprimila primjedbe zainteresiranih strana. Komisija je dopisima od 23. svibnja i 12. lipnja 2019. prosljedila te primjedbe Portugalu, koji je imao mogućnost odgovoriti na njih. Primjedbe Portugala zaprimljene su u dopisu od 26. lipnja 2019.

⁽⁶⁾ Državna potpora – Portugal – Državna potpora SA.21259 (2018/C) (ex 2018/NN) – Zona Franca da Madeira (ZFM) – Režim III – Poziv na podnošenje primjedaba u skladu s člankom 108. stavkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL C 101, 15.3.2019., str. 7.).

⁽⁷⁾ C(2019) 1066 final (ne podliježe objavi u Službenom listu).

⁽⁸⁾ Državna potpora – Portugal – Državna potpora SA.21259 (2018/C) (ex 2018/NN) – Zona Franca da Madeira (ZFM) – Režim III – Poziv na podnošenje primjedaba u skladu s člankom 108. stavkom 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL C 101, 15.3.2019., str. 7.).

2. DETALJAN OPIS PROGRAMA POTPORE

2.1. Program ZFM u okviru Odluke Komisije iz 2007.

- (10) Nakon prijave koju je dostavio Portugal Komisija je 2007. odobrila program ZFM⁽⁹⁾ za razdoblje od 1. siječnja 2007. do 31. prosinca 2013., na temelju smjernica za nacionalne regionalne potpore za 2007.–2013.⁽¹⁰⁾ (Smjernice za regionalne potpore, „Smjernice iz 2007.“). Društva koja su registrirana i odobrena u okviru programa prije 31. prosinca 2013.⁽¹¹⁾ mogla su do 31. prosinca 2020. ostvarivati korist od smanjenja poreza na dobit ili drugih oslobođenja od poreza, kako je opisano u uvodnoj izjavi 12. ove Odluke.
- (11) Komisija je program ZFM odobrila kao spojivu operativnu potporu čiji su ciljevi promicanje regionalnog razvoja i diversifikacija gospodarske strukture Madeire. Budući da je Autonomna regija Madeira („ARM“) najudaljenija regija na temelju članka 299. stavka 2. Ugovora o osnivanju Europske ekonomske zajednice („Ugovor o EZ-u“) (sadašnji članak 349. UFEU-a), ima pravo na regionalnu operativnu potporu na temelju članka 87. stavka 3. točke (a) Ugovora o EZ-u (sadašnji članak 107. stavak 3. točka (a) UFEU-a). Svrha je regionalne operativne potpore nadoknaditi dodatne troškove koji proizlaze iz strukturnih poteškoća u najudaljenijim regijama za poduzetnike koji obavljaju gospodarsku djelatnost u tim regijama⁽¹²⁾.
- (12) Programom ZFM, kako ga je Komisija odobrila 2007., odobrena je potpora u obliku smanjenja poreza na dobit⁽¹³⁾ koja proizlazi iz djelatnosti koje se stvarno i materijalno obavljaju u Madeiri⁽¹⁴⁾, izuzeća od plaćanja općinskih i lokalnih poreza te izuzeća od plaćanja poreza na promet nekretninama za osnivanje društva u ZFM-u⁽¹⁵⁾, do najvećih iznosa potpore na temelju gornjih granica porezne osnovice primijenjenih na godišnju poreznu osnovicu korisnika. Te gornje granice utvrđene su na temelju broja radnih mjesta korisnika u svakoj fiskalnoj godini, kako slijedi:

Broj otvorenih/zadržanih radnih mjesta po godini	Najviše gornje granice porezne osnovice u EUR	Najveći iznos potpore u EUR
1–2	2 000 000	420 000
3–5	2 600 000	546 000
6–30	16 000 000	3 360 000
31–50	26 000 000	5 460 000
51–100	40 000 000	8 400 000
> 100	150 000 000	31 500 000

⁽⁹⁾ Program ZFM sastoji se od Međunarodnog poslovnog centra Madeire (IBCM), Međunarodnog registra brodova (MAR) i Industrijske zone slobodne trgovine (IFTZ). Prvi je put odobren 1987. (Režim I) Odlukom Komisije od 27. svibnja 1987. u predmetu N 204/86 (SG(87) D/6736); 1992. je produljen Odlukom Komisije od 27. siječnja 1992. u predmetu E 13/91 (SG(92) D/1118), a zatim je 1995. produljen Odlukom Komisije od 3. veljače 1995. u predmetu E 19/94 (SG(95) D/1287). Njegov program sljednik (Režim II) odobren je Odlukom Komisije od 11. prosinca 2002. u predmetu N222/A/2002 (SL C 65, 19.3.2003., str. 23.). Treći program sljednik (Režim III) odobren je 2007. Odlukom Komisije od 27. lipnja 2007. u predmetu N 421/2006 (SL C 240, 12.10.2007., str. 1.), koja je 2013. izmijenjena (izmjena Režima III) Odlukom Komisije od 2. srpnja 2013. u predmetu SA.34160 (2011/N) (SL C 220, 1.8.2013., str. 1.). Njegovo je trajanje 2013. produljeno do 30. lipnja 2014. Odlukom Komisije od 26. studenoga 2013. u predmetu SA.37668 (2013/N) (SL C 37, 7.2.2014., str. 10.) i 2014. (produljenje Režima III do kraja 2014.) Odlukom Komisije od 8. svibnja 2014. u predmetu SA.38586 (2014/N) (SL C 210, 4.7.2014., str. 27.).

⁽¹⁰⁾ SL C 54, 4.3.2006., str. 13.

⁽¹¹⁾ Na temelju dvaju produljenja koja je Komisija odobrila odlukama navedenima u bilješci 9. taj datum isteka produljen je do 31. prosinca 2014.

⁽¹²⁾ Udaljenost, izoliranost, mala površina, nepovoljna topografija i klima, gospodarska ovisnost o malom broju proizvoda.

⁽¹³⁾ 3 % od 2007. do 2009., 4 % od 2010. do 2012. i 5 % od 2013. do 2020.

⁽¹⁴⁾ Točka 14. Odluke Komisije iz 2007.

⁽¹⁵⁾ Točka 17. Odluke Komisije iz 2007. Vidjeti i članak 36. stavke 1. i 10. te članak 33. stavke od 4. do 8. i 11. EBF-a.

- (13) Društva registrirana u Industrijskoj zoni slobodne trgovine programa ZFM pod određenim uvjetima ⁽¹⁶⁾ mogu ostvariti korist od dodatnog smanjenja poreza na dobit od 50 %.
- (14) Pristup programu ZFM bio je ograničen na djelatnosti s popisa iz Odluke Komisije iz 2007., koji se temelji na statističkoj nomenklaturi ekonomskih djelatnosti u Europskoj zajednici, NACE Rev. 1.1 ⁽¹⁷⁾: poljoprivreda i uzgoj stoke, peradi i ostalih životinja (područje A, oznake 01.4 i 02.02), ribarstvo, uzgoj ribe i usluge povezane s njima (područje B, oznaka 05), prerađivačka industrija (područje D), opskrba električnom energijom, plinom i toplom vodom (područje E, oznaka 40), trgovina na veliko (područje G, oznake 50 i 51), prijevoz i veze (područje I, oznake od 60 do 64), poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (područje K, oznake od 70 do 74), visoko obrazovanje i/ili obrazovanje odraslih (područje M, oznake 80.3 i 80.4), ostale društvene uslužne djelatnosti (područje O, oznake 90, 92 i 93.01) ⁽¹⁸⁾. Budući da su takvi sustavi klasifikacije podložni daljnjem razvoju, portugalska nadležna tijela složila su se da će pravodobno obavijestiti Komisiju o svim promjenama popisa ⁽¹⁹⁾.
- (15) Sve djelatnosti koje uključuju financijsko posredovanje, osiguranje i pomoćne djelatnosti povezane s financijama i osiguranjem (područje J, oznake NACE od 65 do 67), kao i sve uslužne djelatnosti unutar skupine (koordinacija, riznica i distribucijski centri) koje bi se mogle provoditi pod područjem K, oznakom 74 (usluge koje se uglavnom pružaju trgovačkim društvima) isključene su iz provedbe programa ⁽²⁰⁾. Odluka Komisije iz 2007. uključivala je i obvezu portugalskih nadležnih tijela da Komisiji dostave nazive društava kojima je odbijena registracija u program ZFM i razloge zbog kojih su odbijena ⁽²¹⁾.

2.2. Program ZFM u okviru Odluke Komisije iz 2013.

- (16) Nakon prijave koju je dostavio Portugal Komisija je 2013. odobrila povećanje od 36,7 % najviših gornjih granica osnove na koje bi se primjenjivalo smanjenje poreza na dobit. Stoga su od 2013. najviše gornje granice porezne osnove i najveći iznosi potpore bili sljedeći:

Broj otvorenih/zadržanih radnih mjesta po godini	Najviše gornje granice porezne osnove u EUR (2013.–2014.)	Najveći iznos potpore u EUR (2013.–2014.)
1–2	2 730 000	546 000
3–5	3 550 000	710 000
6–30	21 870 000	4 374 000
31–50	35 540 000	7 108 000
51–100	54 680 000	10 936 000
> 100	205 500 500	41 100 000

- (17) U okviru prijave koja je dovela do Odluke Komisije iz 2013. portugalska nadležna tijela navela su da su svi ostali uvjeti programa odobreni 2007. ostali jednaki ⁽²²⁾.

⁽¹⁶⁾ Najmanje dva od sljedećih uvjeta: (a) modernizacija regionalne gospodarske strukture korištenjem tehnoloških inovacija povezanih s proizvodima, proizvodnim ili poslovnim metodama; (b) diversifikacija regionalnog gospodarstva, posebno uvođenjem novih djelatnosti velike dodane vrijednosti; (c) zapošljavanje visokokvalificiranih ljudskih resursa; (d) poboljšavanje okolišnih uvjeta; i (e) otvaranje najmanje 15 novih radnih mjesta koja treba održati najmanje pet godina (točka 16. Odluke Komisije iz 2007. i članak 36. stavak 5. EBF-a).

⁽¹⁷⁾ Uredba Komisije (EZ) br. 29/2002 od 19. prosinca 2001. o izmjeni Uredbe Vijeća (EEZ) br. 3037/90 o statističkoj klasifikaciji ekonomskih djelatnosti u Europskoj zajednici (SL L 6, 10.1.2002., str. 3.).

⁽¹⁸⁾ Točka 25. Odluke Komisije iz 2007.

⁽¹⁹⁾ Točka 29. Odluke Komisije iz 2007.

⁽²⁰⁾ Točka 26. Odluke Komisije iz 2007.

⁽²¹⁾ Točka 32. Odluke Komisije iz 2007.

⁽²²⁾ Točka 12. Odluke Komisije iz 2013.

2.3. Program ZFM, koji je uspostavio Portugal, i stajališta Portugala tijekom praćenja iz 2015.

- (18) U okviru praćenja iz 2015. Režim III pratio se za 2012. i 2013. ⁽²³⁾ Informacije koje je Portugal dostavio tijekom praćenja i kasnije *ex officio* istrage („istraga iz 2016.”) dovele su do sljedećega:

2.3.1. Podrijetlo dobiti na koju se primjenjivalo smanjenje poreza

- (19) Kako je navedeno u odlukama Komisije iz 2007. i 2013., smanjenje poreza odobreno u okviru programa ZFM primjenjuje se samo na „dobit ostvarenu djelatnostima koje se stvarno i materijalno obavljaju u Madeiri” ⁽²⁴⁾. Komisija je tijekom praćenja iz 2015. zatražila pojašnjenje o provedbi tog uvjeta. Tijekom praćenja iz 2015. i istrage iz 2016. utvrđeno je da su neka društva registrirana u programu ZFM i uključena u uzorak ostvarila koristi od smanjenja poreza na dobit koja proizlazi iz djelatnosti za koje ne vrijedi da se „stvarno i materijalno obavljaju u Madeiri”.
- (20) Portugal je to potvrdio i u vezi s tim naveo da bi se u odnosu na porez na dobit svi prihodi poreznih obveznika s registriranim sjedištem ili mjestom stvarne uprave u Madeiri oporezivali u Madeiri neovisno o tome jesu li svojom djelatnošću ostvarili prihode, upotrijebili inpute i/ili stvorili troškove na lokaciji koja se razlikuje od lokacije njihova registriranog sjedišta ili mjesta stvarne uprave, pod uvjetom da je poduzetnik primio, raspodijelio i snosio prihode, inpute i troškove te da su oni povezani s njegovom djelatnošću. Ti bi prihodi mogli nastati unutar ili izvan državnog područja Portugala, a pod uvjetom da su nastali djelatnostima koje su odobrene u okviru ZFM-a i koje obavljaju subjekti čije je registrirano sjedište ili mjesto stvarne uprave u Madeiri, ti bi se prihodi prijavljivali i uzimali u obzir pri izračunu porezne osnovice i iznosa na koji se primjenjuje relevantna porezna stopa ⁽²⁵⁾.
- (21) Portugal je obrazložio da se, kako bi se osiguralo da se prihodi ispravno prijavljuju u porezne svrhe, u okviru programa ZFM zahtijeva da se prihodi koji su ostvareni na državnom području Portugala, a koji su podložni uobičajenom porezu na dohodak, u računovodstvenoj dokumentaciji vode zasebno od prihoda za koje se smatra da su ostvareni izvan državnog područja Portugala, a koji su oporezivani sniženom stopom poreza na dobit u sklopu programa ZFM. Prva navedena vrsta prihoda obuhvaća prihode koje korisnici ZFM-a ostvaruju od transakcija s rezidentima državnog područja Portugala ili njegova zemljopisnog područja, koje uključuje ARM, ali ne uključuje Zonu slobodne trgovine Madeire. Druga navedena vrsta prihoda obuhvaća prihode koje korisnici ZFM-a ostvaruju od transakcija sa subjektima koji nisu rezidenti državnog područja i prihode koje ostvaruju u samom ZFM-u ⁽²⁶⁾.
- (22) Portugal je tvrdio da s obzirom na oznake NACE koje su odobrene u okviru programa ZFM i pretežito međunarodnu prirodu i raspon djelatnosti koje se obavljaju u ZFM-u uvjet da se djelatnosti stvarno i materijalno obavljaju u Madeiri ne znači i ne može značiti da te djelatnosti moraju biti zemljopisno ograničene na područje Madeire i prihode koji su ostvareni isključivo na tom zemljopisnom području ⁽²⁷⁾. Stoga Portugal smatra da Komisija svojim „uskim tumačenjem” nije uspjela obuhvatiti aktualnu situaciju i da to tumačenje nije bilo dosljedno sa svrhom programa za najudaljenije regije, odnosno privlačenjem ulaganja unutar i izvan jedinstvenog tržišta te nije bilo dosljedno s temeljnom slobodom poslovnog nastana i slobodnog kretanja robe, ljudi, usluga i kapitala u Uniji. Nedostatak konkurentnosti Režima III u odnosu na druge jurisdikcije koje se natječu s Madeirom bio je jedan od razloga zbog kojih je Komisija 2013. odobrila povećanje gornjih granica programa: to pokazuje da je privlačenje međunarodnih, a ne samo regionalnih poduzetnika, bilo i još uvijek jest vrlo važno za razvoj najudaljenijih regija.

⁽²³⁾ Prethodna bilješka 2.

⁽²⁴⁾ Prethodna bilješka 14.

⁽²⁵⁾ Dopis Portugala od 11. rujna 2017. (2017/085166), str. 20.–23.

⁽²⁶⁾ Dopis Portugala od 11. rujna 2017., str. 22.

⁽²⁷⁾ Dopisi Portugala od 31. ožujka 2016. (2016/031779), str. 6. i od 11. rujna 2017., str. 18.

- (23) Nadalje, Portugal je naveo da bi se moglo smatrati da se djelatnost stvarno i materijalno obavlja u ARM-u ako se zaista ondje obavlja i ako društvo ondje ima prikladan uređ, odgovarajuće osoblje i sredstva te središte u kojem se zaista donose odluke. Portugal je također tvrdio da to ne znači nužno da cjelokupno osoblje društva mora obavljati sve svoje zadaće na tom mjestu ni da djelatnost društva mora biti ograničena samo na zemljopisno područje Madeire. Naposljetku, Portugal je naveo da se djelatnosti koje se „stvarno i materijalno obavljaju u Madeiri”, kako je definirano u točki 14. Odluke Komisije iz 2007., ne mogu tumačiti kao djelatnosti koje se odvijaju samo unutar područja ARM-a ⁽²⁸⁾.
- (24) Nadalje, Portugal je naveo da se godišnje porezne prijave, na temelju kojih se utvrđuju dospjeli porez i smanjenje poreza, temelje na samoprocjeni korisnika. Porezna tijela pretpostavljaju da su te prijave istinite i točne, a poslije ih na središnjoj razini provjerava Porezna i carinska uprava. Ta pretpostavka ne vrijedi u slučaju sumnji, kad porezna tijela mogu zatražiti dodatne informacije kako bi procijenila uključuju li prihodi koji su podložni nižoj stopi doista transakcije s nerezidentima ⁽²⁹⁾.
- (25) Naposljetku, Portugal je naveo da su provedene kontrole u obliku poreznih inspekcija u slučajevima sumnje u to je li djelatnost autentična i obavlja li se stvarno te da je uspostavljena međunarodna suradnja s drugim poreznim tijelima i da su u vezi s tim razmijenjene informacije ⁽³⁰⁾.

2.3.2. Otvaranje/zadržavanje radnih mjesta u regiji

- (26) U programu ZFM, kako ga je odobrila Komisija, kao jedan od temeljnih kriterija spojivosti definiran je broj radnih mjesta koja su korisnici otvorili/zadržali u regiji, a najveća ostvariva potpora povezana je s brojem radnih mjesta kao doprinosom regionalnom razvoju.
- (27) Tijekom praćenja iz 2015. i kasnije istrage iz 2016. utvrđeno je da neka društva registrirana u programu ZFM koja su ostvarila koristi od smanjenja poreza na dobit nisu mogla dokazati stvarno otvaranje/zadržavanje radnih mjesta u regiji, objektivan izračun broja radnih mjesta ili činjenicu da su prijavljeni zaposlenici obavljali djelatnost u Madeiri.
- (28) Portugal je u primjeni programa ZFM izjavio da valjanim radnim mjestima smatra sve vrste radnog odnosa koje su predviđene nacionalnim Zakonikom o radu ⁽³¹⁾, u skladu s kojim se radni odnos može uspostaviti u bilo kojem obliku predviđenom zakonom ⁽³²⁾. Na temelju toga Portugal je kao valjana radna mjesta u svrhu primjene programa ZFM prihvatio svako zapošljavanje bilo koje pravne prirode neovisno o godišnjem broju sati, dana ili mjeseci aktivnog rada. Budući da su nacionalnim pravom dopušteni članovi odbora i rad na nepuno radno vrijeme, radna mjesta zaposlenika u nepunom radnom vremenu (sve vrste) i članova odbora koji su prijavljeni kao zaposleni u više društava korisnika uzeta su u obzir kao valjana radna mjesta u svrhu izračunavanja najveće porezne pogodnosti za svako društvo korisnika koje ih je prijavilo.

⁽²⁸⁾ Dopisi Portugala od 31. ožujka 2016., str. 6. i od 11. rujna 2017., str. 23.

⁽²⁹⁾ Dopis Portugala od 21. studenoga 2017. (2017/110431), str. 7.

⁽³⁰⁾ Dopisi Portugala od 2. svibnja 2017. (2017/042449), str. 11.; od 11. rujna 2017., str. 25. i od 21. studenoga 2017., str. 28.–29.

⁽³¹⁾ Zakon br. 7/2009 od 12. veljače 2009.

⁽³²⁾ Uključujući upućivanje (članci 7. i 8.), ugovor s više poslodavaca (članak 101.), ugovor na određeno vrijeme i rad na daljinu (članak 139.), ugovor na neodređeno vrijeme (članak 147.), rad na nepuno radno vrijeme (članak 150.), rad s prekidima (članak 157.), privremeni premještaj (članak 161.), privremeni rad (članak 172.), ustupanje radnika (članak 288.), povremene radne zadaće (članak 289.) itd. Vidjeti dopis Portugala od 2. svibnja 2017., str. 7.

- (29) Stoga Portugal u svrhu izračuna porezne olakšice korisnika ZFM-a nije razmatrao ni provjeravao ekvivalente punog radnog vremena („EPRV”) ⁽³³⁾, nego samo broj radnih mjesta koja su korisnici prijavili u godišnjim poreznim prijavama (obrazac 22, „Modelo 22” ⁽³⁴⁾) i u nekim slučajevima prijave koje su dostavila društva korisnici, a koje su relevantne za porez po odbitku kojim se oporezuje dohodak njihovih zaposlenika (obrazac 10, „Modelo 10”, obrazac 30, „Modelo 30” ili mjesečni obračun plaće, *declaração mensal de remunerações*, „DMR” ⁽³⁵⁾): te prijave mogle bi omogućiti unakrsnu provjeru informacija o prijavljenim radnim mjestima u obrascu „Modelo 22” ⁽³⁶⁾. Pretpostavlja se da su sve te prijave istinite u smislu članka 75. Općeg poreznog zakona („Lei Geral Tributária”). Ako subjekti ne ispune obveze podnošenja prijave u smislu da ne dostave prijave ili dostave netočne informacije, primjenjuju se novčane kazne utvrđene u Općem zakonu o poreznim kažnjivim djelima („Regime Geral das Infrações Tributárias”) ⁽³⁷⁾.
- (30) „DMR” od 2013. uključuje mjesečne prijave ⁽³⁸⁾, a Portugal je naveo da uzima u obzir samo broj radnih mjesta prijavljen u prosincu svake godine, neovisno o tome jesu li relevantni zaposlenici cijelu godinu radili u društvu. Kad je od njega zatraženo da dostavi izračune broja radnih mjesta u obliku EPRV-a u skladu s definicijom iz Smjernica iz 2007., Portugal je tvrdio da ta definicija zapošljavanja nije primjenjiva na regionalnu operativnu potporu, nego samo na programe potpora za ulaganja odobrene u sklopu Smjernica iz 2007. jer nije uvrštena u odjeljak tih smjernica o operativnoj potpori, nego u odjeljak o potpori za ulaganja. Tvrdio je i da se definicija broja osoblja u članku 5. Priloga I. Uredbi Komisije (EZ) br. 800/2008 ⁽³⁹⁾ (Uredba u općem skupnom izuzeću, „GBER iz 2008.”) odnosi samo na definiciju malih i srednjih poduzeća (MSP-ovi) unutar područja primjene GBER-a iz 2008. i da se ne odnosi na Režim III jer je on bio podložan *ad hoc* odluci. Portugal je tvrdio i da glavna svrha odobrenog programa ZFM nije bilo stvaranje radnih mjesta ni nadoknada troškova plaća, nego promicanje ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije u najudaljenijoj regiji modernizacijom i diversifikacijom njezina gospodarstva ⁽⁴⁰⁾.
- (31) Službe Komisije u kontekstu istrage iz 2016. od Portugala su zatražile da dostavi broj socijalnog osiguranja svih zaposlenika društava korisnika ZFM-a tijekom 2012. i 2013. kako bi se provjerilo moguće dvostruko računanje radnih mjesta. Portugal je dostavio tražene podatke, no naveo je da oni nisu relevantni u svrhu primjene programa ZFM jer je riječ o poreznom programu i provjere su provedene u sklopu povrata poreza ⁽⁴¹⁾.

⁽³³⁾ Na temelju definicija utvrđenih u stavku 58. i bilješci 52. Smjernica iz 2007. (odnosno „[b]roj radnih mjesta znači broj tzv. radnih jedinica godišnje (ALU, *annual labour unit*), odnosno broj stalno zaposlenih u jednoj godini, pri čemu zaposleni na skraćeno radno vrijeme ili sezonski radnici čine dijelove ALU”). Na koncept ALU upućuje se i u članku 5. Priloga I. Uredbi Komisije (EZ) br. 800/2008 (i Uredbi Komisije (EU) br. 651/2014) kao „godišnje jedinice rada”. Vidjeti bilješke 39. i 56. u nastavku.

⁽³⁴⁾ U skladu s člancima 117. i 127. Zakonika o porezu na dobit („CIRC”), „Modelo 22” (Prilog D, polje 6. – „Subjekti s licencijom u ZFM-u”) društva dostavljaju na godišnjoj osnovi u svrhu navođenja broja radnih mjesta koja su otvorila/zadržala kako bi se utvrdila njihova usklađenost sa zahtjevima za prihvatljivost iz članka 36. EBF-a. Prema portugalskim nadležnim tijelima to omogućuje samo kvantifikaciju radnih mjesta na koja je primjenjiv porez po odbitku i koja su otvorena i zadržana tijekom razdoblja (Odluka br. 16566-A/2012 Kabineta ministra financija). Vidjeti dopis Portugala od 21. studenoga 2017., str. 3.–4.

⁽³⁵⁾ „Modelo 10” društva dostavljaju u svrhu prijave godišnjeg oporezivog, izuzetog i neoporezivog dohotka koji su zaradili porezni obveznici (zaposlenici društva) podložni porezu na dohodak na izvoru, što su svi porezni rezidenti Portugala. „Modelo 30” je ista vrsta porezne prijave, ali za dohodak poreznih obveznika (zaposlenici društva) koji nisu rezidenti Portugala. Prema portugalskim nadležnim tijelima ta porezna prijava sadržava samo informacije o državi boravišta poreznog obveznika, koja ne može biti ista kao država u kojoj on obavlja djelatnost kao zaposlenik u skladu s uputama društva za koje radi. „DMR”, koji je stupio na snagu od fiskalne godine 2013. (Provedbena odluka Ministarstva br. 6/2013 od 10. siječnja 2013.), ima istu namjenu, ali služi samo za dohodak koji proizlazi iz nesamostalnog rada i na mjesečnoj osnovi. Sadržava i informacije o porezu po odbitku, obveznim doprinosima za sustave socijalne sigurnosti i pravne podsustave za zdravstvo i sindikate (vidjeti dopis Portugala od 21. studenoga 2017., str. 2.–3.). Portugalska porezna tijela sve te prijave smatraju „sporednim obvezama” jer se na temelju njih ne izdaju porezna rješenja.

⁽³⁶⁾ Dopisi Portugala od 29. listopada 2015. (2015/107167), od 2. svibnja 2017., str. 8.–9. i od 11. rujna 2017., str. 25.

⁽³⁷⁾ Dopis Portugala od 21. studenoga 2017., str. 2.

⁽³⁸⁾ Prethodna bilješka 35.

⁽³⁹⁾ Uredba Komisije (EZ) br. 800/2008 od 6. kolovoza 2008. o ocjenjivanju određenih kategorija potpora sukladnima sa zajedničkim tržištem u primjeni članaka 87. i 88. Ugovora (SL L 214, 9.8.2008., str. 3.).

⁽⁴⁰⁾ Dopisi Portugala od 11. rujna 2017., str. 15.–16. i od 21. studenoga 2017., str. 5.–6.

⁽⁴¹⁾ Dopisi Portugala od 2. svibnja 2017., str. 7., od 11. rujna 2017., str. 14. i 17. te od 21. studenoga 2017., str. 1.

- (32) Osim toga, Portugal je naveo da društva korisnici nisu morali Poreznoj upravi dostaviti nikakve dokaze o radnom odnosu s prijavljenim zaposlenicima jer je porezno rješenje izdano na temelju poreznih prijava (obrasci „Modelo”) spomenutih u uvodnoj izjavi 29. ove Odluke ⁽⁴²⁾. Porezna uprava te dokaze može zatražiti samo ako ima informacije koje ukazuju na sumnju na pogreške, propuste, netočne podatke itd. ⁽⁴³⁾ Člankom 16. portugalskog Zakonika o radu zaštićena je privatnost osobnog života, zbog čega automatski pristup osobnim podacima povezanim s radnim odnosom nije dopušten bez privole ispitanika ⁽⁴⁴⁾. Osim toga, u skladu s člankom 59. stavkom 2. i člankom 75. stavkom 1. zakona *Lei Geral Tributária* smatra se da porezni obveznici postupaju u dobroj vjeri. Stoga se pretpostavlja da su prijave koje dostavljaju te podaci i procjene njihove računovodstvene dokumentacije ili knjigovodstvene evidencije istiniti i prijavljeni u dobroj vjeri ⁽⁴⁵⁾.
- (33) Nadalje, Portugal je dostavio informacije koje dokazuju da su neki korisnici potpore ZFM uključeni u uzorak za praćenje iz 2015. i kasniju istragu iz 2016. otvorili radna mjesta za koja su odobrene porezne olakšice iako su se ta radna mjesta nalazila izvan Madeire (neka čak i izvan Unije). Portugal je naveo da je u svrhu primjene programa ZFM uzimao u obzir radna mjesta koja su otvorena unutar ili izvan regije Madeire, pod uvjetom da ih je otvorilo društvo registrirano u ZFM-u te da nije bilo potrebno da se ona nalaze u regiji. Budući da su u skladu s portugalskim radnim pravom društva i zaposlenici slobodni ugovorno definirati mjesto na kojem će zaposlenik pružati svoje usluge, radno mjesto u svrhu primjene programa ZFM može se nalaziti bilo gdje, čak i izvan Madeire i Portugala. Portugal je smatrao i da podaci o „zaposlenicima” koji su navedeni u predmetnim poreznim prijavama ni na koji način nisu povezani s njihovim državljanstvom (odnosno državljanstvo nije relevantno u porezne svrhe) ⁽⁴⁶⁾. Osim toga, prema mišljenju Portugala zaposlenici društava korisnika ZFM-a koji na trajnoj osnovi rade izvan Portugala objektivno su plaćeni zaposlenici društva korisnika i svojim radom doprinose ostvarenju prihoda društva korisnika te se stoga njihova radna mjesta moraju ubrajati u „otvorena i zadržana radna mjesta” u svrhe primjene programa ZFM ⁽⁴⁷⁾.
- (34) Portugal je u vezi s kontrolama broja radnih mjesta koja su otvorili korisnici ZFM-a, koje su provela portugalska nadležna tijela, naveo da se u slučaju nepodudaranja informacija u različitim prijavama prednost davala obrascima „Modelo 10”, „Modelo 30” i „DMR” (od 1. siječnja 2013.), a ne obrascu „Modelo 22” ⁽⁴⁸⁾. Nakon što su službe Komisije zatražile informacije o više odstupanja otkrivenih tijekom praćenja iz 2015., Portugal je naveo da „Modelo 22” omogućuje kvantifikaciju samo radnih mjesta na koja je primjenjiv porez po odbitku i koja su otvorena i zadržana tijekom relevantnog razdoblja. To bi moglo dovesti do odstupanja u odnosu na ostale obrasce „Modelo”, posebno ako je dohodak zaposlenika ispod određene granice na koju nije primjenjiv porez po odbitku. Nadalje, Portugal je dostavio informacije o tome da su porezna tijela od relevantnih društava zatražila da isprave broj prijavljenih radnih mjesta u svojim godišnjim poreznim prijavama, a da pritom nikad nisu dovela u pitanje stvarno postojanje radnih mjesta niti zatražila dokaze o njima.
- (35) Portugal je naveo i da su se tijekom primjene Režima III godišnje porezne prijave smatrale valjanima čak i ako su korisnici propustili prijaviti broj radnih mjesta koja su otvorili u regiji te da to stoga nije utjecalo na procjenu dospelog poreza i smanjenja poreza.

⁽⁴²⁾ Dopisi Portugala od 6. srpnja 2015. (2015/065783), str. 8., od 31. ožujka 2016., str. 19. i od 11. rujna 2017., str. 17.

⁽⁴³⁾ Dopisi Portugala od 29. listopada 2015., str. 11., od 11. rujna 2017., str. 25. i od 21. studenoga 2017., str. 7. Kad se to smatra potrebnim, nacionalna Porezna uprava od društava traži da dostave ugovore o radu svojih zaposlenika. Ako ugovor o radu nije dostupan (u mnogim se slučajevima radni odnos uspostavlja bez pisanog dogovora – ugovori na neodređeno vrijeme i na puno radno vrijeme – na koje se primjenjuje načelo slobode oblika u skladu s portugalskim pravom (članak 219. Građanskog zakonika)), od poreznog obveznika može se tražiti da na drugi način dokaže postojanje radnog odnosa. Vidjeti osobito dopise Portugala od 31. ožujka i 2. svibnja 2017., str. 5. i 9.

⁽⁴⁴⁾ Dopis Portugala od 11. rujna 2017., str. 16.–17.

⁽⁴⁵⁾ Dopis Portugala od 21. studenoga 2017., str. 7.–8.

⁽⁴⁶⁾ Dopis Portugala od 21. studenoga 2017., str. 4.

⁽⁴⁷⁾ Dopis Portugala od 31. ožujka 2016., str. 5.–6.

⁽⁴⁸⁾ Dopisi Portugala od 2. svibnja 2017., str. 9. i od 21. studenoga 2017., str. 2.

- (36) Naposljetku, Portugal je tvrdio da se za određenu vrstu holding društava – „Sociedades Gestoras de Participações Sociais” („SGPS”) – programom ZFM nije zahtijevalo otvaranje radnih mjesta kako bi ta društva ostvarila pravo na smanjenje poreza na dobit. Portugal je tvrdio da je oslobođenje od zahtjeva za otvaranje radnih mjesta za SGPS-e bilo uključeno u nacrt uredbe sa zakonskom snagom ⁽⁴⁹⁾ koja je priložena prijavi. Portugal smatra da to znači da je odobrenjem programa u sklopu Odluke Komisije iz 2007. to oslobođenje neizravno odobreno zajedno s drugim odredbama tog zakona.

3. RAZLOZI ZA POKRETANJE FORMALNOG ISPITNOG POSTUPKA

- (37) Komisija je u Odluci o pokretanju postupka zauzela privremeno stajalište da program ZFM čini državnu potporu u svrhu članka 107. stavka 1. UFEU-a i izrazila ozbiljne sumnje u spojivost programa, kako ga je proveo Portugal, s unutarnjim tržištem.
- (38) Komisija je u vezi s postojanjem potpore na privremenoj osnovi zaključila da je program ZFM koji je proveo Portugal u korist društava korisnika ZFM-a činio državnu potporu ⁽⁵⁰⁾. O njoj je odlučila država i ona je pripisiva državi ⁽⁵¹⁾. Potpora je selektivna jer njome nastaje prednost za društva koja su osnovana u ZFM-u jer se društvima korisnicima ZFM-a omogućuje smanjenje uobičajenog poreza na dobit, koje se ne može opravdati logikom poreznog sustava ⁽⁵²⁾. U mjeri u kojoj su društva registrirana u ZFM-u obavljala djelatnosti koje su bile otvorene za tržišno natjecanje Komisija je privremeno zaključila da se programom ZFM narušava ili prijeti da će se narušiti tržišno natjecanje jer se njime može poboljšati konkurentni položaj korisnika programa ZFM u odnosu na druga društva s kojima se oni natječu ⁽⁵³⁾.
- (39) Komisija je u vezi sa zakonitošću programa ZFM odlučila pokrenuti formalni ispitni postupak o dva pitanja ⁽⁵⁴⁾:
- i. zemljopisnom podrijetlu dobiti; i
  - ii. neprovjerenom otvaranju/zadržavanju radnih mjesta u regiji.
- (40) U skladu s odlukama Komisije iz 2007. i 2013. program ZFM odobren je pod uvjetom da se dopušteno smanjenje poreza na dobit primjenjuje na dobit koja je ostvarena djelatnostima koje se stvarno i materijalno obavljaju u regiji. Taj je temeljni uvjet strogo povezan s ciljem regionalne operativne potpore za najudaljenije regije (odnosno nadoknađivanje dodatnih troškova za društva u tim regijama zbog strukturnih poteškoća tih regija) i zbog toga se odobrenje u okviru Odluke Komisije iz 2007. temeljilo na studiji dodatnih troškova za društva u najudaljenijoj regiji Madeiri ⁽⁵⁵⁾.
- (41) Komisija je privremeno zaključila da, ako društva nisu obavljala djelatnosti u Madeiri, za njih nisu nastali dodatni troškovi na temelju obavljanja djelatnosti u najudaljenijoj regiji. Stoga se ona ne mogu smatrati valjanim korisnicima odobrenog programa ZFM i nemaju pravo na regionalnu operativnu potporu.
- (42) Komisija je navela i da Portugal nije dostavio dokaze o mogućim kontrolama podrijetla prihoda koji su prijavljeni i podložni smanjenju poreza na dohodak, a koje su provela relevantna porezna tijela. Osim toga, kako je vidljivo u slučaju svakog korisnika programa iz uzorka, Portugal nije dostavio informacije o mjestu stvarnog obavljanja djelatnosti, nego samo o adresi registriranog sjedišta korisnikâ u Madeiri. Budući da je Portugal priznao da je smanjenju poreza bio podložan uglavnom dohodak koji je ostvaren djelatnostima izvan Portugala, već je postojala snažna sumnja da nije ispunjen relevantan uvjet spojivosti u odnosu na dobit na koju je primijenjeno smanjenje

⁽⁴⁹⁾ Članak 36. stavak 8. nacrta Uredbe sa zakonskom snagom o izmjeni Uredbe sa zakonskom snagom br. 163/2003 od 24. srpnja 2003., Uredbe sa zakonskom snagom br. 215/1989 od 1. srpnja 1989. i Uredbe sa zakonskom snagom br. 500/80 od 20. listopada 1980. Vidjeti dopis Portugala od 28. lipnja 2006. (1900/80392).

⁽⁵⁰⁾ Točka 54. Odluke o pokretanju postupka.

⁽⁵¹⁾ Točka 51. Odluke o pokretanju postupka.

⁽⁵²⁾ Točka 52. Odluke o pokretanju postupka.

⁽⁵³⁾ Točka 53. Odluke o pokretanju postupka.

⁽⁵⁴⁾ Točka 63. Odluke o pokretanju postupka.

⁽⁵⁵⁾ *Towards a Diversification Strategy for Madeira Autonomous Region – Recommendations to overcome the problem of ultra-peripherality, final report* (Prema strategiji diversifikacije za Autonomnu regiju Madeiru – preporuke za rješavanje pitanja ultraperifernosti, završno izvješće), ECORYS-NEI (Nizozemski gospodarski institut), Rotterdam, 2004.

poreza na dobit. Osim toga, i prijavljeni rad zaposlenika izvan Madeire ili čak izvan Unije ili nepostojanje zaposlenika zbog većeg broja dvostrukih prijava, kako je vidljivo iz praćenja iz 2015., doveli su do snažne sumnje da porezne olakšice koje su odobrene korisnicima ZFM-a nisu povezane s dobiti koja je ostvarena u regiji.

- (43) U vezi s kriterijem spojivosti u odnosu na otvaranje/zadržavanje radnih mjesta u regiji Madeiri, Komisija je privremeno smatrala da je Portugal program ZFM tijekom cijelog njegova trajanja primjenjivao na način koji je bio suprotan cilju odobrenog programa i kriterijima spojivosti utvrđenima u odlukama Komisije iz 2007. i 2013. Neprovrjeno otvaranje/zadržavanje radnih mjesta bilo je vidljivo u rezultatima praćenja iz 2015., koji su ukazivali na sljedeće: i. zaposlenike koji su radili samo dio fiskalne godine zabilježilo se kao zaposlenike na puno radno vrijeme; ii. zaposlenike i članove odbora istodobno se zabilježilo kao prave zaposlenike više društava ZFM-a; i iii. zaposlenike koji su radili izvan Madeire i čak izvan Unije uključilo se u izračun otvorenih radnih mjesta čime je omogućena primjena smanjenja poreza na dohodak predviđenog programom, a Portugal je tijekom istrage iz 2016. potvrdio sve te elemente kao uobičajenu praksu.
- (44) Nadalje, Komisija je napomenula da koncept „radnog mjesta” i metoda izračuna otvorenih i zadržanih radnih mjesta u regiji nisu bili u skladu s definicijama, uvjetima i načelima iz Smjernica iz 2007.
- (45) Komisija je na privremenoj osnovi zaključila i da se za djelatnosti koje su obavljali zaposlenici izvan regije ne može smatrati da se materijalno i stvarno obavljaju u Madeiri unatoč tome što se dobit koja je njima ostvarena može pripisati društvima koja se nalaze u ZFM-u.
- (46) Komisija je zauzela i privremeno stajalište da porezne kontrole koje su provodila portugalska porezna tijela snažno ukazuju na to da Portugal u praksi nije osigurao pravilnu kontrolu usklađenosti s temeljnim kriterijima spojivosti utvrđenima u odlukama Komisije iz 2007. i 2013. Portugal nije dostavio dokaze o tome da je proveo kontrole izvan opsega praćenja službi Komisije; priroda tih kontrola u svakom se slučaju činila u potpunosti povezana s porezom, a ne prethodno navedenim kriterijima; i [30 %-40 %] (*) svih zaposlenika koji su prijavljeni kao zaposlenici korisnika ZFM-a tijekom 2012. i 2013. brojali su se kao zaposlenici više društava korisnika ZFM-a u svrhe utvrđivanja smanjenja poreza korisnika.
- (47) Naposljetku, Komisija je izrazila sumnje u nedovoljno zadržavanje otvorenih radnih mjesta na temelju rezultata praćenja iz 2015., iz kojih je bila vidljiva vrlo visoka fluktuacija zaposlenika koje su korisnici programa ZFM zapošljavali svakog mjeseca.
- (48) Nadalje, Komisija je istražila bi li se pojedinačne dodjele potpore u okviru programa ZFM mogle smatrati spojivima ako su skupno izuzete na temelju Uredbe Komisije (EU) br. 651/2014 (Uredba o općem skupnom izuzeću, „GBER iz 2014.”) ⁽⁶⁾, koja bi se mogla retroaktivno primjenjivati na pojedinačne potpore koje su odobrene prije nego što su odredbe GBER-a iz 2014. stupile na snagu, pod uvjetom da su ispunjeni relevantni uvjeti ⁽⁷⁾.
- (49) Autonomna regija Madeira („ARM”) najudaljenija je regija na temelju članka 349. UFEU-a. U skladu s člankom 15. stavkom 4. GBER-a iz 2014. prihvatljiva je za regionalnu operativnu potporu na temelju odstupanja predviđenog člankom 107. stavkom 3. točkom (a) UFEU-a, pod uvjetom da: i. korisnici stvarno obavljaju djelatnost u najudaljenijoj regiji; i ii. godišnji iznos potpore ne premašuje najveći postotak ostvarene godišnje bruto dodane vrijednosti ili nastalih godišnjih troškova radne snage ili ostvarenog godišnjeg prometa korisnika u regiji.

(*) Povjerljive informacije.

⁽⁶⁾ Uredba Komisije (EU) br. 651/2014 od 17. lipnja 2014. o ocjenjivanju određenih kategorija potpora spojivima s unutarnjim tržištem u primjeni članaka 107. i 108. Ugovora (SL L 187, 26.6.2014., str. 1.).

⁽⁷⁾ Članak 58. GBER-a iz 2014.

- (50) Program ZFM sastoji se od poreznih olakšica koje su opisane u uvodnoj izjavi 12. ove Odluke, kojima se smanjuju troškovi koje bi društva morala snositi u sklopu svojih poslovnih djelatnosti. Stoga čini operativnu potporu u korist društava koja mogu ostvariti koristi od nje u okviru ZFM-a. Međutim, Komisija je na temelju informacija koje je Portugal dostavio tijekom praćenja zauzela privremeno stajalište da korisnici programa koji je proveo Portugal nisu nužno obavljali djelatnost u Madeiri. Nadalje, Komisija je na privremenoj osnovi zaključila da iznosi potpore nisu nužno bili povezani s bruto dodanom vrijednošću, troškovima radne snage ni prometom ostvarenim u Madeiri ⁽⁵⁸⁾.
- (51) Prema tome Komisija je izrazila privremeno stajalište da program ZFM, kako ga je proveo Portugal, nije usklađen s odlukama Komisije iz 2007. i 2013. te da ni u kojem slučaju nije usklađen sa Smjernicama iz 2007. jer su se dva pitanja navedena u uvodnoj izjavi 39. ove Odluke odnosila na temeljne uvjete za odobrenje regionalne operativne potpore u okviru Smjernica iz 2007. Komisija je izrazila sumnje i o tome mogu li se pojedinačne potpore koje su odobrene u sklopu programa smatrati spojivima na temelju GBER-a iz 2014. o operativnoj potpori u najudaljenijim regijama ⁽⁵⁹⁾. Konačno, Komisija je izjavila da nije uvjerena da se program ZFM, kako ga je proveo Portugal, može smatrati spojivim izravno na temelju članka 107. stavka 3. točke (a) UFEU-a jer se čini da su ga portugalska nadležna tijela primijenila na način kojim se nisu nadoknađivale strukturne poteškoće s kojima bi se mogla suočiti društva pri obavljanju svojih djelatnosti u Madeiri ⁽⁶⁰⁾.

4. INFORMACIJE DOSTAVLJENE NAKON ODLUKE O POKRETANJU POSTUPKA I PRIMJEDBE PORTUGALA

4.1. Dodatne informacije koje je Portugal dostavio tijekom detaljne istrage

- (52) Komisija je u Odluci o pokretanju postupka od Portugala zatražila da dostavi detaljne informacije o provedbi programa ZFM tijekom cijelog njegova trajanja (od 2007. do 2014.) ⁽⁶¹⁾. Konkretnije, od Portugala se tražilo da dostavi:
- popis svih društava registriranih u ZFM-u u razdoblju od 2007. do 2014. zajedno s iznosima potpore koje su primila svake godine,
  - popis svih zaposlenika društava registriranih u ZFM-u (od 2007. do 2014.),
  - popis 25 najznačajnijih primatelja potpore u sklopu Režima III od 2007. do 2011. i 2014. (zajedno s iznosima potpore koje su primili svake godine i brojem zaposlenika koji su uzeti u obzir za odobrenje smanjenja poreza te relevantnim dokumentiranim dokazima),
  - dokaz o podrijetlu dohotka svih korisnika ZFM-a iz uzorka koji je odabran za praćenje tijekom 2012. i 2013., kao i 25 najznačajnijih primatelja potpore od 2007. do 2011. i 2014. (uz relevantne dokumentirane dokaze),
  - dokaz o stvarnom mjestu obavljanja djelatnosti za sve korisnike ZFM-a iz uzorka u razdoblju od 2007. do 2014. (uz relevantne dokumentirane dokaze),
  - izračun broja zaposlenika svih korisnika ZFM-a iz uzorka (od 2007. do 2014.) u ekvivalentima punog radnog vremena na temelju definicije utvrđene u članku 58. i bilješci 52. Smjernica iz 2007. (uz relevantne dokumentirane dokaze),

⁽⁵⁸⁾ Točka 60. Odluke o pokretanju postupka.

⁽⁵⁹⁾ Točka 61. Odluke o pokretanju postupka.

⁽⁶⁰⁾ Točka 62. Odluke o pokretanju postupka.

⁽⁶¹⁾ Točka 64. podtočke od 1. do 7. Odluke o pokretanju postupka. Prema tome, opširnije nego dvije godine koje su bile podložne praćenju iz 2015. (odnosno 2012. i 2013.). Osim toga, treba napomenuti da je većina informacija koje su se tražile u točki 64. Odluke o pokretanju postupka već bila uključena u opetovane i neuspješne zahtjeve za informacije koje su upućene Portugalu tijekom istrage iz 2016.; ponajprije: i. dokaz o podrijetlu dohotka koji se uzimao u obzir pri izračunu porezne osnovice svih korisnika ZFM-a iz uzorka; ii. dokaz o mjestu stvarnog obavljanja djelatnosti za sve korisnike ZFM-a iz uzorka; iii. izračun broja zaposlenika (uključujući radna mjesta u upravi) za sve korisnike ZFM-a iz uzorka u ekvivalentima punog radnog vremena; i iv. dokaz o kontroli djelatnosti korisnika ZFM-a iz uzorka u razdoblju od 2012. do 2013., vidjeti dopise Komisije od 29. veljače 2016. (D/020793), 29. ožujka 2017. (D/030362), 11. kolovoza 2017. (D/069475) i 2. listopada 2017. (D/099275).

- argumente koji nisu prethodno dostavljeni u vezi s uvjetima spojivosti programa ZFM koji je proveo Portugal na temelju GBER-a iz 2014. ili članka 107. stavka 3. točke (a) UFEU-a.
- (53) Komisija je dodatno obavijestila Portugal da će, ako ne dostavi te informacije, morati donijeti odluku na temelju informacija koje su joj na raspolaganju ⁽⁶²⁾.
- (54) Dopisima od 11. i 26. rujna 2018. ⁽⁶³⁾ te 24. travnja 2019. Portugal je dostavio dodatne informacije o provedbi programa ZFM i primjedbe na Odluku o pokretanju postupka.
- (55) Portugal je 11. rujna 2018. dostavio podatke o svim društvima registriranim u ZFM-u tijekom cijelog trajanja programa (od 2007. do 2014.). Naveo je i iznose potpore koje je svaki korisnik primio svake godine do 2014. Portugal je osim toga dostavio i popis 25 najznačajnijih korisnika potpore od 2007. do 2011. i 2014. ⁽⁶⁴⁾ uz iznose potpore koje su primili. Osim toga, Portugal je dopisom od 26. rujna 2018. dostavio popis zaposlenika svih društava registriranih u ZFM-u od 2007. do 2014. ⁽⁶⁵⁾ Međutim, te informacije ne omogućuju potpunu provjeru pitanja koja su proizašla iz praćenja: i. pitanje u vezi s članovima odbora i radnicima koji istodobno izvršavaju te funkcije u više društava ZFM-a; ii. pitanje u vezi s pojavom dvostrukog računanja radnih mjesta; i iii. pitanje u vezi s radnim mjestima u nepunom radnom vremenu koja su uzeta u obzir za otvaranje/zadržavanje radnih mjesta i odobrenje potpunih poreznih olakšica društvima ZFM-a.
- (56) Portugal nije dostavio informacije o broju zaposlenika koji su uzeti u obzir za odobrenje smanjenja poreza 2008., 2009. i 2010. ⁽⁶⁶⁾, a za 2011. i 2014. dostavio je nepotpune informacije ⁽⁶⁷⁾. Osim toga, dostavljene informacije o broju zaposlenika za svaku godinu predstavljene su nejasno: i. različiti izvori; i ii. različita razdoblja prijave bez jasne povezanosti broja otvorenih/zadržanih radnih mjesta i iznosa potpore koji je primljen u svakom razdoblju.
- (57) Nadalje, Portugal nije dostavio sljedeće informacije, podatke i popratne dokumentirane dokaze ⁽⁶⁸⁾ potrebne za procjenu spojivosti potpore:
- dokaz o dokumentaciji koja je upotrijebljena za provjeru broja zaposlenika; Portugal je za godine do 2010. naveo da društva nisu bila obvezna prijaviti broj zaposlenika u poreznim prijavama,
- dokaz o podrijetlu dohotka korisnika iz uzorka odabranog tijekom prethodnog postupka ⁽⁶⁹⁾ i 25 najznačajnijih korisnika programa ZFM od 2007. do 2009. ⁽⁷⁰⁾,
- dokaz o stvarnom mjestu obavljanja djelatnosti zaposlenika korisnika programa ZFM,
- izračun broja zaposlenika korisnika programa ZFM iz uzorka odabranog tijekom praćenja za 2012. i 2013., kao i za 25 najznačajnijih korisnika potpore od 2007. do 2011. i 2014. u obliku EPRV-a na temelju definicije iz točke 58. i bilješke 52. Smjernica iz 2007.

⁽⁶²⁾ Točka 64. druga podtočka Odluke o pokretanju postupka.

⁽⁶³⁾ Dopisi od 11. rujna 2018. (2018/144207) i 26. rujna 2018. (2018/153989).

⁽⁶⁴⁾ Informacije za 2012. i 2013. dostavljene su u okviru praćenja iz 2015.

⁽⁶⁵⁾ Informacije na temelju podataka koje su 6. kolovoza 2018. dostavile Uprava za socijalnu zaštitu i Porezna uprava.

⁽⁶⁶⁾ U obrascu „Modelo 22” u razdoblju od 2007. do 2010. te se informacije nisu tražile od poreznih obveznika.

⁽⁶⁷⁾ Za 2011. dostupne su informacije o 25 od 62 primatelja potpore. Za 2014. su dostupne informacije o 25 od 526 primatelja potpore.

⁽⁶⁸⁾ Informacije zatražene u točki 64. podtočkama od 3. do 6. Odluke o pokretanju postupka.

⁽⁶⁹⁾ U vezi s točkom 64. podtočkom 3. Odluke o pokretanju postupka Portugal je obrazložio da su nacionalna porezna tijela zatražila te informacije od korisnika ZFM-a. Međutim, te „informacije još nisu dostupne”. Vidjeti dopis Portugala od 26. rujna 2018., točka 127., str. 30.

⁽⁷⁰⁾ Portugal nije dostavio 25 najznačajnijih korisnika potpore ZFM-a od 2007. do 2009. jer je broj primatelja potpore svake godine bio manji od 25: 2007: nije bilo primatelja, 2008. bilo ih je devet, a 2009. dvadeset.

- (58) Službe Komisije na sastanku 10. travnja 2019., na koji se upućuje u uvodnoj izjavi 8. ove Odluke, podsjetile su Portugal na postupovne korake formalnog ispitnog postupka u tijeku i na obvezu međusobne suradnje od rujna 2017., koja dosad nije urodila značajnim rezultatima. Nadalje, pozvale su Portugal da dostavi informacije koje nedostaju u skladu s točkom 64. Odluke o pokretanju postupka, a koje bi službama Komisije omogućile pristup cjelokupnim činjenicama/informacijama o programu ZFM.
- (59) Portugal je dopisom od 24. travnja 2019. ⁽⁷¹⁾, kao odgovor na privremeno stajalište Komisije o neprimjerenosti poreznih kontrola ⁽⁷²⁾, dostavio podatke o poreznim kontrolama korisnika ZFM-a ⁽⁷³⁾ koje su od 2015. do 2018. provedene u obliku poreznih inspekcija. U predmetnom je razdoblju pokrenuto [300–600] poreznih inspekcija, a dovršeno ih je [300–600]. Prijavljeni ispravci poreza iznosili su oko [100–250] milijuna EUR. Portugal je prijavio i odstupanja povezana s povratima poreza [100–300] korisnika ZFM-a. Međutim, u vezi sa zatvorenim poreznim inspekcijama za program ZFM (Režim III) dostavljene informacije nisu omogućile povezivanje poreznih kontrola i prijavljenih ispravaka te dva pitanja zbog kojih je pokrenut formalni ispitni postupak.
- (60) Osim toga, Portugal je priznao da bi trebalo dodatno pojasniti kriterije za otvaranje/zadržavanje radnih mjesta radi uklanjanja svih sumnji povezanih s njihovim tumačenjem sprečavanjem zlouporabe predmetne potpore i uvođenjem dodatnih jamstava za to da će brojanje radnih mjesta doprinijeti društvenom i gospodarskom razvoju Madeire ⁽⁷⁴⁾. Portugal je u vezi s time dostavio nacrt zakona („projeto de despacho da Vice-Presidência do Governo Regional da Madeira”) kojim se pojašnjava koncept „otvaranja radnih mjesta” u skladu s definicijama iz Smjernica iz 2007. ⁽⁷⁵⁾
- (61) U tom je kontekstu Portugal priznao da su potrebne zakonodavne promjene u programu ZFM kako bi se izbjegla potencijalna zlouporaba. Nadalje, Portugal je podnio skup zakonodavnih, regulatornih i inspeksijskih mjera za program ZFM za koje je zatražio odobrenje Komisije u obliku preporuke u kojoj se predmetnoj državi članici predlažu odgovarajuće mjere u skladu s člankom 22. točkama (a) i (b) Uredbe Vijeća (EU) 2015/1589 ⁽⁷⁶⁾. Portugal je kao alternativu predvidio da bi se te pravne izmjene trebale odobriti odlukom Komisije („uvjetna odluka”), kako je predviđeno člankom 9. stavkom 4. Uredbe (EU) 2015/1589 ⁽⁷⁷⁾.
- (62) U vezi s tim i radi dodatnog pojašnjenja koncepta „otvaranja radnih mjesta” iz uvodne izjave 60. ove Odluke Portugal je predložio izmjene pravne osnove programa ZFM ⁽⁷⁸⁾: i. isključivanje SGSP-a ⁽⁷⁹⁾; ii. rezerviranje prihoda od poreza na dobit ZFM-a za ciljeve zdravstvenih i obrazovnih politika; iii. dodavanje posebne klauzule o suzbijanju zlouporabe u program ZFM u skladu s Direktivom Vijeća (EU) 2016/1164 ⁽⁸⁰⁾ o utvrđivanju pravila protiv praksi izbjegavanja poreza kojima se izravno utječe na funkcioniranje unutarnjeg tržišta u vezi s hibridnim neusklađenostima s trećim zemljama; i iv. definiranje kriterija za utvrđivanje značajnih poreznih obveznika u ZFM-u čija porezna situacija zahtijeva da ih Ured slobodne zone („Gabinete da Zona Franca”) ⁽⁸¹⁾ trajno prati kao dopunu inspeksijskim aktivnostima koje se provode na godišnjoj osnovi.

⁽⁷¹⁾ Dopis Portugala od 24. travnja 2019. (2019/055874).

⁽⁷²⁾ Točke 36., 44. i 45. Odluke o pokretanju postupka.

⁽⁷³⁾ Izvješćivanje obuhvaća i Režim IV, sljednik programa ZFM (od 2015. do 2020.) koji Portugal od 1. siječnja 2015. provodi u okviru GBER-a iz 2014.

⁽⁷⁴⁾ Dopis Portugala od 24. travnja 2019., str. 4.

⁽⁷⁵⁾ Cilj je nacrta zakona osigurati: i. da se rad na nepuno radno vrijeme broji samo proporcionalno broju odrađenih sati („ekvivalent punog radnog vremena”); ii. da se osigura povezanost između radnika i regije Madeire; i iii. da u definiciju nije uključeno otvaranje i zadržavanje radnih mjesta u obliku privremenog rada. Za razliku od prve inačice nacrta zakona, koja je dostavljena 6. travnja 2018., trenutačna je inačica primjenjiva i na Režim III („nacrt zakona iz 2018.” bio je primjenjiv samo na Režim IV).

⁽⁷⁶⁾ Uredba Vijeća (EU) 2015/1589 od 13. srpnja 2015. o utvrđivanju detaljnih pravila primjene članka 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL L 248, 24.9.2015., str. 9.).

⁽⁷⁷⁾ Dopis Portugala od 24. travnja 2019., str. 3.

⁽⁷⁸⁾ Članak 36. EBF-a obuhvaća pitanja koja pripadaju području pridržane zakonodavne nadležnosti nacionalnog parlamenta (odnosno porezi i porezne pogodnosti). Vidjeti članak 165. stavak 1. točku i. portugalskog Ustava. Portugal je priznao da su za predložene izmjene radi uvođenja „novog programa” za ZFM potrebni dodatni pravni akti koje mora odobriti nacionalni parlament i da se ne mogu provesti isključivo administrativnim mjerama. Vidjeti dopis Portugala od 24. travnja 2019., str. 4.

⁽⁷⁹⁾ Uvodna izjava 36. ove Odluke.

⁽⁸⁰⁾ Direktiva Vijeća (EU) 2016/1164 od 12. srpnja 2016. o utvrđivanju pravila protiv praksi izbjegavanja poreza kojima se izravno utječe na funkcioniranje unutarnjeg tržišta (SL L 193, 19.7.2016., str. 1.).

⁽⁸¹⁾ Regulatorna uredba br. 14/2015/M od 19. kolovoza 2015. U skladu s člankom 8. stavkom 1. zadaća je ureda praćenje i koordinacija djelatnosti koje se obavljaju u ZFM-u.

4.2. Primjedbe Portugala

- (63) U uvodnim izjavama u nastavku navodi se sažetak primjedbi koje je Portugal dostavio dopisom od 26. rujna 2018.
- (64) Portugal tvrdi da bi negativna odluka o programu ZFM imala dramatične i nepopravljive posljedice za gospodarsku održivost Madeire⁽⁸²⁾. Stoga bi Komisija trebala uzeti u obzir status Madeire kao najudaljenije regije na temelju članka 349. UFEU-a.
- (65) Portugal nadalje tvrdi da bi Komisija u procjeni trebala uzeti u obzir gospodarski utjecaj programa ZFM na razvoj regije⁽⁸³⁾, posebice uzimajući u obzir njegov gospodarski učinak na nacionalnu, europsku i međunarodnu trgovinu⁽⁸⁴⁾.
- (66) Naposljetku, Portugal smatra da bi detaljna istraga koja je u tijeku dovela do diskriminacije Madeire u odnosu na druge nadležnosti koje primjenjuju povlaštene stope poreza na dohodak i ne primjenjuju pravila o državnim potporama⁽⁸⁵⁾.

Postojanje potpore

- (67) Portugal smatra da program ZFM ne uključuje državna sredstva (odnosno povećanje rashoda ili čak smanjenje prihoda državnog proračuna). Program ne odgovara „stvarnom poreznom rashodu”, nego samo virtualnom poreznom rashodu ili računovodstvenoj fikciji („teoretski gubitci poreznih prihoda”)⁽⁸⁶⁾. Portugal dodatno objašnjava da su društva osnovana samo u ZFM-u i da ulažu u ZFM-u zbog postojanja porezne olakšice. Bez porezne olakšice ta društva ne bi bila osnovana u ZFM-u i ne bi plaćala uobičajene poreze koji su primjenjivi u kontinentalnom Portugalu ili u Madeiri⁽⁸⁷⁾.
- (68) Portugal tvrdi da program ZFM čini dio opće ekonomije portugalskog poreznog sustava⁽⁸⁸⁾. Osim toga, Portugal smatra da bi se u skladu s praksom Komisije⁽⁸⁹⁾ niska porezna stopa koja se primjenjuje u cijeloj državi članici ili autonomnoj regiji trebala smatrati općom mjerom i da stoga njome ne nastaje prednost za društva koja su osnovana u ZFM-u⁽⁹⁰⁾.

⁽⁸²⁾ ZFM je 2016. omogućio naplatu gotovo [100–200] milijuna EUR poreza na dobit (gotovo [15–25] % ukupnog naplaćenog poreza u regiji te godine). To bi podrazumijevalo premještanje više od [1 000–2 000] društava registriranih u ZFM-u u druge regije ili države i veliko povećanje nezaposlenosti u regiji (2014. je u ZFM-u bilo [4 000–6 000] izravnih, neizravnih i induciranih radnih mjesta, koja su predstavljala [1–10] % ukupne zaposlenosti u Madeiri). Vidjeti dopise Portugala od 2. svibnja 2017., str. 6. i od 26. rujna 2018. (Prilog I), str. 62.

⁽⁸³⁾ U skladu s informacijama koje je dostavila Regionalna uprava za statistiku Madeire („Direção Regional de Estatística da Madeira”) djelatnost ZFM-a u razdoblju od 2012. do 2015. u prosjeku je činila [1–10] % bruto dodane vrijednosti (BDV) i [0,5–10] % zaposlenosti ARM-a. Djelatnosti povezane s trgovinom, prometom i skladištenjem te s uslugama smještaja i ugostiteljskim uslugama najviše su doprinijele ukupnom BDV-u društava osnovanih u ZFM-u (oko [70–80] %). Proizvodne djelatnosti povezane s industrijom najviše su doprinijele ukupnom broju radnih mjesta u regiji ([30–40] %). ZFM je 2014. činio [1–10] % dodane vrijednosti koja se ostvaruje u regiji, odnosno oko [200–400] milijuna EUR, *Tax and economic analysis report - Madeira Free Trade Zone* (Izvješće o porezu i ekonomskoj analizi – Zona slobodne trgovine Madeire), Ernst & Young, rujna 2018., str. 60.–62. (Prilog I. dopisu Portugala od 26. rujna 2018.).

⁽⁸⁴⁾ Društva ZFM-a su 2014. osigurala 79 % izvoza ([50–200] milijuna EUR). Izvoz u Europsku zajednicu povećao se s [20 000–30 000] EUR u 2014. na [30 000–40 000] EUR u 2016. Prehrambeni i poljoprivredni sektor predstavljali su većinu izvoza, a nakon njih slijedili su sektor strojeva i tekstilni sektor, koji su imali neosporne pozitivne učinke na razvoj europskog gospodarstva. Vidjeti *Tax and economic analysis report* (Izvješće o porezu i ekonomskoj analizi), Ernst & Young, 24. rujna 2018., str. 68.

⁽⁸⁵⁾ Malta, Luksemburg, Nizozemska i Cipar. Vidjeti dopis Portugala od 26. rujna 2018., str. 14.–16.

⁽⁸⁶⁾ U općim državnim proračunima od 1999. do 2004. navedeno je: „To izuzeće [...] predstavlja porez koji se ne ubire na dohodak koji ne bi postojao da ne postoji ta olakšica” (Opći državni proračun iz 2002.) ili „ukidanje aktualnog programa [...] svakako ne bi dovelo do ubiranja tih poreznih prihoda” (Opći državni proračun iz 2004.).

⁽⁸⁷⁾ Dopis Portugala od 26. rujna 2018., točka 50., str. 18.

⁽⁸⁸⁾ Dopis Portugala od 26. rujna 2018., točka 29., str. 13. i dopis Portugala od 11. rujna 2017., str. 30.

⁽⁸⁹⁾ Odluka Komisije (EU) 2019/1252 od 19. rujna 2018. o poreznim mišljenjima iz predmeta SA.38945 (2015/C) (ex 2015/NN) (ex 2014/CP) koja je Luksemburg donio u korist društva McDonald’s Europe (SL L 195, 23.7.2019., str. 20.).

⁽⁹⁰⁾ *Tax and economic analysis report* (Izvješće o porezu i ekonomskoj analizi), Ernst & Young, 24. rujna 2018., str. 67.

- (69) Portugal smatra i da program ZFM nije selektivan jer se mjerom ne „stavlja[ju] određeni [...] poduzetni[ci] ili proizvodnj[a] određene robe u povoljniji položaj” u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a. Portugal tvrdi da je vjerojatno da su, u skladu s člankom 36. stavkom 6. Statuta o poreznim poticajima (*Estatuto dos Benefícios Fiscais*, „EBF”), sva društva koja se bave komercijalnim, industrijskim, pomorskim ili drugim uslužnim djelatnostima (ako nisu izričito izuzete iz programa kao što su to osiguravajuće i financijske djelatnosti) osnovana u ZFM-u. Stoga porezne olakšice odobrene korisnicima ZFM-a nisu u skladu s uvjetom selektivnosti, koji je od presudne važnosti za postojanje državne potpore. Naposljetku, ne može se zaključiti ni da postoji *de facto* selektivnost jer relevantne porezne olakšice nisu ograničene na određene kategorije ili sektore sa zajedničkim obilježjima.
- (70) Portugal zaključuje da se program ZFM mora smatrati općom mjerom, a ne mjerom državne potpore ⁽⁹¹⁾. Predmetna mjera ne uključuje selektivnu prednost za društva registrirana u ZFM-u i može se opravdati logikom poreznog sustava. Naposljetku, Portugal smatra da Komisija snosi teret dokazivanja toga da program ZFM uključuje potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a.
- (71) Nadalje, Portugal tvrdi da program ZFM mora ispunjavati uvjete za „postojeću potporu” kako bi se smatrao „potporom”. Program ZFM pokrenut je prije pristupanja Portugala EEZ-u ⁽⁹²⁾ i nije znatno izmijenjen izvan pregovaračkog okvira o postojećoj potpori. Stoga program ZFM ne bi trebao biti podložan prethodnom odobrenju Komisije u skladu s člankom 108. stavkom 3. UFEU-a. Prema tome, Komisija bi umjesto toga trebala pokrenuti postupak odgovarajućih mjera ⁽⁹³⁾, koji bi mogao uključivati promjenu sadržaja programa potpore, uvođenje zahtjeva ili njegova pojašnjenja. Portugal kao alternativu predlaže da Komisija donese pozitivnu odluku podložnu uvjetima („uvjetna odluka”) ⁽⁹⁴⁾.

Podrijetlo dobiti na koju se primjenjivalo smanjenje poreza

- (72) Portugal priznaje da je odlukama Komisije iz 2007. i 2013. predviđeno da se potpora u obliku smanjenja poreza na dobit primjenjuje na „dobit ostvarenu djelatnostima koje se stvarno i materijalno obavljaju u Madeiri” ⁽⁹⁵⁾. Međutim, Portugal se protivi zaključku Komisije da, ako društva ne obavljaju svoje djelatnosti u Madeiri, za njih ne nastaju dodatni troškovi na temelju obavljanja djelatnosti u najudaljenijoj regiji i da stoga nemaju pravo na regionalnu operativnu potporu ⁽⁹⁶⁾.
- (73) Portugal podsjeća na to da su kvantificirani dodatni troškovi koji nastaju za društva u najudaljenijoj regiji Madeiri ⁽⁹⁷⁾ prilagođeni gospodarskoj dimenziji ZFM-a, što je priznato u Odluci Komisije iz 2007. ⁽⁹⁸⁾ Nadalje, trenutačna provedba programa ZFM u potpunosti je u skladu s odlukama Komisije iz 2007. i 2013., u kojima je zaključeno da „mjera omogućuje nadoknađivanje dodatnih troškova društava koja se nalaze u predmetnoj najudaljenijoj regiji” ⁽⁹⁹⁾. Portugal tvrdi i da su porezne olakšice ZFM-a znatno manje od „dodatnih troškova” i da je uvjet da se djelatnosti „stvarno i materijalno obavljaju u Madeiri” odražen u obvezi licenciranja ZFM-a i usklađenosti s drugim pravnim zahtjevima, što znači da su društva registrirana u programu ZFM (Režim III) legitimni korisnici programa i da imaju pravo na regionalnu operativnu potporu ⁽¹⁰⁰⁾.

⁽⁹¹⁾ Dopis Portugala od 26. rujna 2018., točka 28., str. 13. i *Tax and economic analysis report* (Izvešće o porezu i ekonomskoj analizi), Ernst & Young, rujna 2018., str. 66.–68.

⁽⁹²⁾ Točka 10. Odluke Komisije iz 2007.

⁽⁹³⁾ Članak 22. točke (a) i (b) Uredbe (EU) 2015/1589. Vidjeti uvodnu izjavu 61. ove Odluke.

⁽⁹⁴⁾ Članak 9. stavak 4. i članak 20. Uredbe (EU) 2015/1589. Vidjeti dopis Portugala od 24. travnja 2019., str. 3. Vidjeti i uvodnu izjavu 61. ove Odluke.

⁽⁹⁵⁾ Dopis Portugala od 26. rujna 2018., točka 88., str. 20.

⁽⁹⁶⁾ Točka 30. Odluke o pokretanju postupka.

⁽⁹⁷⁾ Prethodna bilješka 55. Minimalni dodatni troškovi koji proizlaze iz udaljenosti Madeire iznose 26 % bruto dodane vrijednosti (BDV) privatnog sektora ili 16,7 % bruto domaćeg proizvoda (BDP) Madeire, što je 1998. ukupno iznosilo oko 400 milijuna EUR. Vidjeti točke 46. i 48. Odluke Komisije iz 2007.

⁽⁹⁸⁾ Točka 51. Odluke Komisije iz 2007.

⁽⁹⁹⁾ Dopis Portugala od 26. rujna 2018., točka 124.

⁽¹⁰⁰⁾ Dopis Portugala od 26. rujna 2018., točka 125.

- (74) Portugal ponavlja da bi „obavljanje djelatnosti u Madeiri” trebalo podrazumijevati da se djelatnost obavlja u Madeiri ako se tamo obavlja uz registrirano sjedište, upravu i centar za odlučivanje bez zahtjeva za potpunim trajnim ljudskim kapitalom. Portugal smatra da se zahtijevanjem da se djelatnosti koje su po definiciji međunarodne obavljaju u Madeiri niječe veza tih međunarodnih djelatnosti s regijom, što je priznato u odlukama Komisije iz 2007. i 2013. ⁽¹⁰¹⁾
- (75) Nadalje, Portugal ponavlja stajalište da zahtijevanje toga da se djelatnosti stvarno i materijalno obavljaju u Madeiri ne znači i ne može značiti da te djelatnosti moraju biti zemljopisno ograničene na područje Madeire i prihode koji su ostvareni isključivo na tom zemljopisnom području. Stoga „usko tumačenje” Komisije nije dosljedno s ustaljenom sudskom praksom Unije u vezi s „glavnim središtem interesa” ⁽¹⁰²⁾, praksom odlučivanja Komisije i sudskom praksom Unije u vezi s „učinkom prelijevanja” ⁽¹⁰³⁾ te temeljnom slobodom poslovnog nastana Unije i slobodnog kretanja robe, ljudi, usluga i kapitala.
- (76) Nadalje, Portugal zaključuje da se pripisivost utvrđuje na temelju mjesta registriranog sjedišta društva ili lokacije njegove stvarne uprave. To je u potpunosti u skladu s Odlukom Komisije iz 2007., kojom je predviđeno da se „program jednako primjenjuje na rezidente i nerezidente Portugala” ⁽¹⁰⁴⁾. Odlukom Komisije iz 2013. priznaje se i da su djelatnosti društava licenciranih u ZFM-u suštinski međunarodnog karaktera jer su „djelatnosti koje ta društva obavljaju otvorene za međunarodno tržišno natjecanje” ⁽¹⁰⁵⁾. Stoga je tumačenje točke 14. Odluke Komisije iz 2007. prema kojem bi se relevantne djelatnosti trebale u potpunosti provoditi unutar strogih zemljopisnih granica Madeire proturječno samom programu ZFM i Smjernicama iz 2007. kao glavnom instrumentu za privlačenje ulaganja iz i izvan unutarnjeg tržišta. Proturječno je i cilju članka 349. UFEU-a, kojim se dopušta donošenje posebnih (poreznih) mjera za privlačenje ulaganja, a time i poticanje modernizacije i diversifikacije gospodarstva.
- (77) Nadalje, Portugal ispunjava svoje obveze u sklopu OECD-ova Akcijskog plana o smanjenju porezne osnovice i premještanju dobiti ⁽¹⁰⁶⁾ („Akcijski plan o BEPS-u”) koji je potpisao 2016. Akcijski plan o BEPS-u uključuje koncept „znatne djelatnosti”, koji ograničava primjenu povlaštenih režima na prihode koji imaju uzročno-posljedičnu vezu s troškovima koje društvo snosi za razvoj odnosne imovine.
- (78) Portugal smatra da bi Komisija pri ispitivanju zakonitosti programa ZFM trebala razmotriti kriterij „znatne djelatnosti” kako je definiran u pravilima OECD-a, a posebice „Opća vodeća načela za evaluaciju mjera u okviru Akcijskog plana o BEPS-u” ⁽¹⁰⁷⁾. Portugal smatra da bi Komisija u procjenu trebala uključiti postojeće pravne instrumente Unije za borbu protiv porezne utaje i prijevare, posebice pravila o zlouporabi autentičnih aranžmana utvrđena u Direktivi (EU) 2016/1164. Isto tako, trebalo bi uključiti i pravila o obveznoj automatskoj razmjeni informacija u području oporezivanja u odnosu na prekogranični aranžman o kojem se izvješćuje uvedena Direktivom Vijeća 2011/16/EU ⁽¹⁰⁸⁾.

⁽¹⁰¹⁾ Točke 11., 25., 72. i 73. Odluke Komisije iz 2007. te točke 24., 26. i 28. Odluke Komisije iz 2013.

⁽¹⁰²⁾ Presuda Suda od 2. svibnja 2006., *Eurofood IFSC*, C-341/04, ECLI:EU:C:2006:281, točke 34.–36. i presuda Suda od 22. prosinca 2010., *Weald Leasing*, C-103/09, ECLI:EU:C:2010:804, točka 44.

⁽¹⁰³⁾ Djelatnosti izvan određene regije mogu imati znatne koristi za tu regiju. Portugal smatra da je Komisija to načelo priznala u odluci iz 2007. povezanoj s francuskim prekomorskim departmanima – Odluka Komisije C (2007) 5115 final od 27. listopada 2007. o predmetu SA N522/2006 *Francuska – Loi de programme pour l’outre-mer – Aide fiscale*, odjeljci 2.8.3. i 2.8.8., str. 24. i 25. Vidjeti i presudu Suda od 19. prosinca 2012., *GAMP*, C-579/11, ECLI:EU:C:2012:833, točke od 30. do 39.

⁽¹⁰⁴⁾ Točka 22., bilješka 9. Odluke Komisije iz 2007.

⁽¹⁰⁵⁾ Točka 22. Odluke Komisije iz 2013.

⁽¹⁰⁶⁾ Mjera 5. „Učinkovitije suzbijanje štetnih poreznih praksi, uzimajući u obzir transparentnost i materiju” i mjera 6. „Sprečavanje zlouporabe poreznih ugovora” (<http://www.oecd.org/tax/beps/action-plan-on-base-erosion-and-profit-shifting-9789264202719-en.htm>).

⁽¹⁰⁷⁾ Mjera 5. Izvješća i smjernica o BEPS-u s Foruma o štetnoj poreznoj konkurenciji OECD-a u vezi sa zahtjevom znatne djelatnosti u kontekstu režima koji nisu režimi prava intelektualnog vlasništva (<https://www.oecd.org/tax/beps/beps-actions/action5/>).

⁽¹⁰⁸⁾ Direktiva Vijeća 2011/16/EU od 15. veljače 2011. o administrativnoj suradnji u području oporezivanja i stavljanju izvan snage Direktive 77/799/EEZ (SL L 64, 11.3.2011., str. 1.).

- (79) Portugal objašnjava da se pravila o izbjegavanju poreza koja su uvedena Direktivom (EU) 2016/1164 nastoje primjenjivati na neautentične aranžmane (odnosno situacije u kojima se društva osnovana na područjima s niskim porezom koja na tim područjima ne obavljaju nikakvu vrstu gospodarske djelatnosti oporezuju po nižoj ili čak nultoj poreznoj stopi). U skladu s tom direktivom treba istaknuti da bi se Komisija u svrhu procjene zakonitosti društava osnovanih u ZFM-u trebala oslanjati na opće klauzule o suzbijanju zlouporabe u fazi procjenjivanja dodjele državne potpore. Portugal smatra da je neprihvatljivo zaključiti da porezna pogodnost odobrena društvima licenciranima u ZFM-u, koja predstavlja „poreznu olakšicu“, nužno znači da ta društva imaju neautentične aranžmane ⁽¹⁰⁹⁾.
- (80) Naposljetku, Portugal opisuje uspostavljeni sustav porezne kontrole društava registriranih u ZFM-u ⁽¹¹⁰⁾. Osim toga, Portugal opisuje provjeru zahtjeva za zasebnu računovodstvenu dokumentaciju prihoda u ZFM-u ⁽¹¹¹⁾ i na temelju toga protivi se stajalištu Komisije iz Odluke o pokretanju postupka da bi mogle postojati sumnje u djelotvornost kontrola koje provode porezna tijela ⁽¹¹²⁾.

Otvaranje/zadržavanje radnih mjesta u regiji

- (81) Portugal objašnjava da je uvođenje ograničenja povezanih s minimalnim brojem radnih mjesta neodvojivo od slične logike mjere za suzbijanje zlouporabe: cilj je bio da se društva koja nemaju znatnu gospodarsku djelatnost spriječi u neopravdanom iskorištavanju Madeire. Međutim, time se ne nameće niti legitimira tumačenje zahtjeva za radna mjesta izvan konteksta primjenjivog prava Unije i nacionalnog prava.
- (82) U vezi sa zakonodavstvom Unije o usklađivanju ⁽¹¹³⁾ Portugal tvrdi da se pravom Unije ne utvrđuje jedinstveni koncept „ugovora o radu“, „radnog odnosa“, „radnika“ ⁽¹¹⁴⁾, a time ni „radnog mjesta“. Relevantni koncept „radnog mjesta“ utvrđen je u portugalskom radnom pravu ⁽¹¹⁵⁾, koje nije proturječno primjenjivom pravu Unije.
- (83) Portugal je uvijek smatrao da se zahtjev za to da subjekti licencirani za poslovanje u ZFM-u otvore ili zadrže radna mjesta ispunjava samo pod uvjetom da postoji ugovor o radu s društvom osnovanim u ZFM-u ⁽¹¹⁶⁾. Ne mogu se zanemariti oblici zapošljavanja koji su dio propisa Unije i nacionalnih propisa, posebno privremeno zapošljavanje i (temeljna) sloboda kretanja radnika.
- (84) Nadalje, Portugal tvrdi da je prihvaćanje i zaštita različitih vrsta radnog odnosa (neovisno o tome je li privremen ili trajan) i mobilnosti radnika u državama članicama na temelju tog fenomena (mobilnost), među ostalim jer je on pozitivan element za razvoj gospodarstva država članica, u duhu zakonodavstva Unije ⁽¹¹⁷⁾ i sudske prakse Unije ⁽¹¹⁸⁾. Slično tomu, Unija općenito priznaje slobodu društava da pružaju svoje usluge iz drugih država članica i privremeno upućuju svoje zaposlenike u te države članice, što odražava mobilnu prirodu trenutačnih radnih

⁽¹⁰⁹⁾ *Tax and economic analysis report* (Izvješće o porezu i ekonomskoj analizi), Ernst & Young, 24. rujna 2018., str. 66.

⁽¹¹⁰⁾ Dopis Portugala od 26. rujna 2018., točke od 282. do 318.

⁽¹¹¹⁾ Dopis Portugala od 26. rujna 2018., točke od 296. do 298.

⁽¹¹²⁾ Točka 34. Odluke o pokretanju postupka.

⁽¹¹³⁾ Direktiva Vijeća 98/59/EZ od 20. srpnja 1998. o usklađivanju zakonodavstava država članica u odnosu na kolektivno otkazivanje (SL L 225, 12.8.1998., str. 16.); Direktiva Vijeća 2001/23/EZ od 12. ožujka 2001. o usklađivanju zakonodavstava država članica u odnosu na zaštitu prava zaposlenika kod prijenosa poduzeća, pogona ili dijelova poduzeća ili pogona (SL L 82 22.3.2001., str. 16.) ili Direktiva 96/71/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 1996. o upućivanju radnika u okviru pružanja usluga (SL L 18, 21.1.1997., str. 1.).

⁽¹¹⁴⁾ Mišljenje nezavisnog odvjetnika Poiareasa Madura od 27. siječnja 2005., *Celtec*, C-478/03, ECLI:EU:C:2005:66.

⁽¹¹⁵⁾ Zakon br. 7/2009 od 12. veljače 2009., kako je izmijenjen Zakonom br. 14/2018 od 19. ožujka 2018.

⁽¹¹⁶⁾ Dopis Portugala od 26. rujna 2018., točka 222.

⁽¹¹⁷⁾ Direktiva 2008/104/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 19. studenoga 2008. o radu preko poduzeća za privremeno zapošljavanje (SL L 327, 5.12.2008., str. 9.); Uredba (EU) br. 492/2011 Europskog parlamenta i Vijeća od 5. travnja 2011. o slobodi kretanja radnika u Uniji (SL L 141, 27.5.2011., str. 1.) i Direktiva 2014/54/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o mjerama za lakše ostvarivanje prava zajamčenih radnicima u kontekstu slobode kretanja radnika (SL L 128, 30.4.2014., str. 8.).

⁽¹¹⁸⁾ Mišljenje nezavisnog odvjetnika Ruiz-Jaraboa Colomera od 10. srpnja 2003., *Collins*, C-138/02, ECLI:EU:C:2003:409.

odnosa, a da to ne podrazumijeva nedovoljnu provjeru znatne gospodarske djelatnosti društava. Stoga Portugal ne prihvaća da zakonitost programa ZFM izravno ovisi o otvaranju određenog broja radnih mjesta, kao ni na temelju retrogradnog koncepta „radnog mjesta” koji se temelji isključivo na pojmu prostora (fizičkog mjesta) na kojem zaposlenici obavljaju svoje zadaće i na trajnoj osnovi ⁽¹¹⁹⁾.

- (85) Portugal upućuje na pregovore s Komisijom u kontekstu odluka Komisije iz 2002. o odobrenju Režima II ⁽¹²⁰⁾, nakon kojih je Portugal prihvatio uključiti najviše gornje porezne granice povezane s brojem radnih mjesta; međutim, to nije značilo da je taj uvjet *sine qua non* uvjet, a Portugal nikad nije provodio program s pretpostavkom da on to jest ⁽¹²¹⁾.
- (86) Naposljetku, Portugal smatra da ZFM nije program potpore za zapošljavanje, nego program potpore za diversifikaciju i modernizaciju Madeire. Cilj programa ZFM primarno je doprinijeti regionalnom bruto domaćem proizvodu („BDP”). Doprinos programa BDP-u Madeire dokazuje snažnu vezu između gospodarskih djelatnosti koje obavljaju društva ZFM-a i regije.

Definicija broja otvorenih radnih mjesta

- (87) Portugal ponavlja da koncepti „otvaranja radnih mjesta” i „radnih jedinica godišnje” (ALU) iz točke 58. i bilješke 52. Smjernica iz 2007. nisu primjenjivi na program ZFM. Te se definicije primjenjuju samo na „regionalnu potporu za ulaganja” (četvrti odjeljak Smjernica iz 2007.), a ne na operativnu potporu (peti odjeljak Smjernica iz 2007.). Nadalje, Portugal ističe da ne postoji slučaj u kojem je koncept ALU primijenjen na regionalnu potporu u najudaljenijoj regiji, što je suprotno izjavi Komisije u Odluci o pokretanju postupka ⁽¹²²⁾. Prema mišljenju portugalskih nadležnih tijela trebala bi se prihvatiti drugačija definicija otvaranja radnih mjesta zbog izvanrednog obilježja najudaljenijih regija. Portugal općenito podsjeća na to da Smjernice iz 2007. i uvjeti odluka Komisije iz 2007. i 2013. nisu obvezujući. U svakom slučaju Portugal se nikad nije obvezao primjenjivati koncept otvaranja radnih mjesta iz Smjernica iz 2007. Stoga izračun otvorenih i zadržanih radnih mjesta u regiji ne bi trebao biti podložan uvjetima koji su predviđeni Smjernicama iz 2007. ni broju osoblja iz članka 5. Preporuke Komisije o definiciji mikropoduzeća, malih i srednjih poduzeća ⁽¹²³⁾.

Radna mjesta izvan regije Madeira

- (88) Portugal ponavlja da se djelatnost korisnikâ ZFM-a ne bi nužno trebala obavljati u regiji jer je cilj programa privlačenje stranih ulaganja i razvoj međunarodnih usluga. Uskim tumačenjem kojim se djelatnost ograničava na regiju Madeiru eliminiraju se poticaji za internacionalizaciju poslovanja, što je suprotno logici promicanja regionalnog razvoja. Portugal zaključuje da radna mjesta koja su isključivo ograničena na Madeiru i prihodi od naplate poreza nisu bili primarni ciljevi programa ZFM.

⁽¹¹⁹⁾ *Tax and economic analysis report* (Izvrješće o porezu i ekonomskoj analizi), Ernst & Young, rujan 2018., str. 54.

⁽¹²⁰⁾ Odluka Komisije C(2002) 4811 od 11. prosinca 2002., Državna potpora N 222/A/02 – Portugal – Program potpore Zona Franca da Madeira u razdoblju od 2003. do 2006. (SL C 65, 19.3.2003., str. 23.) i Odluka Komisije C(2003) 92 od 4. travnja 2003. (Državna potpora N222/B/2002 – Portugal – Regime de auxílios da Zona Franca da Madeira para o período 2003-2006). Vidjeti i dopis Komisije D/52122 od 25. veljače 2002. i dopis Portugala s odgovorom od 3. lipnja 2002. (1580).

⁽¹²¹⁾ Obveza se mora tumačiti u kontekstu stajališta koje je Portugal izrazio u „postupku pregovora” o programu potpore. Portugal je tvrdio da bi se program ZFM trebao razmotriti izvan proporcionalnosti dodatnih troškova koji nastanu za društva u najudaljenijoj regiji Madeiri („ograničavanjem ideje proporcionalnosti na samo kvantificirane dodatne troškove zanemaruje se vrijednost članka 349. UFEU-a (prethodno članak 299. stavak 2. Ugovora o EZ-u)”). Vidjeti dopis Portugala od 26. rujna 2018., str. 22.–24.

⁽¹²²⁾ Točka 41. Odluke o pokretanju postupka.

⁽¹²³⁾ Preporuka Komisije od 6. svibnja 2003. o definiciji mikropoduzeća, malih i srednjih poduzeća (C(2003) 1422)(SL L 124, 20.5.2003., str. 36.).

Kontrole otvaranja/zadržavanja radnih mjesta

- (89) Portugal ponavlja da je kontrola otvaranja/zadržavanja radnih mjesta putem godišnjih poreznih prijava „Modelo 10, 30 i DMR (mjesečni obračun plaće)” i prijavljenih otvorenih/zadržanih radnih mjesta u obrascu „Modelo 22”, Prilog D, polje 6. (obvezno samo za korisnike programa ZFM) zadovoljavajuća ⁽¹²⁴⁾. Te su prijave u skladu s portugalskim radnim pravom, a njima se omogućuje provjera postojećih radnih mjesta na početku i na kraju fiskalne godine.
- (90) Portugal smatra da portugalski porezni sustav uključuje više instrumenata koji omogućuju djelotvornu kontrolu programa ZFM. Društva osnovana u ZFM-u podložna su inspekcijama Porezne i carinske uprave („AT”), regionalne vlade, Glavne financijske inspekcije i svih drugih poreznih uprava, među ostalim Uprave za prevare i posebne istrage, Uprave za poreznu inspekciju i Odjela za velike porezne obveznike. Osim toga, kad se otkrije nezakonita djelatnost, pokreću se prekršajni ili čak kazneni postupci. Nadzor, inspekcija i kontrola zakonitosti djelatnosti koje se obavljaju u ZFM-u prioritet je u nacionalnim planovima poreznih inspekcija.
- (91) Naposljetku, Portugal smatra da privremeno stajalište Komisije da se različite porezne prijave ne mogu upotrijebiti kao temelj za točan izračun broja radnih mjesta svakog korisnika ZFM-a ni kao valjana alternativa definiciji radnih mjesta u smislu Smjernica iz 2007. ⁽¹²⁵⁾ predstavlja povredu poštovanja državnih funkcija kako je predviđeno člankom 4. stavkom 2. Ugovora o Europskoj uniji.

Doprinos regionalnom razvoju

- (92) Portugal ističe doprinos programa ZFM regionalnom razvoju najudaljenije regije Madeire i u tu svrhu dostavlja studiju ⁽¹²⁶⁾ koja dokazuje doprinos ZFM-a internacionalizaciji i diversifikaciji gospodarstva Madeire. Portugal nadalje tvrdi da je primijenjena mjera usklađena s odlukama Komisije iz 2007. i 2013. te primjenjivim pravilima o državnim potporama. Portugal zaključuje da bi Komisija na dosljedan način trebala procijeniti program ZFM u odnosu na politike Unije o najudaljenijim regijama radi postizanja ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije.

Retroaktivna primjena GBER-a iz 2014.

- (93) Portugal ponavlja da se GBER iz 2014. ne može retroaktivno primjenjivati na dodjelu pojedinačnih potpora u okviru programa ZFM u svrhu utvrđivanja njihove spojivosti ako su izuzete u okviru Uredbe o općem skupnom izuzeću. Portugal smatra i da se na temelju fleksibilnog tumačenja GBER-a iz 2014. ne bi zahtijevalo da korisnici ZFM-a obavljaju gospodarsku djelatnost isključivo u najudaljenijoj regiji Madeiri. Portugal zaključuje da se provedba programa ZFM mora temeljiti na Smjernicama iz 2007., koje su bile na snazi u to vrijeme.

Povrat i povreda legitimnih očekivanja i pravne sigurnosti

- (94) Portugal tvrdi da je Komisija više puta u prošlosti odobrila program ZFM. Stoga se od nacionalnih poreznih tijela ne može tražiti da sad vrate potporu.
- (95) Portugal smatra da su sve porezne olakšice odobrene uz potpuno poštovanje programa ZFM. Prema tome, drugačije tumačenje ne bi ispunjavalo zahtjeve jasnoće, točnosti ili predvidljivosti učinaka u ustaljenoj sudskoj praksi Unije ⁽¹²⁷⁾. Portugal i primatelji potpore pretpostavljali su da mogu vjerovati da je provedeni program ZFM legitimno obuhvaćen odlukama Komisije iz 2007. i 2013. Portugal zaključuje da su društva koja su primila potporu u sklopu Režima III stekla pravo na pravnu sigurnost i legitimna očekivanja da neće biti podložna nikakvim odlukama o povratu.

⁽¹²⁴⁾ Uvodna izjava 29. ove Odluke.

⁽¹²⁵⁾ Točka 42. Odluke o pokretanju postupka.

⁽¹²⁶⁾ Prethodna bilješka 55.

⁽¹²⁷⁾ Presuda Suda od 15. veljače 1996., *Duff i dr.*, C-63/93, ECLI:EU:C:1996:51, točka 20. i mišljenje nezavisnog odvjetnika Cosmasa od 8. lipnja 1995., ECLI:EU:C:1995:170; presuda Suda od 7. lipnja 2007., *Britannia Alloys & Chemicals protiv Komisije*, C-76/06 P, ECLI:EU:C:2007:326, točka 79.; i presuda Suda od 18. studenoga 2008., *Förster*, C-158/07, ECLI:EU:C:2008:630, točka 67.

5. OČITOVANJA ZAINTERESIRANIH TREĆIH STRANA I PRIMJEDBE PORTUGALA

5.1. Očitovanja zainteresiranih trećih strana

- (96) Komisiji su očitovanja poslale 102 zainteresirane stane (građani, društva ili udruženja društava). Većinu očitovanja (94 od 102) dostavila su društva ZFM-a i njihovi zaposlenici. Zainteresirane strane istaknule su svoje bojazni o ukidanju ili smanjenju ZFM-a, što bi kao posljedicu imalo ogroman gubitak radnih mjesta i negativan učinak na regionalno gospodarstvo. Osim toga, tvrdile su da priroda djelatnosti koje obavljaju društva ZFM-a ne bi trebala biti ograničena na područje Madeire, i to ne samo zbog njezina malog tržišta, već prvenstveno jer je internacionalizacija gospodarstva najudaljenije regije bila jedan od ciljeva ZFM-a od njegova samog početka. Nadalje, zaključile su da je stajalište Komisije o „mjestu na kojem su se gospodarske djelatnosti obavljale” usko tumačenje operativnih uvjeta ZFM-a u kontekstu otvorenog i globalnog gospodarstva.
- (97) Komisija je zaprimila primjedbe i od sedam sektorskih udruženja društava ⁽¹²⁸⁾ i društva koje upravlja samim ZFM-om ⁽¹²⁹⁾. Oni su jednoglasno kritizirali Komisijino, prema njihovu mišljenju, usko tumačenje povezanosti iznosa potpore s otvaranjem i zadržavanjem stvarnih radnih mjesta u Madeiri te primjenu oslobođenja od poreza na dobit samo na dobit koja se ostvaruje „djelatnostima koje se stvarno i materijalno obavljaju u Madeiri”.
- (98) U uvodnim izjavama u nastavku navedeni su argumenti koje su zainteresirane strane izložile kako bi potkrijepile stajališta o postojanju potpore, podrijetlu dobiti i otvaranju radnih mjesta.
- (99) Samo jedna zainteresirana strana, Komercijalno i industrijsko udruženje grada Funchal (Associação Comercial e Industrial do Funchal, „ACIF”) ⁽¹³⁰⁾, tvrdi da smanjenje poreza na dobit ne čini potporu. To udruženje smatra da smanjenje poreza čini samo razliku nenaplaćenih poreza na dohodak koji ne bi postojali bez tog smanjenja poreza. Program ZFM uključuje samo teoretski i umjetni porezni trošak, koji se na godišnjoj osnovi uvrštava u proračun i izračunava samo u računovodstvene svrhe jer ne odgovara stvarnom poreznom trošku ni smanjenju naplaćenih prihoda. Eliminacija poreznih olakšica ZFM-a ne bi dovela do naplate te razlike poreza. ACIF nadalje smatra da bi se, ako se Madeira usporedi s drugim europskim državama koje imaju konkurentne porezne sustave na koje se ne primjenjuju ista trajna ograničenja i čije porezne olakšice nisu ograničene na otvorena radna mjesta, trebalo zaključiti da ne postoji gospodarska prednost povezana s programom ZFM. Prema tome, vjerojatnost narušavanja tržišnog natjecanja i utjecanja na trgovinu među državama članicama zbog programa ZFM vrlo je mala.
- (100) Zainteresirane strane tvrde da se smještanjem djelatnosti i radnih mjesta koja su po prirodi međunarodna u regiju Madeiru pogrešno ograničava potpora najudaljenijoj regiji Madeiri na samo nadoknadu dodatnih troškova koji nastaju za društva u Madeiri zbog njezinih prirodnih ograničenja kako je utvrđeno u članku 349. UFEU-a.
- (101) Zainteresirane strane smatraju da se Komisijinim tumačenjem zanemaruje činjenica da sva društva osnovana u ZFM-u mogu ostvariti koristi od programa samo ako imaju trajni poslovni nastan u Madeiri, uzimajući u obzir model Konvencije OECD-a o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja ⁽¹³¹⁾ te ako imaju kombiniranu poreznu rezidentnost i stvarno mjesto poslovanja u regiji.

⁽¹²⁸⁾ Associação Comercial e Industrial do Funchal („ACIF”), Câmara do Comércio e Indústria dos Açores („CCIA”), Confederação de Comércio e Serviços de Portugal („CCP”), Confederação da Indústria Portuguesa („CIP”), Confederação de Turismos de Portugal („CTP”), Europsko udruženje međunarodnih brodovlasnika Portugala („EISAP”) i „EURODOM” (predstavničko udruženje francuskih najudaljenijih regija).

⁽¹²⁹⁾ Sociedade de Desenvolvimento da Madeira S.A. („SDM”). SDM je od 1984. društvo koje je u ime regionalne vlade Madeire („ugovor o koncesiji”) odgovorno za upravljanje ZFM-om, njegovu administraciju i promicanje (poznato i pod nazivom Međunarodni poslovni centar Madeira, „IBC”).

⁽¹³⁰⁾ ACIF je poslovno udruženje koje predstavlja 800 društava iz svih sektora (63 % iz sektora trgovine i uslužnog sektora, 23 % iz industrijskog sektora i 14 % iz turističkog sektora).

⁽¹³¹⁾ OECD-ov model ugovora o izbjegavanju dvostrukog oporezivanja dohotka i imovine: sažeta verzija iz 2017. (https://www.oecd-ilibrary.org/taxation/model-tax-convention-on-income-and-on-capital-condensed-version_20745419).

- (102) Nadalje, zainteresirane strane tvrde da se velik broj djelatnosti koje društva ZFM-a trenutačno obavljaju uz nematerijalne djelatnosti moraju obavljati na mjestu koje se razlikuje od mjesta sjedišta. Ograničenje te mogućnosti predstavljalo bi diskrecijsko i negativno postupanje prema Madeiri, što je neshvatljivo i nerazumno, posebice u slučaju poticaja koji nisu stvarni porezni rashod, nego virtualni ili prividni rashod, a ne predstavljaju ni gubitak poreznih prihoda za regiju Madeiru.
- (103) Samo ograničeni broj zainteresiranih strana tvrdi da Komisija onemogućuje internacionalizaciju gospodarstva Madeire poticanjem gospodarskog izolacionizma regije, što predstavlja kršenje načela tržišnog gospodarstva i integracije regija u nepovoljnijem položaju.
- (104) Zainteresirane strane smatraju da je podvrgavanje programa ZFM definicijama, uvjetima i načelima iz Smjernica iz 2007. u vezi s definiranjem i izračunom radnih mjesta nepošteno jer je program potpore odobren kao regionalna operativna potpora, a ne kao potpora za ulaganja. Stoga nije primjereno primijeniti, čak ni analogijom, kriterije i koncepte definirane u točki 58. i bilješci 52. Smjernica iz 2007. na procjenu regionalne operativne državne potpore, među ostalim potpore koja je odobrena za program ZFM. Naposljetku, zainteresirane strane tvrde da se koncept „radnog mjesta” mora razmatrati u skladu s definicijama i uvjetima iz portugalskog Zakonika o radu.
- (105) Zainteresirane strane dalje navode da je u skladu s odredbama GBER-a koncept „otvaranja radnih mjesta” isključivo predviđen člankom 14., koji se odnosi na regionalnu potporu za ulaganja, i člankom 17., koji se odnosi na potporu za ulaganja za MSP-ove. U oba se slučaja za ograničavanje prihvatljivih troškova upotrebljavaju „procijenjeni troškovi plaća za radna mjesta izravno otvorena projektom ulaganja, izračunani kroz razdoblje od dvije godine”. Zainteresirane strane zaključuju da „potpora koja je dodijeljena društvima ZFM-a nije povezana s troškovima plaća, ne spada pod početno ulaganje i nije ograničena na razdoblje od dvije godine”.
- (106) Samo ograničeni broj strana tvrdi da je „broj godišnjih jedinica rada” utvrđen samo u članku 5. Priloga I. GBER-u iz 2014. (kao što je bio slučaj u GBER-u iz 2008.). Osim toga, tvrde da je svrha koncepta „zaštititi” MSP-ove sprečavanjem toga da se svi njihovi zaposlenici smatraju „stvarnima” i da se računaju kao „punopravni zaposlenici”, posebice kako bi se izbjeglo da prijeđu maksimalni broj radnika prihvatljiv za očuvanje statusa MSP-a ⁽¹³²⁾.
- (107) Nadalje, zainteresirane strane tvrde da „zahtjev za godišnje jedinice rada” za radna mjesta u upravi društava korisnika programa nema ni logičkog ni pravnog smisla. U skladu s primjenjivim nacionalnim pravilima o članovima uprave pravnih osoba ⁽¹³³⁾ zakonito je obavljati te zadaće/dužnosti u više društava. Stoga se tumačenjem Komisije kojim se „zabranjuje” obavljanje tih zadaća/dužnosti u više društava potkopava nacionalni pravni okvir i zanemaruju funkcije predmetnih zadaća/položaja, kao i karakteristike osoba koje rade na tim položajima.
- (108) Zainteresirane strane tvrde da upravni položaji i povezane zadaće ne zahtijevaju potpunu i isključivu trajnost i raspoloživost jer te uredske zadaće obično obavljaju visokokvalificirane i stručne osobe, koje često izvršavaju druge profesionalne i poslovne aktivnosti. Postoji bezbroj slučajeva u kojima su upravitelji/direktori i/ili poduzetnici upravitelji povezani s više društava te svojim znanjem, iskustvom i stručnim vještinama doprinose njihovu razvoju. Zainteresirane strane zaključuju da, suprotno stajalištu Komisije, ne postoji pravilo ni ograničenje u vezi s mogućom kumulacijom položaja/dužnosti u više društava osnovanih u ZFM-u. Stoga se smatra da su nositelji upravnih odbora društava „stvarni zaposlenici” pod uvjetom da su ispunjena relevantna pravila nacionalnog zakonodavstva.

⁽¹³²⁾ Vidjeti dopis ACIF-a od 12. travnja 2019., Prilog I. o obrani ZFM-a i njegovih društava, str. 26.

⁽¹³³⁾ Ne smije se primati naknada za obavljanje tih dužnosti. Društvo samo određuje naknadu, a ona ne mora nužno biti povezana s brojem stvarno odrađenih sati ni naknadom drugih zaposlenika. Ne postoji rad na isključivoj osnovi, osim ako ga nametne društvo i ako ga prihvati nositelj upravnog odbora. Obavljanje tih dužnosti u pravilu je izuzeto od radnih sati i one nisu podložne minimalnim i maksimalnim granicama razdoblja rada.

- (109) Samo ograničeni broj zainteresiranih strana tvrdi da postoji pozitivna diskriminacija u korist Madeire na temelju njezina statusa najudaljenije regije kako je priznato u članku 349. UFEU-a i one ističu važnost ZFM-a za gospodarstvo Madeire ⁽¹³⁴⁾ (uključujući kvantifikaciju učinka na regiju ako većina ili sva društva koja trenutačno posluju u Madeiri odluče prestati trgovati ⁽¹³⁵⁾).
- (110) Naposljetku, ograničeni broj zainteresiranih strana tvrdi da bi svaki povrat bio kršenje općih načela prava Unije. U vezi s tim tvrde da bi Komisija donošenjem zaključka da program koji je proveo Portugal čini nezakonitu potporu prekršila načela pravne sigurnosti ⁽¹³⁶⁾ i legitimnih očekivanja iz ustaljene sudske prakse Unije ⁽¹³⁷⁾.

5.2. Primjedbe Portugala

- (111) Komisija je 23. svibnja i 12. lipnja 2018. Portugalu prosljedila primjedbe koje je zaprimila od zainteresiranih strana. Odgovor Portugala na te primjedbe sažeto je prikazan u nastavu ⁽¹³⁸⁾.
- (112) Portugal ističe da zainteresirane strane u svim primjedbama nedvojbeno navode da je program ZFM, kako ga je proveo Portugal, spojiv s unutarnjim tržištem. U tim se primjedbama ističe i važnost ZFM-a za regionalni razvoj, teritorijalnu koheziju, zapošljavanje u regiji Madeiri, kao i njegov doprinos smanjenju posljedica statusa Madeire kao najudaljenije regije. Stoga se u njima rizici i situacije koje su dovele do privremenih zaključaka Komisije smatraju nedokazanim.
- (113) Portugal dalje navodi da broj i značaj zaprimljenih primjedbi dokazuju da program ne utječe znatno na trgovinu među državama članicama ni na tržišno natjecanje.
- (114) Nadalje, Portugal smatra da općenito pozitivne primjedbe koje su zaprimljene, nedostatak primjedbi nadležnosti koje se natječu s programom ZFM i nedostatak primjedbi društava koja nemaju koristi od programa uvjerljivo ukazuju na to da je program pravilno proveden.
- (115) Portugal potiče Komisiju da uzme u obzir pravnu prirodu ARM-a kao najudaljenije regije pod uvjetima i za potrebe članka 349. UFEU-a i Akta o pristupanju Portugala Europskoj ekonomskoj zajednici (EEZ), uzimajući u obzir opravdanu pozitivnu diskriminaciju koja proizlazi iz odobrenog programa.

⁽¹³⁴⁾ Kad je riječ o zaposlenosti, 31. prosinca 2017. u ZFM-u bilo je zaposleno [5 000–10 000] ljudi, od čega ([1 000–3 000] u međunarodnim uslugama; [100–1 000] u industrijskoj zoni i [4 000–6 000] u Međunarodnom registru brodova). U skladu s podacima izravno prikupljenima putem ankete koju je proveo ACIF, 2018. je u dijelu ZFM-a povezanom s međunarodnim uslugama bilo zaposleno [1 000–3 000] ljudi. U ZFM-u je 31. prosinca 2018. bilo osnovano [1 000–3 000] društava. Prema podacima koje je prikupila Porezna uprava Madeire, Autonomna regija Madeira zahvaljujući ZFM-u 2018. ostvarila je [50 000–200 000] izravnih poreznih prihoda, odnosno [10–20] % ukupnih poreznih prihoda naplaćenih u regiji. U skladu s podacima Banke Portugala iz 2013. Portugal je ostvario [10–20] % izravnih ulaganja u državu zahvaljujući ZFM-u. Vidjeti ACIF-ovu obranu ZFM-a i društava osnovanih u njemu, str. 29.–35. (Prilog I. priložen dopisu ACIF-a od 12. travnja 2019.).

⁽¹³⁵⁾ Kad bi sva društva koja su trenutačno registrirana u ZFM-u obustavila svoje djelatnosti u regiji (scenarij 1.), procjenjuje se da bi to dovelo do pada BDV-a od [1–10] % do [10–20] %, kao postotak BDV-a iz 2015., i gubitka od [1 000–4 000] do [5 000–7 000] radnih mjesta. Kad bi neke trenutačne djelatnosti nastavile, ali bi društva koja su odgovorna za [80–90] % trenutačnog BDV-a u ZFM-u obustavila svoje djelatnosti (scenarij 2.), predviđeni bi učinci isto tako predstavljali krizu uz pad od [1–10] % do [1–10] % i gubitak od [1 000–3 000] do [4 000–6 000] radnih mjesta. Vidjeti dopis ACIF-a od 12. travnja 2018., str. 36.–37. i priloženu studiju koju je ACIF naručio od Centra za primijenjene studije Portugalskog katoličkog sveučilišta u Lisabonu: CONFRARIA, João, „Impacto do Centro Internacional de Negócios da Madeira na economia da Região”, Universidade Católica de Lisboa – Centro de Estudos Aplicados, 4. travnja 2019., str. 1.–25.

⁽¹³⁶⁾ Presuda Suda od 5. srpnja 2012., *SIAT*, C-318/10, ECLI:EU:C:2012:415; presuda Suda od 3. listopada 2013., *Itelcar*, C-282/12, ECLI:EU:C:2013:629; i presuda Suda od 11. lipnja 2015., *Berlington Hungary i dr.*, C-98/14, ECLI:EU:C:2015:386.

⁽¹³⁷⁾ Presuda Suda od 24. studenoga 2005., *Njemačka protiv Komisije*, C-506/03, ECLI:EU:C:2005:715, točka 58.; i presuda Suda od 3. prosinca 2014., *Castelnou Energia protiv Komisije*, T-57/11, ECLI:EU:T:2014:1021, točka 189.

⁽¹³⁸⁾ Dopis Portugala od 26. lipnja 2019. (2019/082914).

- (116) Nadalje, Portugal smatra da je ZFM od ključne važnosti za državu te modernizaciju, diversifikaciju i razvoj regije Madeire jer predstavlja odlučujući doprinos gospodarskim i financijskim sustavima te ima relevantan učinak za nacionalno gospodarstvo i financije. Ta modernizacija i razvoj ne bi bili mogući da ne postoje otvorena radna mjesta koja se stvarno razvijaju u regiji zajedno s materijalnim ulaganjima.
- (117) Portugal ističe da su raznolikost djelatnosti koje se obavljaju u ZFM-u, broj izravnih i neizravnih otvorenih radnih mjesta, provedena ulaganja (domaća i strana), potrošnja koja nastaje, velik doprinos naplaćenog poreza regionalnom proračunu i internacionalizaciji regionalnog gospodarstva od presudne važnosti za gospodarsku i društvenu održivost Madeire. To je vidljivo i iz gospodarskih studija priloženih primjedbama koje je dostavio ACIF.
- (118) Osim toga, Portugal izražava stajalište da primjedbe zainteresiranih strana potvrđuju da su portugalska nadležna tijela izvršavala svoje nadzorne ovlasti u vezi s uvjetima prihvatljivosti programa. Dostavljene primjedbe u određenoj mjeri pokazuju da je kontrola koju su portugalska nadležna tijela provodila nad korisnicima programa ZFM bila stroža od zahtjeva iz odluka Komisije iz 2007. i 2013.
- (119) Naposljetku, Portugal tvrdi da se člankom 36. EBF-a zahtijeva otvaranje radnih mjesta, a da se pritom ne spominje izričito da ta radna mjesta moraju biti otvorena u predmetnoj regiji. Portugal tvrdi da otvaranje radnih mjesta nije bilo zamišljeno kao način provjere toga koliko je svako društvo zasebno doprinijelo razvoju regije, već se to smatralo samo kriterijem znatne gospodarske djelatnosti u skladu s preporukama OECD-a i Skupine za Kodeks o postupanju (oporezivanje poslovanja) ⁽¹³⁹⁾ u svrhu isključivanja fiktivnih društava ⁽¹⁴⁰⁾.

6. PROCJENA POTPORE

6.1. Postojanje potpore u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a

- (120) U skladu s člankom 107. stavkom 1. UFEU-a „svaka potpora koju dodijeli država članica ili koja se dodjeljuje putem državnih sredstava u bilo kojem obliku koja narušava ili prijeti da će narušiti tržišno natjecanje stavljanjem određenih poduzetnika ili proizvodnje određene robe u povoljniji položaj, nespojiva je s unutarnjim tržištem u mjeri u kojoj utječe na trgovinu među državama članicama”.
- (121) U skladu s tim, da bi se mjera potpore smatrala potporom u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a, sljedeći uvjeti moraju biti kumulativno ispunjeni: i. mora je financirati država ili se financira putem državnih sredstava i mjera mora biti pripisiva državi; ii. zbog nje mora nastajati selektivna prednost za primatelje stavljanjem određenih poduzetnika ili proizvodnje određene robe u povoljniji položaj; iii. njome se mora narušavati ili prijetiti da će se narušiti tržišno natjecanje; i iv. mora biti takva da može utjecati na trgovinu među državama članicama.
- (122) Komisija će u uvodnim izjavama u nastavku procijeniti zadovoljava li program ZFM koji je proveo Portugal u korist korisnika ZFM-a kriterije iz uvodne izjave 121. i čini li stoga državnu potporu.

6.1.1. Državna sredstva i pripisivost

- (123) Portugal smatra da program ZFM ne uključuje državna sredstva jer ne odgovara „stvarnom poreznom rashodu”, već samo virtualnom poreznom rashodu („teoretski gubitci poreznih prihoda”) i da stoga nije mjera državne potpore ⁽¹⁴¹⁾.

⁽¹³⁹⁾ Vijeće i predstavnici vlada država članica 1. prosinca 1997. su na sastanku unutar Vijeća donijeli rezoluciju o Kodeksu o postupanju pri oporezivanju poslovanja radi suzbijanja štetne porezne konkurencije. Vijeće Ecofin 9. ožujka 1998. osnovalo je Skupinu za Kodeks o postupanju (oporezivanje poslovanja) u okviru Vijeća radi procjene poreznih mjera koje mogu biti obuhvaćene područjem primjene Kodeksa o postupanju (SL C 99, 1.4.1998., str. 1.). Vidjeti <https://www.consilium.europa.eu/hr/council-eu/preparatory-bodies/code-conduct-group/>.

⁽¹⁴⁰⁾ Dopis Portugala od 26. lipnja 2019., str. 3.

⁽¹⁴¹⁾ Uvodna izjava 67. ove Odluke.

- (124) Jedna zainteresirana strana, ACIF, iznijela je slične argumente i smatra da program ne čini potporu ⁽¹⁴²⁾.
- (125) Komisija napominje da je u portugalskom Ustavu Madeira priznata kao „autonomna regija” s vlastitim političkim i upravnim statusom (*Estatuto Político-Administrativo da Região Autónoma da Madeira* ⁽¹⁴³⁾, „Statut”) te institucijama samouprave. Komisija dalje napominje da u skladu s člankom 5. stavkom 1. Statuta Autonomna regija Madeira (ARM) ima, među ostalim, financijsku, gospodarsku i fiskalnu autonomiju. Komisija napominje i da se Statutom osigurava postojanje posebnog „regionalnog poreznog sustava”, koji izričito uključuje i ZFM ⁽¹⁴⁴⁾. Porezi i pristojbe koje naplaćuju regionalna tijela prihodi su ARM-a ⁽¹⁴⁵⁾, a porezni su prihodi, među ostalim, i prihodi koji proizlaze iz prihoda i dobiti pravnih osoba i administrativnih prihoda ⁽¹⁴⁶⁾. ARM ima vlastitu fiskalnu nadležnost i ovlast za prilagodbu nacionalnih fiskalnih odredbi posebnim regionalnim obilježjima ⁽¹⁴⁷⁾. Nadalje, regionalni parlament ima ovlast za smanjenje stope poreza na dobit koju na godišnjoj osnovi za državno područje Portugala određuje nacionalni parlament ⁽¹⁴⁸⁾. Naposljetku, Komisija napominje da se pravni okvir ZFM-a uređuje člankom 36. EBF-a ⁽¹⁴⁹⁾.
- (126) Kako je opisano u uvodnim izjavama 12. i 13. ove Odluke, program ZFM odnosi se na porez na dobit i druga oslobođenja od poreza koji se obično plaćaju portugalskoj državi ⁽¹⁵⁰⁾. Točnije, on omogućuje smanjenje poreza na dobit u odnosu na porez koji se obično plaća na dobit trgovačkih društava u skladu sa Zakonikom o porezu na dobit – Prihod i dobit kolektivnih osoba (*Código do Imposto sobre o Rendimento das Pessoas Coletivas*, „CIRC”) ⁽¹⁵¹⁾, što među ostalim pod određenim uvjetima uključuje dodatno smanjenje poreza na dobit od 50 %.
- (127) Gubitak poreznih prihoda za državu jednak je potrošnji državnih sredstava u obliku poreznih rashoda. Portugal se odobrenjem smanjenja poreza iz CIRC-a u skladu s programom ZFM koji je odobren člankom 36. EBF-a odriče prihoda koji bi ostvario da nije donio tu fiskalnu odredbu. Smanjenje poreza na dobit financira se državnim sredstvima. Ta je mjera provedena u obliku državnog propisa (Statut o poreznim poticajima, *Estatuto dos Benefícios Fiscais*, „EBF”, koji je parlamentarni akt) koji je pravni akt pripisiv portugalskoj državi. Budući da tu poreznu olakšicu odobravaju portugalska nadležna tijela, ona je pripisiva državi.
- (128) Konceptom „potpore” nisu obuhvaćene samo pozitivne koristi, već i mjere kojima se u različitim oblicima mogu umanjiti naknade koje su obično predviđene u proračunu poduzetnika i koje su, ako nisu subvencionirane u užem smislu riječi, sličnog karaktera i sličnog učinka ⁽¹⁵²⁾.
- (129) Stoga Komisija zaključuje da se smanjenje poreza na dobit (uključujući dodatno smanjenje poreza na dobit od 50 % za društva koja obavljaju industrijske djelatnosti u industrijskoj zoni ZFM-a) financira državnim sredstvima i da je pripisivo državi ⁽¹⁵³⁾.

⁽¹⁴²⁾ Uvodna izjava 99. ove Odluke.

⁽¹⁴³⁾ Zakon br. 13/91 od 5. lipnja 1991., kako je izmijenjen Zakonom br. 130/99 od 21. kolovoza 1999. i Zakonom 12/2000 od 21. lipnja 2000.

⁽¹⁴⁴⁾ Članak 107. stavak 4. i članak 146. Statuta.

⁽¹⁴⁵⁾ Članak 108. točka (b) Statuta.

⁽¹⁴⁶⁾ Članak 112. stavak 1. točke (b) i (e) Statuta. Vidjeti i članak 26. Zakona br. 2/2013 od 2. rujna 2013. (Zakon o financijama autonomnih regija, *Lei das Finanças das Regiões Autónomas*, „LFRA”).

⁽¹⁴⁷⁾ Članci 55. i 56. LFRA-e.

⁽¹⁴⁸⁾ Članak 59. stavak 2. LFRA-e.

⁽¹⁴⁹⁾ Članak 146. stavak 4. Statuta i članak 59. stavak 6. LFRA-e.

⁽¹⁵⁰⁾ Članak 5., članak 26. i članak 59. stavci 2., 3., 4. i 6. LFRA-e. Za razdoblje od 2007. do 2013. vidjeti Zakon br. 1/2007 od 19. veljače, kako je izmijenjen Zakonom br. 1/2010 od 29. ožujka 2010., Zakonom br. 2/2010 od 16. lipnja i Zakonom br. 64/2012 od 20. prosinca 2012.

⁽¹⁵¹⁾ 3 % od 2007. do 2009., 4 % od 2010. do 2012., 5 % od 2013. do 2020. umjesto 29 % 2007., 20 % od 2008. do 2011., 25 % od 2012. do 2013., 23 % 2014. i 21 % od 2015. do 2020.

⁽¹⁵²⁾ Presuda Suda od 8. studenoga 2001., *Adria-Wien Pipeline i Wietersdorfer & Peggauer Zementwerke*, C-143/99, ECLI:EU:C:2001:598, točka 38.; presuda Suda od 15. ožujka 1994., *Banco Exterior de España*, C-387/92, ECLI:EU:C:1994:100, točka 13.; i presuda Suda od 1. prosinca 1998., *Ecotrade*, C-200/97, ECLI:EU:C:1998:579, točka 34.

⁽¹⁵³⁾ Presuda Suda od 16. svibnja 2002., *Francuska protiv Komisije*, C-482/99, ECLI:EU:C:2002:294, točka 24.; presuda Općeg suda od 5. travnja 2006., *Deutsche Bahn protiv Komisije*, T-351/02, ECLI:EU:T:2006:104, točka 103.

6.1.2. *Selektivna prednost*

- (130) Portugal smatra da program ZFM nije selektivan jer se mjerom ne „stavljaju” određeni [...] poduzetni[ci] ili proizvodnj[a] određene robe u povoljniji položaj” u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a. Portugal smatra da je vjerojatno da su sva društva koja se bave komercijalnim, industrijskim, pomorskim ili drugim uslužnim djelatnostima osnovana u ZFM-u. Tvrdi da je program ZFM dio opće ekonomije portugalskog poreznog sustava i da ta mjera ne uključuje selektivnu prednost za društva registrirana u ZFM-u. Stoga ne čini državnu potporu. Program ZFM umjesto toga trebao bi se smatrati općom mjerom ⁽¹⁵⁴⁾.
- (131) U skladu s ustaljenom sudskom praksom, kako bi se moglo utvrditi čini li državna mjera državnu potporu, nužno je utvrditi ostvaruju li poduzetnici primatelji gospodarsku prednost koju ne bi ostvarili u uobičajenim tržišnim uvjetima, odnosno da nije bilo državne intervencije. Mjera kojom javna tijela određenim poduzetnicima odobravaju oslobođenje od poreza kojim se primatelje stavlja u povoljniji položaj od drugih poreznih obveznika čini državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a ⁽¹⁵⁵⁾. Isto tako, mjera kojom se određenim poduzetnicima odobrava smanjenje uobičajenog poreza može činiti državnu potporu.
- (132) Program ZFM regionalni je program potpore kojim se, kako je odobreno Odlukom Komisije iz 2007., odobravaju potpora u obliku smanjenja poreza na dobit ostvarenu djelatnostima koje se stvarno i materijalno obavljaju u Madeiri i druga oslobođenja od poreza kako je opisano u uvodnoj izjavi 12. ove Odluke.
- (133) U skladu s uvodnom izjavom 127. ove Odluke program ZFM uređuje se člankom 36. EBF-a ⁽¹⁵⁶⁾.
- (134) Poduzetnici u regiji Madeiri bili su podložni većem broju (uobičajenih) stopa poreza na dobit u razdoblju od 2007. do 2014. u sklopu uzastopnih regionalnih zakona o proračunu ⁽¹⁵⁷⁾. Društva registrirana u ZFM-u ostvarivala su korist od smanjenja poreza na dobit ⁽¹⁵⁸⁾ ili drugih oslobođenja od poreza do 31. prosinca 2020. Program ZFM omogućuje korisnicima uštedu troškova. To je odstupanje uspostavljeno s posebnim ciljem pogodovanja djelatnostima koje obavljaju društva registrirana u ZFM-u i promicanja tih djelatnosti, čime se ta društva stavlja u povoljniji položaj od drugih društava koja se nalaze na drugim lokacijama unutar države ili ARM-a.
- (135) Stoga predmetnom mjerom nastaje prednost samo za društva koja su osnovana u ZFM-u. S obzirom na zemljopisni opseg područja primjene predmetna je mjera selektivna jer je dostupna samo društvima koja su registrirana u ograničenom ZFM-u.
- (136) S obzirom na prethodno navedeno Komisija zaključuje da zbog smanjenja fiskalnog nameta koji bi ta društva inače trebala platiti programom ZFM nastaje selektivna prednost za društva registrirana u ZFM-u u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a.

⁽¹⁵⁴⁾ Vidjeti uvodne izjave 68. i 69. ove Odluke.

⁽¹⁵⁵⁾ Presuda Suda od 10. siječnja 2006., *Cassa di Risparmio di Firenze i dr.*, C-222/04, ECLI:EU:C:2006:8, točka 132.

⁽¹⁵⁶⁾ Prethodna bilješka 5.

⁽¹⁵⁷⁾ 29 % u 2007. (članak 12. zakona Decreto Legislativo Regional br. 3/2007/M od 9. siječnja 2007.); 20 % od 2008. do 2011. (članak 15. zakona Decreto Legislativo Regional br. 2/2008/M od 16. siječnja 2008., članak 14. zakona Decreto Legislativo Regional br. 45/2008/M od 31. prosinca 2008., članak 13. zakona Decreto Legislativo Regional br. 34/2009/M od 31. prosinca 2009. i članak 14. zakona Decreto Legislativo Regional br. 2/2011/M od 10. siječnja 2008.); 25 % od 2012. do 2013. (članak 2. zakona Decreto Legislativo Regional br. 20/2011/M od 26. prosinca 2011. i članak 16. zakona Decreto Legislativo Regional br. 42/2012/M od 31. prosinca 2012.); 23 % u 2014. (članak 18. zakona Decreto Legislativo Regional br. 31-A/2013/M od 31. prosinca 2013.).

⁽¹⁵⁸⁾ Prethodna bilješka 15.

6.1.3. *Narušavanje tržišnog natjecanja i učinak na trgovinu*

- (137) Portugal nije izravno tvrdio da mjera ne narušava ili prijeti da će narušiti tržišno natjecanje i da ne utječe na trgovinu među državama članicama ⁽¹⁵⁹⁾. Suprotno tomu, ACIF, jedna od zainteresiranih strana, tvrdio je da je vjerojatnost narušavanja tržišnog natjecanja i utjecanja na trgovinu među državama članicama zbog programa ZFM vrlo mala ⁽¹⁶⁰⁾.
- (138) Smatra se da se mjerom koju je dodijelila država narušava ili prijeti da će se narušiti tržišno natjecanje ako bi se njome mogao poboljšati konkurentan položaj primatelja u odnosu na ostale poduzetnike s kojima se natječe ⁽¹⁶¹⁾. Pretpostavlja se da je došlo do narušavanja tržišnog natjecanja u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a čim država dodijeli financijsku prednost nekom poduzetniku u liberaliziranim sektorima u kojima postoji ili bi moglo postojati tržišno natjecanje ⁽¹⁶²⁾. Kad se financijskom potporom države jača položaj poduzetnika u odnosu na ostale poduzetnike koji se natječu u trgovini unutar Zajednice, valja smatrati da ta potpora utječe na takvu trgovinu ⁽¹⁶³⁾.
- (139) U mjeri u kojoj društva registrirana u ZFM-u obavljaju djelatnosti koje su otvorene za tržišno natjecanje predmetnom se mjerom poboljšava konkurentan položaj i prijeti da će se narušiti tržišno natjecanje te stoga može utjecati na trgovinu među državama članicama.

6.1.4. *Klasifikacija postojeće potpore i odgovarajuće mjere*

- (140) Portugal tvrdi da bi se program ZFM trebao tretirati kao postojeća potpora ako on predstavlja „potporu”. Portugal nadalje tvrdi da je ZFM pokrenut 1980. ⁽¹⁶⁴⁾, odnosno prije pristupanja Portugala EEZ-u 1986., i da nije znatno izmijenjen izvan pregovaračkog okvira o postojećoj potpori. Stoga bi se trebao klasificirati kao „postojeća potpora” u smislu članka 1. točke (b) podtočke i. Uredbe (EU) 2015/1589 ⁽¹⁶⁵⁾.
- (141) S obzirom na prethodno navedeno Portugal smatra da bi Komisija trebala predložiti odgovarajuće mjere kako bi se osigurala kontinuirana spojivost programa ZFM s unutarnjim tržištem, što bi moglo uključivati promjenu sadržaja programa potpore, uvođenje zahtjeva ili pojašnjenje postojećih zahtjeva ⁽¹⁶⁶⁾.
- (142) U skladu s člankom 1. točkom (b) podtočkom i. Uredbe (EU) 2015/1589 „postojeća potpora” definirana je kao „svaka potpora koja je postojala prije stupanja na snagu UFEU-a u odgovarajućim državama članicama, odnosno programi potpore i pojedinačna potpora čija je primjena započela prije te se nastavila i nakon stupanja Ugovora na snagu”.
- (143) U članku 26. i odjeljku 10. Priloga I. Aktu o pristupanju Portugala ⁽¹⁶⁷⁾ definirane su prilagodbe aktima koje su donijele institucije, a u odjeljak o carinskom zakonodavstvu uključena je i „Zona Franca da Madeira”. Aktom o pristupanju Portugala nije predviđeno da bi se ZFM trebao smatrati postojećom potporom u smislu članka 88. stavka 1. Ugovora o EZ-u (sadašnji članak 108. stavak 1. UFEU-a).

⁽¹⁵⁹⁾ Uvodna izjava 113. ove Odluke.

⁽¹⁶⁰⁾ Uvodna izjava 99. *in fine* ove Odluke.

⁽¹⁶¹⁾ Presuda Suda od 17. rujna 1980., *Philip Morris*, C-730/79, ECLI:EU:C:1980:209, točka 11.; i presuda Prvostupanijskog suda od 15. lipnja 2000., *Alzetta i dr. protiv Komisije*, spojeni predmeti T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, od T-600/97 do 607/97, T-1/98, od T-3/98 do T-6/98 i T-23/98, ECLI:EU:T:2000:151, točka 80.

⁽¹⁶²⁾ Presuda Prvostupanijskog suda od 15. lipnja 2000., *Alzetta i dr. protiv Komisije*, spojeni predmeti T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, od T-600/97 do 607/97, T-1/98, od T-3/98 do T-6/98 i T-23/98, ECLI:EU:T:2000:151, točke od 141. do 147.

⁽¹⁶³⁾ Presuda Prvostupanijskog suda od 4. travnja 2001., *Regione autonoma Friulia-Venezia Giulia protiv Komisije*, T-288/97, ECLI:EU:T:2001:115, točka 41.

⁽¹⁶⁴⁾ Uredba sa zakonskom snagom br. 500/80 od 20. listopada 1980. i Regionalna regulatorna uredba br. 53/82 od 23. kolovoza 1982. Vidjeti i Uredbu sa zakonskom snagom br. 502/85 od 30. prosinca 1985. i Uredbu sa zakonskom snagom br. 165/86 od 26. lipnja 1986.

⁽¹⁶⁵⁾ Dopis Portugala od 26. rujna 2018., točka 67.

⁽¹⁶⁶⁾ Dopis Portugala od 26. rujna 2018., točka 85.

⁽¹⁶⁷⁾ Akt o uvjetima pristupanja Kraljevine Španjolske i Portugalske Republike i prilagodbama Ugovorâ (SL L 302, 15.11.1985., str. 23.).

- (144) Nadalje, program ZFM (Režim I) prvi je put prijavljen 1986. u skladu s pravilima o državnim potporama, a Komisija ga je odobrila Odlukom od 25. svibnja 1987. Program ZFM više je puta produljen od 1987., a njegovi su programi sljednici odobreni odlukama Komisije iz 2002. i 2007. ⁽¹⁶⁸⁾ Nadalje, program ZFM bio je podložan znatnim promjenama u uzastopnim režimima I, II i III. Režim I nije zahtijevao otvaranje/zadržavanje radnih mjesta. Taj je zahtjev uveden u okviru Režima II (u vezi s najvišim gornjim granicama porezne osnovice primijenjenima na godišnju poreznu osnovicu korisnika) i zadržan je u Režimu III. Iz Režima II bile su isključene sve djelatnosti koje uključuju financijsko posredovanje, osiguranje i pomoćne djelatnosti srodne financijama i osiguranju, kao i uslužne djelatnosti unutar skupine (koordinacija, riznica i distribucijski centri) ⁽¹⁶⁹⁾. U njemu je uvedeno i progresivno smanjenje potpore u sustavu povećanjem primjenjivih poreznih stopa (1 % u 2003. i 2004., 2 % u 2005. i 2006. te 3 % od 2007.). Naposlijetku, u njemu je uvedeno dodatno smanjenje poreza na dobit od 50 % za društva koja se nalaze u industrijskoj zoni slobodne trgovine ZFM-a. U sklopu Režima III, konkretnije nakon Odluke Komisije iz 2013., odobreno je povećanje najviših gornjih granica porezne osnovice od 36,7 % na koju se moglo primjenjivati smanjenje poreza na dobit.
- (145) S obzirom na prethodno navedeno mjera u ovom predmetu ne čini postojeću potporu u smislu članka 1. točke (b) podtočke i. Uredbe (EU) 2015/1589. Stoga članak 22. te uredbe, na temelju kojeg Portugal od Komisije zahtijeva da se ograniči na donošenje „odgovarajućih mjera”, nije primjenjiv.

6.1.5. *De minimis* potpora

- (146) Ako su pojedinačni korisnici programa ZFM ostvarili prednost koja ne prelazi pragove utvrđene u Uredbi Komisije (EZ) br. 1998/2006 ⁽¹⁷⁰⁾, ta se prednost neće smatrati državnom potporom te stoga neće spadati pod zabranu iz članka 87. stavka 1. Ugovora o EZ-u (sadašnji članak 107. stavak 1. UFEU-a), pod uvjetom da su ispunjeni svi drugi uvjeti utvrđeni u toj uredbi. Isto tako, korisnici programa ZFM koji su ostvarili prednost koja ne prelazi pragove utvrđene u Uredbi Komisije (EU) br. 1407/2013 ⁽¹⁷¹⁾ (koja se retroaktivno primjenjuje na ovaj predmet na temelju njezina članka 7. stavka 1.) nisu primili državnu potporu koja spada pod članak 107. stavak 1. UFEU-a, pod uvjetom da su ispunjeni svi drugi uvjeti utvrđeni u toj uredbi.
- (147) Na temelju kvantitativnih podataka koje je dostavio Portugal čini se da je iznos potpore koju su primili korisnici ZFM-a u mnogo slučajeva ispod *de minimis* granice od 200 000 EUR.

Zaključak o postojanju potpore

- (148) S obzirom na navedeno Komisija smatra da mjera koju je Portugal proveo u korist društava ZFM-a čini državnu potporu u smislu članka 107. stavka 1. UFEU-a.
- (149) Usto treba dodati da Portugal nije osporavao zaključak Komisije o postojanju potpore iz Odluke iz 2007. ⁽¹⁷²⁾

⁽¹⁶⁸⁾ Vidjeti bilješku 9.

⁽¹⁶⁹⁾ Vidjeti preambulu Uredbe sa zakonskom snagom 163/2003 od 24. srpnja 2003.

⁽¹⁷⁰⁾ Uredba Komisije (EZ) br. 1998/2006 od 15. prosinca 2006. o primjeni članaka 87. i 88. Ugovora na *de minimis* potpore (SL L 379, 28.12.2006., str. 5.). Ta se uredba primjenjivala od 1. siječnja 2007. do 31. prosinca 2013. (vidjeti članak 6.).

⁽¹⁷¹⁾ Uredba Komisije (EU) br. 1407/2013 od 18. prosinca 2013. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na *de minimis* potpore (SL L 352, 24.12.2013., str. 1.).

⁽¹⁷²⁾ U kontekstu prijave programa ZFM Komisiji 2006. Portugal upućuje na program ZFM kao „regionalnu operativnu potporu”. Vidjeti dopis Portugala od 28. lipnja 2006. (1900/80932); posebno pododjeljke 2.1. i 10. općeg obrasca za prijavu, pododjeljak 1.2. dopunskog obrasca s informacijama, preambulu prijavljenog nacrtu zakona, obrazloženje i preambulu Uredbe sa zakonskom snagom br. 163/2003 od 24. srpnja 2003. Vidjeti i dopise Portugala od 29. listopada 2015., str. 22., od 31. ožujka 2016., str. 4. i od 21. studenoga 2017., str. 5.–6.

6.2. Spojivost potpore

6.2.1. Usklađenost programa ZFM s odlukama Komisije iz 2007. i 2013.

- (150) Portugal smatra da je program ZFM, kako su ga provela portugalska nadležna tijela, dosljedan s obvezama koje je Portugal preuzeo u vrijeme prijave te s odlukama Komisije iz 2007. i 2013.

Podrijetlo dobiti na koju se primjenjivalo smanjenje poreza

- (151) Program ZFM na temelju Smjernica iz 2007. procijenjen je kao regionalna operativna potpora i odobren je odlukama Komisije iz 2007. i 2013. Programom ZFM odobrena je potpora u obliku smanjenja poreza na dobit ostvarenu djelatnostima koje se stvarno i materijalno obavljaju u Madeiri i izuzeća od drugih poreza do najvećih iznosa potpore, koji su izračunani s pomoću najviše gornje granice porezne osnovice na temelju broja radnih mjesta koje su korisnici prijavili svake fiskalne godine.
- (152) Tijekom postupka prijave koji je doveo do Odluke Komisije iz 2007. Portugal nije osporavao da će porezne olakšice predviđene programom biti ograničene na djelatnosti koje se obavljaju u Madeiri, kako je ponovljeno u točki 32. Odluke o pokretanju postupka ⁽¹⁷³⁾.
- (153) Smjernicama iz 2007. regionalna operativna potpora dopuštena je samo u izvanrednim slučajevima ⁽¹⁷⁴⁾: „takva se potpora može dodijeliti u područjima koja ispunjavaju uvjete za odstupanja iz članka 87. stavka 3. točke (a) Ugovora o EZ-u (sadašnji članak 107. stavak 3. točka (a) UFEU-a) pod uvjetom da je: i. opravdana u smislu svog doprinosa regionalnom razvitku i da je po svojim obilježjima i ii. svojoj visini proporcionalna slabostima koje namjerava ublažiti” ⁽¹⁷⁵⁾.
- (154) Nije upitno da je Madeira najudaljenija regija za potrebe članka 349. UFEU-a i da stoga ispunjava uvjere prihvatljivosti iz članka 107. stavka 3. točke (a) UFEU-a.
- (155) Međutim, doprinos programa operativnih potpora regionalnom razvoju regije mora se procijeniti u odnosu na poteškoće te regije i proporcionalno njima, a te su poteškoće u slučaju najudaljenijih regija strukturne i trajne poteškoće priznate UFEU-om, kao što su udaljenost, izoliranost, mala površina, nepovoljna topografija i klima, gospodarska ovisnost o malom broju proizvoda, kako je utvrđeno u članku 349. UFEU-a.
- (156) Kako je navedeno u točki 30. Odluke o pokretanju postupka, regionalna operativna potpora za najudaljenije regije postoji kako bi se nadoknadili dodatni troškovi za društva u tim regijama koji nastaju zbog tih poteškoća.
- (157) Pri procjeni programa ZFM dodatni su troškovi utvrđeni i kvantificirani na temelju studije koju su dostavila portugalska nadležna tijela. U Odluci Komisije iz 2007. procjena proporcionalnosti mjere provedena je na temelju tih kvantificiranih dodatnih troškova na skupnoj razini ZFM-a i na razini svakog korisnika registriranog u ZFM-u ⁽¹⁷⁶⁾.
- (158) Kad je riječ o podrijetlu dobiti na koju se primjenjivalo smanjenje poreza, Portugal tvrdi da se ono mora procijeniti uzimajući u obzir doprinos programa regionalnom razvoju ARM-a i da ne bi trebalo biti zemljopisno ograničeno na regiju jer bi se time program potpore ograničio samo na nadoknadu dodatnih troškova koji nastaju za društva koja se nalaze u ZFM-u ⁽¹⁷⁷⁾. Portugal tvrdi i da je provedeni program dosljedan s međunarodnim poreznim normama i da društva u ZFM-u u njemu obavljaju znatnu djelatnost u smislu OECD-ova Akcijskog plana o BEPS-u te da su podložna poreznim pravnim zahtjevima i mnogim kontrolama ⁽¹⁷⁸⁾. Zainteresirane strane općenito podržavaju to stajalište ⁽¹⁷⁹⁾.

⁽¹⁷³⁾ Dopis Portugala od 19. prosinca 2006.

⁽¹⁷⁴⁾ Smjernice iz 2007., točka 6.

⁽¹⁷⁵⁾ Smjernice iz 2007., točka 76.

⁽¹⁷⁶⁾ Točke 53. i 59. Odluke Komisije iz 2007.

⁽¹⁷⁷⁾ Uvodna izjava 74. ove Odluke.

⁽¹⁷⁸⁾ Uvodna izjava 77. ove Odluke.

⁽¹⁷⁹⁾ Uvodne izjave 100. i 101. ove Odluke.

- (159) Suprotno tvrdnjama Portugala ⁽¹⁸⁰⁾, ti dodatni troškovi za društva registrirana u ZFM-u nastaju samo ako ona stvarno i materijalno obavljaju svoje djelatnosti u Madeiri, što podrazumijeva da njihova dobit proizlazi iz poslovanja koje je izravno opterećeno tim dodatnim troškovima. Druge vrste dobiti koje nisu opterećene tim troškovima jer su proizašle iz djelatnosti koje se obavljaju izvan regije ne mogu se uzeti u obzir za poreznu osnovicu na koju se primjenjuje porezna mjera.
- (160) Komisija napominje da je Portugal tijekom praćenja 2015. jasno izjavio, a tijekom formalnog ispitnog postupka potvrdio da korisnici nisu nužno morali obavljati svoju djelatnost u regiji te da se potpora u okviru programa primjenjivala i na djelatnosti koje su se obavljale izvan regije (vidjeti uvodne izjave 20. i 21. ove Odluke).
- (161) Komisija smatra da je takozvano „zemljopisno ograničenje” podrijetla dobiti kojem se Portugal protivi samo prijenos osnovnih načela iz Smjernica iz 2007. u odluke Komisije iz 2007. i 2013. te da provedba programa ZFM u odnosu na podrijetlo dobiti nije u skladu s odredbama o operativnoj potpori iz tih smjernica.
- (162) Komisija u Odluci o pokretanju postupka nije izrazila sumnje o dosljednosti programa s međunarodnim poreznim normama i poreznim pravnim zahtjevima. Za potrebe kontrole državne potpore nužno je procijeniti stvarnost i materijalnost djelatnosti koje obavljaju korisnici u odnosu na Smjernice iz 2007. o operativnoj potpori navedene u uvodnim izjavama 156. i 157. ove Odluke, a ne u odnosu na porezne sporazume OECD-a, koji imaju svoje vlastite porezne ciljeve.
- (163) Slično tomu, Komisija ističe da pravni zahtjev za zasebno vođenje računovodstvene dokumentacije o dohotku koji je nastao u ZFM-u u porezne svrhe, a koji je opisan u uvodnoj izjavi 21. ove Odluke, sam po sebi nije dovoljan kako bi otklonio sumnje Komisije u vezi s prikladnom poreznom osnovicom za program ZFM jer nastanak dohotka u ZFM-u podložan tom zahtjevu nije definiran u odnosu na načela iz Smjernica iz 2007. o operativnoj potpori.
- (164) Suprotno tomu, to zasebno vođenje računovodstvene dokumentacije dokazuje samo da je manja porezna stopa primijenjena na prihode koji su nastali transakcijama između korisnika potpore, s jedne strane, i subjekata koji su rezidenti u ZFM-u i subjekata koji nisu rezidenti na portugalskom državnom području, s druge strane. Međutim, to zasebno vođenje računovodstvene dokumentacije ne omogućuje da se donese zaključak o tome jesu li te transakcije proizašle iz djelatnosti koje su korisnici potpore stvarno i materijalno obavljali unutar ili izvan Madeire.
- (165) Naposljetku, Komisija napominje da su detaljne porezne kontrole porezne osnovice i podrijetla dobiti provedene na temelju pristupa portugalskih nadležnih tijela iz uvodne izjave 158. ove Odluke i da se u njima nije uzimala u obzir povezanost prihvatljive dobiti i dodatnih troškova nastalih u ZFM-u, kako se podrazumijeva Smjernicama iz 2007. i odlukama Komisije iz 2007. i 2013.
- (166) Stoga Komisija smatra da argumenti Portugala u vezi s dosljednošću poreznih pravila, pravnih zahtjeva i kontrola povezanih s porezom nisu relevantni za procjenu provedbe programa ZFM u odnosu na Smjernice iz 2007. i odluke Komisije iz 2007. i 2013.
- (167) S obzirom na prethodno navedeno, Komisija smatra da njezine sumnje u vezi s podrijetlom dobiti na koju se primjenjivalo smanjenje poreza u ZFM-u nisu otklonjene i zaključuje da je provedba programa ZFM u odnosu na taj kriterij protivna odlukama Komisije iz 2007. i 2013.

Otvaranje/zadržavanje radnih mjesta u regiji

- (168) Kako je navedeno u uvodnoj izjavi 151. ove Odluke, najveći iznosi potpore koje korisnici registrirani u ZFM-u mogu ostvariti u okviru odobrene regionalne operativne potpore izračunani su s pomoću najviše gornje granice porezne osnovice na temelju broja radnih mjesta koje su korisnici prijavili svake fiskalne godine.

⁽¹⁸⁰⁾ Uvodne izjave 73. i 74. ove Odluke.

- (169) Komisija ističe da je zahtjev za otvaranje/zadržavanje radnih mjesta bio uvjet za pristup programu i da je uključen u metodu izračuna iznosa potpore u programu ZFM kako ga je prijavio Portugal ⁽¹⁸¹⁾ i kako je odobren odlukama Komisije iz 2007. i 2013.
- (170) Nadalje, otvaranje radnih mjesta u programu ZFM ocijenjeno je kao doprinos regionalnom razvoju u Odluci Komisije iz 2007. ⁽¹⁸²⁾
- (171) Komisija nadalje napominje da je otvaranje/zadržavanje radnih mjesta bilo neodvojivi dio odobrenog regionalnog programa ZFM. Prema tome, broj radnih mjesta parametar je za iznos potpore i mjera doprinosa programa regionalnom razvoju i za te bi se potrebe trebao temeljiti na objektivnoj dokazanoj metodi koja se upotrebljava u praksi odlučivanja o državnim potporama.
- (172) Portugal se protivi restriktivnoj definiciji radnih mjesta u EPRV-ima ili ALU-ovima koju Komisija upotrebljava u svrhu izračuna iznosa potpora. Suprotno tomu, Portugal tvrdi da je „definicija radnog mjesta” dosljedna s nacionalnim i međunarodnim propisima o radu, da su korisnici bili podložni brojnim kontrolama čiji su rezultati podijeljeni s Komisijom i da je provedba programa stoga usklađena s odlukama Komisije iz 2007. i 2013.
- (173) Suprotno tvrdnjama Portugala ⁽¹⁸³⁾ Komisija smatra da je primjena metode utvrđene u točki 58. Smjernica iz 2007., a posebno u povezanoj bilješci 52., za izračun otvorenih/zadržanih radnih mjesta, odnosno „[b]roj radnih mjesta znači broj tzv. radnih jedinica godišnje (ALU, *annual labour unit*), odnosno broj stalno zaposlenih u jednoj godini, pri čemu zaposleni na skraćeno radno vrijeme ili sezonski radnici čine dijelove ALU”, primjerena, čak i ako je uključena samo u dio Smjernica iz 2007. koji se odnosi na regionalnu potporu za ulaganja. Na tu se metodu upućuje i u članku 5. Preporuke Komisije o definiciji mikropoduzeća, malih i srednjih poduzeća ⁽¹⁸⁴⁾, koja se općenito primjenjuje u zakonodavstvu Unije i posebice u pravilima Unije o državnim potporama jer su te preporuke dosljedno uključene u Prilog I. GBER-u iz 2008., kao i GBER-u iz 2014.
- (174) Suprotno argumentu Portugala definicija radnih mjesta u EPRV-ima i ALU-ovima najbolji je način da se sve vrste radnih odnosa i ugovora, trajnog ili privremenog zapošljavanja, zaposlenika i članova upravnog odbora koji imaju više ugovora o radu s različitim društvima, radnika na daljinu, vremena koje zaposlenik stvarno radi za društvo u ZFM-u bez diskriminacije uključi i izračuna na način koji je objektivan i koji se može provjeriti. Komisija ostaje neutralna u odnosu na prirodu radnog odnosa u skladu s nacionalnim pravom, pod uvjetom da je izračun radnih mjesta za potrebe državne potpore objektivan.
- (175) Komisija u svakom slučaju napominje da neovisno o definiciji iz bilješke 52. Smjernica iz 2007. Portugal nije primijenio definiciju radnih mjesta kojom bi se djelotvorno izračunao broj radnih mjesta koja su otvorena i zadržana u Madeiri. Kako je navedeno u uvodnoj izjavi 28. ove Odluke, Portugal je kao valjana radna mjesta u okviru programa ZFM prihvatio svako zapošljavanje bilo koje pravne prirode neovisno o godišnjem broju sati, dana ili mjeseci aktivnog rada, kako su ga prijavili korisnici u svojim godišnjim poreznim prijavama. Portugal je to učinio, a da pritom nije provjerio stvarno vrijeme koje je pojedini zaposlenik radio za svakog korisnika i pretvorio ga u EPRV-e.
- (176) S obzirom na ishode praćenja iz 2015. i informacije koje je Portugal dostavio tijekom formalnog ispitnog postupka, Komisija smatra da portugalska nadležna tijela na temelju prijave koje su dostavili korisnici nisu mogla provjeriti stvarnost ni trajnost radnih mjesta kako se tražilo odlukama Komisije iz 2007. i 2013., i to upravo zato što nije postojala zajednička objektivna metodologija izračuna primjenjiva na sve vrste radnih odnosa.

⁽¹⁸¹⁾ Dopis Portugala od 28. lipnja 2006. (prijava Režima III).

⁽¹⁸²⁾ Točka 64. Odluke Komisije iz 2007.

⁽¹⁸³⁾ Uvodna izjava 87. ove Odluke.

⁽¹⁸⁴⁾ Preporuka Komisije od 6. svibnja 2003. o definiciji mikropoduzeća, malih i srednjih poduzeća C(2003) 1422 (SL L 124, 20.5.2003., str. 36.).

- (177) Naposljetku, Komisija ističe da Portugal nije potvrdio da su na svim radnim mjestima koja su bila zabilježena za primjenu programa ZFM radili zaposlenici koji su doprinisili djelatnostima koje se stvarno i materijalno obavljaju u Madeiri. Portugalska nadležna tijela navela su da u nekim slučajevima propust prijave broja zaposlenika u godišnjim prijavama nije utjecao na procjenu dospjelog poreza i porezne olakšice; u drugim slučajevima otkrivenima tijekom praćenja iz 2015. postojali su dokazi o radnim mjestima izvan ZFM-a, Madeire, pa čak i izvan Unije. Nadalje, Komisija napominje da Portugal nije dostavio informacije o mjestu stvarnog obavljanja djelatnosti svih zaposlenika korisnika ZFM-a iako je Komisija poslala više zahtjeva ⁽¹⁸⁵⁾.
- (178) Komisija priznaje da je Portugal dostavio dokumentaciju kojom se dokazuje da su provedene mnoge kontrole korisnika programa ZFM-a. Suprotno argumentu Portugala, Komisija nikad nije smatrala upitnom djelatnost samih poreznih kontrola koje su provodila portugalska nadležna tijela, nego njihovu djelatnost u odnosu na točan izračun broja radnih mjesta svakog korisnika ZFM-a i procjenu povezanosti otvorenih radnih mjesta i djelatnosti koje se stvarno i materijalno obavljaju u Madeiri. Dokumentacija koju je Portugal podijelio s Komisijom potvrđuje stvarnost kontrola u porezne svrhe. Međutim, prikupljeni podaci nisu relevantni iz perspektive državne potpore jer se kontrolama nisu provjeravala dva sporna pitanja u ovom predmetu: točan izračun broja radnih mjesta svakog korisnika ZFM-a i povezanost otvorenih radnih mjesta i djelatnosti koje ti korisnici stvarno i materijalno obavljaju u Madeiri.
- (179) S obzirom na prethodno navedeno, Komisija smatra da njezine sumnje u vezi s otvaranjem/zadržavanjem radnih mjesta u ZFM-u nisu otklonjene i zaključuje da je provedba programa ZFM u odnosu na taj kriterij protivna odlukama Komisije iz 2007. i 2013.

Zaključak

- (180) Prema tome, Komisija zaključuje da je program ZFM, kako ga je proveo Portugal, protivan odlukama Komisije iz 2007. i 2013., kojima je odobren Režim III, i da je stoga nezakonit.

6.2.2. Spojivost programa ZFM sa Smjernicama iz 2007.

- (181) Portugal tvrdi da nikad nije prihvatio Komisijino tumačenje uvjeta odluka iz 2007. i 2013. u odnosu na podrijetlo dobiti i otvaranje radnih mjesta. Portugal smatra i da ti zahtjevi nisu obvezujući jer su te odluke donesene na temelju Smjernica iz 2007., koje Portugal isto tako smatra neobvezujućima ⁽¹⁸⁶⁾.
- (182) Portugal nadalje tvrdi da definicija otvaranja radnih mjesta na koju se upućuje u Odluci Komisije iz 2007. u odnosu na EPRV-e i ALU-ove nije navedena u odjeljku Smjernica iz 2007. o operativnoj potpori, što Komisija ne niječe ⁽¹⁸⁷⁾. Stoga bi se program ZFM prema mišljenju portugalskih nadležnih tijela trebao procijeniti isključivo na temelju točaka od 76. do 83. Smjernica iz 2007.
- (183) Komisija ističe da je Portugal Smjernice iz 2007. i naknadne odgovarajuće mjere ⁽¹⁸⁸⁾ prihvatio u dopisu od 10. svibnja 2006., što podrazumijeva da je svaka regionalna potpora morala biti u skladu s pravilima iz tih smjernica ⁽¹⁸⁹⁾.

⁽¹⁸⁵⁾ Uvodne izjave 52. i 57. ove Odluke.

⁽¹⁸⁶⁾ Dopis Portugala od 26. rujna 2019., točke 106., 107. i 272.

⁽¹⁸⁷⁾ Točka 41. Odluke o pokretanju postupka.

⁽¹⁸⁸⁾ Komisija je predložila odgovarajuće mjere kako bi se prethodne postojeće regionalne potpore izmijenile ili ukinule zbog novodonesenih pravila, što je uobičajeni postupak nakon donošenja novih smjernica.

⁽¹⁸⁹⁾ Državne potpore: Smjernice za nacionalne regionalne potpore za 2007.–2013.: Suglasnost 24 države članice s Komisijinim prijedlogom odgovarajućih mjera u skladu s člankom 88. stavkom 1. Ugovora o EZ-u (2006/C 153/04) (SL C 153, 1.7.2006., str. 1.).

- (184) Točkama 76. i 80. Smjernica iz 2007. operativna potpora u najudaljenijim regijama odobrena je pod sljedećim uvjetima: i. ako je namijenjena naknadi dodatnih troškova koji nastaju za društva pri obavljanju gospodarske aktivnosti kao posljedica čimbenika navedenih u članku 299. stavku 2. [trenutačno članak 349.] UFEU-a; ii. ako je opravdana u smislu svog doprinosa regionalnom razvitku; i iii. ako je proporcionalna slabostima koje namjerava ublažiti.
- (185) Stoga, u mjeri u kojoj su društva koja nisu stvarno i materijalno obavljala svoje djelatnosti u regiji i nisu snosila dodatne troškove iz Smjernica iz 2007. ostvarila koristi od programa ZFM provedba programa nije u skladu sa zahtjevima iz uvodne izjave 184. ove Odluke.
- (186) Nadalje, s obzirom na nepostojanje procjene uvjeta otvaranja/zadržavanja radnih mjesta u odnosu na koncept otvaranja radnih mjesta kako je utvrđen u odjeljku Smjernica iz 2007. o potpori za ulaganja ili sudskoj praksi Komisije o državnim potporama program ZFM, kako ga je proveo Portugal, ni u kojem slučaju ne bi bio usklađen s uvjetima iz Smjernica iz 2007. povezanim s operativnom potporom jer ne postoji veza između podrijetla dobiti i stvarnih dodatnih troškova.

Zaključak

- (187) S obzirom na prethodno navedeno Komisija smatra da je program ZFM, kako ga je proveo Portugal, protivan odredbama Smjernica iz 2007. i stoga čini nezakonitu potporu koja se ne može smatrati spojivom s unutarnjim tržištem.

6.2.3. Spojivost programa potpore izravno na temelju članka 107. stavka 3. točke (a) UFEU-a

- (188) Portugal tvrdi da bi Komisija trebala procijeniti učinak programa ZFM „na način dosljedan s politikama EU-a o najudaljenijim regijama radi postizanja ekonomske, socijalne i teritorijalne kohezije” i uzeti u obzir da je on „najdjelotvorniji instrument ekonomske politike za poticanje kohezije, gospodarskog rasta i gospodarske održivosti Madeire” ⁽¹⁹⁰⁾.
- (189) U skladu s člankom 107. stavkom 3. točkom (a) UFEU-a spojivima s unutarnjim tržištem mogu se posebno smatrati potpore namijenjene stavljanju u povoljniji položaj gospodarskog razvoja regija iz članka 349. UFEU-a s obzirom na njihovo strukturno, gospodarsko i socijalno stanje.
- (190) U Smjernicama iz 2007. Komisija je utvrdila uvjete pod kojima se regionalne potpore mogu smatrati spojivima s unutarnjim tržištem te kriterije za određivanje područja koja ispunjavaju uvjete iz članka 107. stavka 3. točke (a) UFEU-a. U skladu sa sudskom praksom ⁽¹⁹¹⁾, Komisija ograničava primjenu svoje diskrecijske ovlasti donošenjem pravila postupanja i najavom, pri njihovoj objavi, da će se ona nadalje primjenjivati na predmete na koje se odnose i u načelu ne može odstupiti od primjene tih pravila kako ne bi prekršila opća načela prava, kao što su jednako postupanje ili zaštita legitimnih očekivanja. Stoga je Komisija ovaj predmet dužna procijeniti na temelju primjenjivih smjernica, odnosno Smjernica iz 2007., osim ako portugalska nadležna tijela mogu dokazati da zbog iznimnih okolnosti, koje se razlikuju od onih predviđenih Smjernicama iz 2007., program ZFM mora procijeniti izravno na temelju Ugovora. Međutim, portugalska nadležna tijela u ovom predmetu nisu dokazala, a čak ni spomenula takve izvanredne okolnosti. Bez obzira na to što bi se procjena spojivosti programa ZFM, kako ga je proveo Portugal, stoga trebala provesti na temelju Smjernica iz 2007., Komisija će, radi cjelovitosti, u uvodnim izjavama u nastavku ipak procijeniti može li se program ZFM, kako ga je proveo Portugal, smatrati spojivim izravno na temelju UFEU-a.

Doprinos cilju od zajedničkog interesa

- (191) Portugal tvrdi da program ZFM doprinosi gospodarskom razvoju ARM-a, koji je u UFEU-u utvrđen kao najudaljenija regija. Portugalska nadležna tijela dostavila su elemente učinka programa na makroekonomskoj razini.

⁽¹⁹⁰⁾ Dopis Portugala od 26. rujna 2018., točka 209.

⁽¹⁹¹⁾ Presuda Suda od 8. ožujka 2016., *Grčka protiv Komisije*, C-431/14 P, ECLI:EU:C:2016:145, točke 69. i 70.

- (192) Konkretnije, portugalska nadležna tijela ustrajno ističu važan doprinos programa ZFM proračunskoj konsolidaciji ARM-a. Prema regionalnoj Poreznoj upravi Madeire doprinos društava ZFM-a regionalnom proračunu Madeire u razdoblju od 2012. do 2018. u prosjeku je iznosio [10–20] % ⁽¹⁹²⁾.
- (193) S obzirom na prethodno navedeno Komisija smatra da bi, suprotno privremenom stajalištu koje je izrazila u točki 33. Odluke o pokretanju postupka, program ZFM mogao doprinositi regionalnom razvoju Madeire, najudaljenije regije, a time i cilju od zajedničkog interesa.

Primjerenost i proporcionalnost

- (194) Namjena operativne potpore oslobođenje je poduzetnika od troškova koje bi inače morao snositi u svakodnevnom upravljanju ili redovnim djelatnostima ⁽¹⁹³⁾.
- (195) Stoga se ta vrsta potpore može izvanredno odobriti u najudaljenijim regijama koje ispunjavaju uvjete prihvatljivosti sukladno odstupanju iz članka 87. stavka 3. točke (a) Ugovora o EZ-u [sadašnji članak 107. stavak 3. točka (a) UFEU-a], pod uvjetom da je namijenjena naknadi dodatnih troškova koji nastaju pri obavljanju gospodarske aktivnosti kao posljedica čimbenika navedenih u članku 299. stavku 2. Ugovora o EZ-u [sadašnji članak 349. UFEU-a] ⁽¹⁹⁴⁾.
- (196) Komisija napominje da su društva koja su ostvarila koristi od programa kako je proveden bila oslobođena uobičajenih poreznih troškova iako su određena društva obavljala djelatnosti zbog kojih nisu nastali dodatni troškovi zbog strukturnih poteškoća regije kako je ocijenjeno u odjeljcima 6.2.1. i 6.2.2. ove Odluke.
- (197) U tom kontekstu, s obzirom na to da nije proveden na način kojim se nadoknađuju stvarne strukturne poteškoće za društva pri obavljanju djelatnosti u Madeiri, program ZFM ne može se smatrati primjerenim ni proporcionalnim u odnosu na načela/uvjete regionalne operativne potpore radi promicanja gospodarskog razvoja najudaljenijih regija (članak 349. UFEU-a) s obzirom na njihovo strukturno, gospodarsko i socijalno stanje.

Zaključak

- (198) S obzirom na sve prethodno navedeno Komisija smatra da je program ZFM, kako ga je proveo Portugal, protivan članku 107. stavku 3. točki (a) UFEU-a i stoga čini nezakonitu potporu koja se ne može smatrati spojivom s unutarnjim tržištem.

6.2.4. Spojivost potpore s GBER-om iz 2014.

- (199) Portugal smatra da se GBER iz 2014. ne primjenjuje retroaktivno na dodjelu pojedinačnih potpora u okviru programa ZFM u svrhu utvrđivanja njihove spojivosti ⁽¹⁹⁵⁾. Portugal smatra i da se na temelju fleksibilnog tumačenja GBER-a iz 2014. ne bi zahtijevalo da korisnici ZFM-a obavljaju gospodarsku djelatnost u Madeiri. Dodjele pojedinačnih potpora moraju se istražiti u okviru uvjeta za regionalne operativne potpore predviđene Smjernicama iz 2007. i obuhvaćene su i odlukama Komisije iz 2007. i 2013.
- (200) Budući da je Portugal program proveo protivno odlukama Komisije iz 2007. i 2013. te da se program ne može smatrati spojivim s unutarnjim tržištem u skladu sa Smjernicama iz 2007., Komisija mora istražiti mogu li se pojedinačne dodjele u okviru tog programa ipak smatrati spojivima ⁽¹⁹⁶⁾ u skladu s GBER-om iz 2014., koji se može retroaktivno primjenjivati na pojedinačne potpore, pod uvjetom da su ispunjeni relevantni uvjeti ⁽¹⁹⁷⁾.

⁽¹⁹²⁾ „Centro Internacional de Negócios da Madeira”, Sociedade de Desenvolvimento da Madeira, statistički podaci, prosinac 2018.

⁽¹⁹³⁾ Presuda Prvostupanskog suda od 9. rujna 2009., *Diputación Foral de Álava i dr. protiv Komisije*, od T-30/01 do T-32/01 i od T-86/02 do T-88/02, ECLI:EU:T:2009:314, točka 226.

⁽¹⁹⁴⁾ Smjernice iz 2007., točka 80.

⁽¹⁹⁵⁾ Članak 58. stavak 1. GBER-a iz 2014.

⁽¹⁹⁶⁾ Komisija smatra da nije potrebno provesti analizu obilježja potpore u okviru programa jer Portugal nikad nije tvrdio da program ZFM ne predstavlja program potpore u smislu Uredbe Vijeća (EZ) br. 659/1999 od 22. ožujka 1999. o utvrđivanju detaljnih pravila primjene članka 93. Ugovora o EZ-u (SL L 83, 27.3.1999., str. 1., više nije na snazi).

⁽¹⁹⁷⁾ Članak 58. stavak 1. GBER-a iz 2014.

- (201) U skladu s člankom 15. stavkom 4. GBER-a iz 2014. „[u] najudaljenijim regijama operativnim programima potpora moraju se nadoknaditi dodatni troškovi poslovanja nastali u najudaljenijim regijama kao izravna posljedica jednog ili nekoliko stalnih ograničenja iz članka 349. Ugovora, ako korisnici svoju ekonomsku djelatnost obavljaju u najudaljenijoj regiji pod uvjetom da godišnji iznos potpore po korisniku u svim programima operativnih potpora provedenima u skladu s ovom Uredbom ne prelazi jedan od sljedećih postotaka: (a) 35 % bruto dodane vrijednosti koju korisnik godišnje ostvaruje u dotičnoj najudaljenijoj regiji; (b) 40 % godišnjih troškova radne snage koje korisnik snosi u dotičnoj najudaljenijoj regiji; (c) 30 % godišnjeg prometa korisnika u dotičnoj najudaljenijoj regiji”. Kako je navedeno u tom članku, to izvanredno odobrenje operativne potpore društvu daje se kako bi se nadoknadili dodatni troškovi koji nastaju zbog obavljanja djelatnosti u najudaljenijoj regiji.
- (202) Autonomna regija Madeira najudaljenija je regija na temelju članka 349. UFEU-a. Stoga je u skladu s člankom 15. stavkom 4. GBER-a iz 2014. prihvatljiva za regionalnu potporu na temelju odstupanja predviđenog člankom 107. stavkom 3. točkom (a) UFEU-a, pod uvjetom da: i. korisnici obavljaju djelatnost u najudaljenijoj regiji; i ii. godišnji iznos potpore ne premašuje najveći postotak ostvarene godišnje bruto dodane vrijednosti ili nastalih godišnjih troškova radne snage ili ostvarenog godišnjeg prometa korisnika u regiji.
- (203) Komisija ističe da se provedena mjera sastoji od poreznih olakšica kojima se smanjuju troškovi koje bi društva morala snositi u sklopu svojih poslovnih djelatnosti. Stoga čini operativnu potporu u korist društava koja mogu ostvariti koristi od nje u okviru ZFM-a.
- (204) Na temelju informacija koje je Portugal dostavio tijekom praćenja iz 2015. korisnici programa ZFM koji je proveo Portugal ne obavljaju nužno stvarnu djelatnost u Madeiri. Nadalje, iznosi potpore nisu nužno povezani s bruto dodanom vrijednosti, troškovima radne snage ni prometom ostvarenim u Madeiri.

Zaključak

- (205) S obzirom na prethodno navedeno Komisija smatra da su dodjele pojedinačnih potpora u okviru programa ZFM, kako ga je proveo Portugal, protivne odredbama GBER-a iz 2014.

Zaključak

- (206) S obzirom na sve prethodno navedeno Komisija zaključuje da program ZFM, kako ga je proveo Portugal, čini nezakonitu potporu koja nije spojiva s unutarnjim tržištem u smislu članka 107. stavka 3. točke (a) UFEU-a.
- (207) Stoga donošenje uvjetne odluke u smislu članka 9. stavka 4. Uredbe (EU) 2015/1589, kako je predložio Portugal ⁽¹⁹⁸⁾, nije primjeren način rješavanja pitanja iz odjeljka 6.2. ove Odluke.

7. POVRAT, PRAVNA SIGURNOST I LEGITIMNA OČEKIVANJA

7.1. Povrat

- (208) U skladu s Ugovorom o funkcioniranju Europske unije i ustaljenom sudskom praksom sudova Unije Komisija je nadležna odlučiti treba li predmetna država članica ukinuti ili izmijeniti potporu kad utvrdi da je potpora nespojiva s unutarnjim tržištem ⁽¹⁹⁹⁾. Sudovi Unije isto tako dosljedno smatraju da obveza države članice da ukine potporu koju Komisija smatra nespojivom s unutarnjim tržištem služi u svrhu ponovne uspostave prethodne situacije ⁽²⁰⁰⁾.

⁽¹⁹⁸⁾ Uvodna izjava 71. ove Odluke.

⁽¹⁹⁹⁾ Presuda Suda od 12. srpnja 1973., *Komisija protiv Njemačke*, C-70/72, ECLI:EU:C:1973:87, točka 13.

⁽²⁰⁰⁾ Presuda Suda od 21. ožujka 1990., *Belgija protiv Komisije*, C-142/87, ECLI:EU:C:1990:125, točka 66.

- (209) U tom kontekstu sudovi Unije utvrdili su da je taj cilj ostvaren kad primatelj vrati iznose koji su mu dodijeljeni na temelju nezakonite potpore, čime će izgubiti prednost pred konkurentima na unutarnjem tržištu te će se ponovno uspostaviti situacija koja je postojala prije isplate potpore ⁽²⁰¹⁾.
- (210) U skladu sa sudskom praksom, člankom 16. stavkom 1. Uredbe (EU) 2015/1589 predviđeno je da „[k]ada se u slučajevima nezakonite potpore donesu negativne odluke, Komisija donosi odluku kojom se od dotične države članice zahtijeva da poduzme sve potrebne mjere za povrat sredstava potpore od korisnika”.
- (211) Stoga se iznos predmetne mjere, s obzirom na to da je provedena protivno članku 108. stavku 3. UFEU-a i treba se smatrati nezakonitom i nespojivom potporom, mora vratiti kako bi se ponovno uspostavila situacija koja je postojala na unutarnjem tržištu prije njezine dodjele. Povrat bi trebao obuhvaćati razdoblje od datuma stavljanja potpore na raspolaganje korisniku do njezina stvarnog povrata. Na iznos koji treba vratiti treba obračunati kamate do stvarnog povrata.

Identificiranje korisnika koji trebaju vratiti potporu

- (212) Nezakonitu i nespojivu potporu moraju vratiti oni poduzetnici koji su u stvarnosti od nje ostvarili korist. Međutim, ako Komisija ne može u samoj odluci identificirati sve poduzetnike koji su primili nezakonitu i nespojivu potporu, to će na početku provedbe postupka povrata morati učiniti sama predmetna država članica, koja će morati ispitati pojedinačnu situaciju svakog predmetnog poduzetnika.
- (213) U ovom su konkretnom predmetu potencijalni korisnici nezakonite i nespojive državne potpore fizičke i pravne osobe koje su bile registrirane u ZFM-u od 1. siječnja 2007. do 31. prosinca 2014. Portugalska nadležna tijela trebala bi iz te početne skupine korisnika koji trebaju vratiti potporu izuzeti fizičke i pravne osobe za koje se mogu dostaviti dokazi o sljedećem: i. ispunili su uvjete potrebne za ostvarenje koristi od programa ZFM kako je odobreno u odlukama Komisije iz 2007. i 2013., što znači da su njihovi prihodi bili povezani s djelatnošću koja se stvarno i materijalno obavljala u Madeiri te radnim mjestima koja su stvarno otvorena/zadržana u regiji; ili ii. ukupna ostvarena prednost po korisniku u okviru programa ne prelazi granice utvrđene u Uredbi (EZ) br. 1998/2006 ⁽²⁰²⁾ ili Uredbi (EU) br. 1407/2013 ⁽²⁰³⁾, pod uvjetom da su te prednosti usklađene s drugim uvjetima utvrđenima u tim uredbama; ili iii. pojedinačna potpora koju je određeni korisnik primio ispunjava uvjete utvrđene u uredbi koja je donesena u skladu s člankom 1. Uredbe Vijeća (EU) 2015/1588 ⁽²⁰⁴⁾, kao što je GBER iz 2014.
- (214) Ostale fizičke ili pravne osobe koje su ostvarile koristi od programa ZFM korisnici su nezakonito provedene državne potpore i portugalska nadležna tijela od njih moraju vratiti potporu koju su primile.

Brojčano iskazivanje potpore

- (215) Komisija po zakonu nije obvezna utvrditi točan iznos koji se mora vratiti, osobito ako nema potrebne podatke da bi to učinila. Umjesto toga, dovoljno je da se u odluci Komisije navedu podaci koji državi članici omogućuju da bez previše teškoća odredi iznos koji korisnici trebaju vratiti.
- (216) Komisija smatra da bi Portugal trebao upotrijebiti sljedeću metodologiju kako bi utvrdio iznos nespojive potpore koji svaki korisnik treba vratiti:
- (a) trebao bi za svaku godinu utvrditi broj radnih mjesta u ALU-ovima koji je svaki korisnik otvorio i zadržao u regiji;

⁽²⁰¹⁾ Presuda Suda od 17. lipnja 1999., *Belgija protiv Komisije*, C-75/97, ECLI:EU:C:1999:311, točke 64. i 65.

⁽²⁰²⁾ Prethodna bilješka 170.

⁽²⁰³⁾ Prethodna bilješka 171.

⁽²⁰⁴⁾ Uredba Vijeća (EU) 2015/1588 od 13. srpnja 2015. o primjeni članaka 107. i 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije na određene kategorije horizontalnih državnih potpora (SL L 248, 24.9.2015., str. 1.).

- (b) trebao bi za svaku godinu utvrditi poreznu osnovicu u odnosu na prihode povezane s djelatnošću koja se stvarno i materijalno obavljala u Madeiri;
- (c) trebao bi primijeniti poreznu stopu ZFM-a na tu poreznu osnovicu uzimajući u obzir broj otvorenih radnih mjesta iz točke (a) na temelju tablica izračuna koje su predstavljene u uvodnim izjavama 12. i 16. ove Odluke;
- (d) iznos potpore bit će jednak stvarnom iznosu koji je svaki korisnik primio na godišnjoj osnovi minus iznos koji je stvarno povezan s djelatnošću u Madeiri izračunanoj u skladu s točkom (c).
- (217) U svim slučajevima u kojima se zahtijeva povrat se odnosi na razdoblje od trenutka kad je nastala prednost za korisnike, tj. od datuma pravnog akta kojim se korisnicima dodjeljuje pravo da ostvare korist od programa, ne dovodeći u pitanje rok zastare za povrat potpore predviđen člankom 17. stavkom 1. Uredbe (EU) 2015/1589.
- (218) Na iznose za povrat obračunava se kamata od dana kad su ti iznosi stavljeni na raspolaganje korisnicima do njihova stvarnog povrata. Kamatna stopa trebala bi se izračunavati na temelju složenoga kamatnog računa u skladu s poglavljem V. Uredbe Komisije (EZ) br. 794/2004 ⁽²⁰⁵⁾.
- (219) Portugal je tijekom formalnog ispitnog postupka imao poteškoća s dostavljanjem pouzdanih informacija za identifikaciju korisnika i procjenu toga jesu li primili potporu u okviru programa te koji su iznos primili. Ne može se isključiti mogućnost da će Portugal pri sastavljanju završnog popisa korisnika i odgovarajućih iznosa potpore koje trebaju vratiti, kako je predviđeno metodom iz uvodne izjave 216. ove Odluke, ponovno trebati više vremena. U skladu s Obavijesti Komisije o povratu nezakonite i nespojive državne potpore ⁽²⁰⁶⁾ i u vezi s vremenom povrata iznosa nezakonite potpore koja nije spojiva s unutarnjim tržištem od pojedinačnih korisnika, portugalska nadležna tijela trebala bi imati četiri mjeseca da dostave završni popis korisnika zajedno s planom provedbe postupka povrata i osam mjeseci za stvarnu provedbu povrata.

7.2. Pravna sigurnost i legitimna očekivanja

- (220) Portugal smatra da su društva koja su primila potporu u sklopu programa ZFM stekla pravo na pravnu sigurnost i legitimna očekivanja da neće biti podložna nikakvim odlukama o povratu ⁽²⁰⁷⁾.
- (221) Ograničeni broj zainteresiranih trećih stana iznio je slične argumente ⁽²⁰⁸⁾.
- (222) Ustaljena je sudska praksa da je načelo zaštite legitimnih očekivanja opće načelo prava EU-a. To je načelo postupno uključeno u pravni poredak Unije putem sudske prakse, u kojoj je ono opisano kao „pravilo višeg pravnog ranga” za zaštitu pojedinaca ⁽²⁰⁹⁾, kao „jedno od temeljnih načela Zajednice” ⁽²¹⁰⁾ i kao „opće načelo” ⁽²¹¹⁾. Ono se smatra

⁽²⁰⁵⁾ Uredba Komisije (EZ) br. 794/2004 od 21. travnja 2004. o provedbi Uredbe Vijeća (EU) 2015/1589 o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu članka 108. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (SL L 140 30.4.2004., str. 1.). Vidjeti posebno izmjenu članka 9. i članka 11. stavka 3. Uredbom Komisije (EZ) br. 271/2008 od 30. siječnja 2008. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 794/2004 o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) br. 659/1999 o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu članka 93. Ugovora o EZ-u (SL L 82, 25.3.2008., str. 1.).

⁽²⁰⁶⁾ Obavijest Komisije o povratu nezakonite i nespojive državne potpore (2019/C 247/01) (SL C 247, 23.7.2019., str. 1.), točke 68. i 72.

⁽²⁰⁷⁾ Uvodne izjave 94. i 95. ove Odluke.

⁽²⁰⁸⁾ Uvodna izjava 110. ove Odluke.

⁽²⁰⁹⁾ Presuda Suda od 14. svibnja 1975., *CNTA protiv Komisije*, 74/74, ECLI:EU:C:1975:59, točka 44.

⁽²¹⁰⁾ Presuda Suda od 7. lipnja 2005., *VEMW i dr.*, C-17/03, ECLI:EU:C:2005:362, točka 73.

⁽²¹¹⁾ Presuda Suda od 4. listopada 2001., *Italija protiv Komisije*, C-403/99, ECLI:EU:C:2001:507, točka 35.

posljedicom načela pravne sigurnosti, prema kojem zakonodavstvo Unije mora biti izvjesno i njegova primjena mora biti predvidljiva za osobe koje su mu podložne, tako što se njime teži posebno osigurati zaštita legitimnih situacija u kojima su se našle jedna ili više fizičkih ili pravnih osoba u slučaju izmjene pravila ⁽²¹²⁾. Kako je opisano u uvodnim izjavama od 12. do 17. ove Odluke, zahtjevi utvrđeni u odlukama Komisije iz 2007. i 2013. pod kojima se program ZFM smatra spojivim s unutarnjim tržištem bili su jasni i provedba tih zahtjeva bila je lako predvidljiva. Prema tome, odluka o povratu u ovom predmetu u potpunosti je u skladu s načelom pravne sigurnosti.

- (223) U skladu s ustaljenom sudskom praksom Unije pozivanje na pravo oslanjanja na načelo legitimnih očekivanja pretpostavlja da je institucija EU-a zainteresiranoj osobi dala precizna, bezuvjetna i dosljedna jamstva koja potječu iz ovlaštenih i pouzdanih izvora ⁽²¹³⁾. Međutim, osoba se ne može pozivati na povredu tog načela ako ne postoje konkretna jamstva koja joj je dalo upravno tijelo ⁽²¹⁴⁾.
- (224) Stoga se ne može legitimno očekivati da je potpora zakonita osim ako je dodijeljena u skladu s postupkom utvrđenim u članku 108. UFEU-a jer bi dobar poduzetnik obično trebao moći odrediti je li se taj postupak slijedio ⁽²¹⁵⁾.
- (225) Iz ove Odluke proizlazi da Komisija ne osporava postojanje i spojivost programa potpore koji je odobrila u odlukama iz 2007. i 2013. Ova se Odluka odnosi na provedbu programa ZFM jer ona nije ispunjavala uvjete tih odluka (tj. u nekim se slučajevima društvima registriranim u ZFM-u omogućilo da ostvare korist od potpore u obliku smanjenja porezne stope na dobit ostvarenu djelatnostima koje se nisu stvarno i materijalno obavljale u Madeiri i koja je izračunana na temelju broja otvorenih ili zadržanih radnih mjesta u ZFM-u koji nije moguće provjeriti). Činjenica da je Komisija odlukama iz 2007. i 2013. odobrila program ZFM ne dovodi do zaključka da je Komisija dala precizna, bezuvjetna i dosljedna jamstva da će se Režim III tretirati kao spojiva potpora u situacijama u kojima nisu ispunjeni uvjeti odobrenja.
- (226) Komisija podsjeća da je zatražila da se u nacrt zakona koji je Portugal prijavio 28. lipnja 2006. uvede izričita odredba o tome da će smanjenje poreza biti ograničeno na dobit ostvarenu djelatnostima koje se obavljaju u Madeiri ⁽²¹⁶⁾. Portugal je to odbio učiniti jer je smatrao da ta odredba nije potrebna s obzirom na to da ta činjenica proizlazi iz pravne osnove ZFM-a ⁽²¹⁷⁾.
- (227) S obzirom na prethodno navedeno Portugal i korisnici programa ZFM ne mogu valjano tvrditi da bi odluka o tome da program ZFM, kako ga je proveo Portugal, čini potporu nespojivu s unutarnjim tržištem prekršila načelo pravnih očekivanja ili pravne sigurnosti, čime bi se spriječio povrat te nespojive potpore.

⁽²¹²⁾ U vezi s tim vidjeti presudu Suda od 18. svibnja 2000., *Rombi i Arkopharma*, C-107/97, ECLI:EU:C:2000:253, točku 66. i u njoj navedenu sudsku praksu te Mišljenje nezavisnog odvjetnika Légera izneseno 9. veljače 2006., *Belgija i Forum 187 protiv Komisije*, spojeni predmeti C-182/03 i C-217/03, ECLI:EU:C:2006:89, točku 367.

⁽²¹³⁾ Presuda Suda od 21. srpnja 2011., *Alcoa Trasformazioni protiv Komisije*, C-194/09 P, ECLI:EU:C:2011:497, točka 71. i u njoj navedena sudska praksa; presuda Općeg suda od 30. lipnja 2005., *Branco protiv Komisije*, T-347/03, ECLI:EU:T:2005:265, točka 102. i u njoj navedena sudska praksa; presuda Općeg suda od 23. veljače 2006., *Cementbouw Handel & Industrie protiv Komisije*, T-282/02, ECLI:EU:T:2006:64, točka 77.; presuda Općeg suda od 30. lipnja 2009., *CPEM protiv Komisije*, T-444/07, ECLI:EU:T:2009:227, točka 126.

⁽²¹⁴⁾ Presuda Prvostupanjskog suda od 14. veljače 2006., *TEA-CEGOS i dr. protiv Komisije*, spojeni predmeti T-376/05 i T-383/05, ECLI:EU:T:2006:47, točka 88. i u njoj navedena sudska praksa. Vidjeti i po analogiji presudu Prvostupanjskog suda od 30. studenoga 2009., *Francuska i France Télécom protiv Komisije*, spojeni predmeti T-427/04 i T-17/05, ECLI:EU:T:2009:474, točka 261.

⁽²¹⁵⁾ Presuda Suda od 20. ožujka 1997., *Land Rheinland-Pfalz protiv Alcan Deutschland*, C-24/95, ECLI:EU:C:1997:163, točka 25. i u njoj navedena sudska praksa.

⁽²¹⁶⁾ Dopis od 9. studenoga 2006. (D/54422).

⁽²¹⁷⁾ Dopis Portugala s odgovorom od 19. prosinca 2006.

8. ZAKLJUČAK

(228) Komisija zaključuje da je Portugal nezakonito proveo program ZFM protivno članku 108. stavku 3. UFEU-a i da je potpora odobrena pojedinačnim korisnicima u okviru tog programa nespojiva s unutarnjim tržištem,

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Portugal je nezakonito stavio na snagu program potpore „Zona Franca da Madeira (ZFM) – Režim III”, u mjeri u kojoj ga je Portugal proveo protivno Odluci Komisije C(2007) 3037 final i Odluci Komisije C(2013) 4043 final, protivno članku 108. stavku 3. Ugovora o funkcioniranju Europske unije i taj je program nespojiv s unutarnjim tržištem.

Članak 2.

Pojedinačna potpora dodijeljena u okviru programa iz članka 1. ne čini potporu ako u trenutku dodjele ispunjava uvjete utvrđene uredbom donesenom u skladu s člankom 2. Uredbe (EU) 2015/1588 koja je bila primjenjiva u trenutku dodjele potpore.

Članak 3.

Pojedinačna potpora dodijeljena u okviru programa iz članka 1. koja je u trenutku dodjele ispunjavala uvjete utvrđene odlukama iz članka 1. ili uredbom donesenom u skladu s člankom 1. Uredbe (EU) 2015/1588 spojiva je s unutarnjim tržištem do najvišeg stupnja intenziteta koji se primjenjuje na tu vrstu potpore.

Članak 4.

1. Portugal je dužan osigurati da korisnici vrate nespojivu potporu dodijeljenu u okviru programa iz članka 1.
2. Na iznose koji se moraju vratiti obračunavaju se kamate od datuma kad su stavljeni na raspolaganje korisnicima do datuma njihova stvarnog povrata.
3. Kamate se obračunavaju na temelju složenog kamatnog računa u skladu s poglavljem V. Uredbe (EZ) br. 794/2004.
4. Portugal je dužan ukinuti nespojivi program potpore u mjeri u kojoj je to navedeno u članku 1. i otkazati sve buduće isplate potpore s učinkom od datuma obavijesti o ovoj Odluci.

Članak 5.

1. Povrat potpore dodijeljene u okviru programa iz članka 1. stupa na snagu odmah i odmah proizvodi učinak.
2. Portugal osigurava provedbu ove Odluke u roku od osam mjeseci od datuma obavijesti o ovoj Odluci.

Članak 6.

1. U roku od četiri mjeseca od obavijesti o ovoj Odluci Portugal Komisiji dostavlja sljedeće informacije:
  - (a) popis korisnika koji su primili potporu u okviru programa iz članka 1. i ukupan iznos koji je svaki korisnik primio na temelju programa;

- (b) ukupan iznos (glavnica i kamate na iznos povrata) koji svaki korisnik mora vratiti;
- (c) podroban opis mjera predviđenih radi usklađivanja s ovom Odlukom.

2. Portugal obavještava Komisiju o tijeku nacionalnih mjera koje su poduzete kako bi se provela ova Odluka sve dok se ne vrati potpora dodijeljena u okviru programa iz članka 1. Na zahtjev Komisije odmah dostavlja informacije o već poduzetim i planiranim mjerama radi usklađivanja s ovom Odlukom.

Portugal dostavlja i detaljne informacije o iznosima potpore i kamata na iznos povrata koje su korisnici već vratili.

Članak 7.

Ova je Odluka upućena Portugalskoj Republici.

Komisija može objaviti identitet korisnikâ nespojive potpore i iznose potpore i kamata na iznos povrata koji su vraćeni na temelju ove Odluke, ne dovodeći u pitanje članak 30. Uredbe (EU) 2015/1589.

Sastavljeno u Bruxellesu 4. prosinca 2020.

Za Komisiju
Margrethe VESTAGER
Članica Komisije

PROVEDBENA ODLUKA KOMISIJE (EU) 2022/1415**od 18. kolovoza 2022.****o djelomičnom odobrenju u skladu s člankom 19. Uredbe (EZ) br. 1008/2008 Europskog parlamenta i Vijeća izmijenjenih pravila o raspodjeli prometa za zračne luke Milano Malpensa, Milano Linate i Orio al Serio (Bergamo)***(priopćeno pod brojem dokumenta C(2022) 5783)***(Vjerodostojan je samo tekst na talijanskom jeziku)**

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

uzimajući u obzir Uredbu (EZ) br. 1008/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. rujna 2008. o zajedničkim pravilima za obavljanje zračnog prijevoza u Zajednici ⁽¹⁾, a posebno njezin članak 19. stavak 3.,

nakon savjetovanja s odborom uspostavljenim člankom 25. stavkom 1. Uredbe (EZ) br. 1008/2008,

budući da:

1. POSTUPAK

- (1) Talijanska nadležna tijela obavijestila su 22. veljače 2022. Komisiju, u skladu s člankom 19. stavkom 3. Uredbe (EZ) br. 1008/2008, o novom nacrtu odluke o izmjeni pravila o raspodjeli prometa za zračne luke Milano Malpensa, Milano Linate i Orio al Serio (Bergamo) (dalje u tekstu: „nacrt Giovanninijeve odluke”).

2. KONTEKST I OPIS MJERE**2.1. Nacrt Giovanninijeve odluke**

- (2) U članku 1. nacrta Giovanninijeve odluke mijenja se članak 4. odluke od 3. ožujka 2000. o pravilima o raspodjeli prometa za zračne luke Milano Malpensa, Milano Linate i Orio al Serio (Bergamo), kako je izmijenjena, na sljedeći način:

„Stavak 1.:

Zračni prijevoznici smiju prometovati redovnim izravnim linijama („od točke do točke”), zrakoplovima uskog trupa, između zračne luke Milano Linate i drugih zračnih luka u Europskoj uniji ili zračnih luka koje pripadaju državi koja je sklopila vertikalni sporazum s Europskom unijom kojim se uređuju njezine usluge zračnog prijevoza i koje se usto nalaze u radijusu od 1 500 km – mjereno na temelju metode za određivanje ortodromske rute – iz zračne luke Milano Linate, u granicama utvrđenog operativnog kapaciteta zračne luke Milano Linate. Samo sljedeći zračni prijevoznici smiju prometovati na tim linijama:

- (a) prijevoznici definirani kao zračni prijevoznici Zajednice u skladu s člankom 2. stavcima 10. i 11. Uredbe (EZ) br. 1008/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. rujna 2008. koji ispunjavaju zahtjeve koje su utvrdila nadležna zrakoplovna tijela u skladu s tom uredbom;
- (b) prijevoznici koje je određena zemlja odredila za pružanje usluga zračnog prijevoza na temelju vertikalnog sporazuma koji je ta zemlja sklopila s Europskom unijom, pod uvjetom da se ta linija odnosi na zračnu luku u radijusu od 1 500 km – mjereno na temelju metode za određivanje ortodromske rute – iz zračne luke Milano Linate.”

⁽¹⁾ SL L 293, 31.10.2008., str. 3.

- (3) U članku 1. nacrtu Giovanninijeve odluke mijenja se i članak 4. odluke od 3. ožujka 2000. o pravilima o raspodjeli prometa za zračne luke Milano Malpensa, Milano Linate i Orio al Serio (Bergamo), kako je izmijenjena, na sljedeći način:

„Stavak 2.:

Kako bi se zajamčila usklađenost s odredbama iz stavka 1., distribucija i prodaja karata te prijevoz putnika na izravnim linijama koje lete iz zračne luke Milano Linate ili prema njoj dopušteni su samo za zračne luke smještene unutar zemljopisnih granica definiranih u stavku 1.”

- (4) U uvodnim izjavama nacrtu Giovanninijeve odluke navodi se da je izmjena postojećih pravila o raspodjeli prometa između milanskih zračnih luka potrebna kako bi se osiguralo da zračna luka Milano Linate ostane „gradska zračna luka”, koja opslužuje odredišta na malim udaljenostima, te kako bi se u potpunosti iskoristio razvoj zračne luke Milano Malpensa kao središnje zračne luke. Nadalje, zračna luka Milano Linate također bi trebala biti povezana sa zračnim lukama izvan Unije, pod uvjetom da se nalaze u radijusu od 1 500 km i da je Unija sklopila horizontalni ili sveobuhvatni sporazum o zračnom prometu s trećom zemljom u kojoj se zračna luka nalazi.
- (5) U objašnjenjima priloženima obavijesti talijanska tijela navela su da bi se primjenom članka 1. nacrtu Giovanninijeve odluke kako je navedeno u uvodnoj izjavi 2. omogućio nastavak prijevoza na linijama između zračne luke Milano Linate i zemalja kao što su Ujedinjena Kraljevina, države članice Europskog zajedničkog zračnog prostora ili Maroko, u okviru definiranih ograničenja kapaciteta zračne luke, tj. 18 letova po satu.
- (6) U skladu s člankom 1. nacrtu Giovanninijeve odluke kako je navedeno u uvodnoj izjavi 2. radijus od 1 500 km oko zračne luke Milano Linate mora se mjeriti u skladu s metodom ortodromske rute. Talijanska tijela u svojoj su obavijesti objasnila da se ta udaljenost u zakonodavstvu Unije upotrebljava kao prag za kategorizaciju letova na različitim udaljenostima (npr. Uredba (EZ) br. 261/2004 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁾).
- (7) Kad je riječ o članku 1. nacrtu Giovanninijeve odluke kako je navedeno u uvodnoj izjavi 3., talijanska tijela objasnila su da se tom odredbom nastoji osigurati provedba nacrtu članka 4. stavka 1. i da ona odražava pristup trenutačnih pravila o raspodjeli prometa. Prema trenutačnim pravilima od nacionalnog tijela za civilno zrakoplovstvo zahtijeva se praćenje zračnog prometa u zračnim lukama Milano Linate i Milano Malpensa te izvješćivanje Ministarstva infrastrukture i prometa kako bi se procijenilo poštuju li se ta pravila i jesu li potrebne dodatne mjere.

2.2. Savjetovanje koje su provela talijanska nadležna tijela

- (8) Talijansko tijelo za civilno zrakoplovstvo (ENAC) pozvalo je 6. rujna 2021. u skladu s člankom 19. stavkom 2. Uredbe (EZ) br. 1008/2008 zainteresirane strane na savjetovanje koje će se održati 8. rujna 2021. u zračnoj luci Milano Linate.
- (9) Prema informacijama koje su dostavila talijanska tijela, u savjetovanju su sudjelovali odbori korisnika zračnih luka Linate i Malpensa, koji se sastoje od zračnih prijevoznika, pružatelja zemaljskih usluga, upravnog tijela zračne luke i koordinatora slotova.
- (10) Prema izvješću o savjetovanju većina je stranaka podržala predloženu izmjenu.

⁽²⁾ Uredba (EZ) br. 261/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. o utvrđivanju općih pravila odštete i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcanja i otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta u polasku te o stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 295/91 (SL L 46, 17.2.2004., str. 1.).

3. SAVJETOVANJE KOJE JE PROVELA KOMISIJA

- (11) Komisija je u *Službenom listu Europske unije* (°) 25. ožujka 2022. objavila sažetak predloženih izmjena pravila o raspodjeli prometa o kojima su izvijestila talijanska nadležna tijela te pozvala zainteresirane strane da u roku od 20 dana dostave primjedbe.
- (12) Komisija je zaprimila primjedbe pet zainteresiranih strana, od kojih je većina htjela ostati anonimna.
- (13) Sve zainteresirane strane podržale su članak 1. nacрта Giovanninijeve odluke kako je navedeno u uvodnoj izjavi 2., iako je jedna stranka zatražila da se radijus proširi na više od 1 500 km kako bi se uključilo više odredišta.
- (14) Tri zainteresirane strane izričito su podržale članak 1. nacрта Giovanninijeve odluke kako je navedeno u uvodnoj izjavi 3., tvrdeći da bi se time poboljšala usklađenost s nacrtom članka 4. stavka 1. i zadržala zračna luka Milano Linate kao stvarna zračna luka za izravne letove. Jedna zainteresirana strana izrazila je zabrinutost u pogledu članka 1. nacрта Giovanninijeve odluke kako je navedeno u uvodnoj izjavi 3., tvrdeći da je zabrana prodaje karata za odredišta izvan područja primjene nacрта članka 4. stavka 1. nerazmjerna. Ta je stranka također izrazila ozbiljnu zabrinutost u pogledu načina na koji će se ta odredba provesti i sumnju u pogledu njezine primjerenosti za rješavanje problema povezanih s kapacitetom.

4. OCJENA

- (15) Komisija na početku primjećuje da tri zračne luke na koje se primjenjuje prijavljeno pravilo o raspodjeli prometa, Milano Linate, Milano Malpensa i Orio al Serio (Bergamo), ispunjavaju četiri uvjeta utvrđena u članku 19. stavku 2. prvom podstavku Uredbe (EZ) br. 1008/2008. Aerodromi opslužuju aglomeraciju Milana, čime se ispunjava prvi uvjet. Infrastruktura i javni prijevoz kojim se povezuju tri zračne luke međusobno te zračne luke i grad Milano ispunjavaju drugi i treći uvjet. Osim toga, zračne luke pružaju potrebne usluge zračnim prijevoznicima na način koji zadovoljava četvrti uvjet.
- (16) Nadalje, Komisija napominje da je prethodnim odlukama Komisije odobreno donošenje pravila o raspodjeli prometa čiji je cilj bio uspostaviti zračnu luku Milano Malpensa kao međunarodno čvorište, a Milano Linate kao zračnu luku za izravne letove kako bi se u njoj ograničio protok prometa.
- (17) Konkretnije, Bersanijevom i Drugom Bersanijevom odlukom od 5. siječnja 2001., odobrenima Odlukom Komisije 2001/163/EZ (°), u zračnoj luci Milano Linate uvedena su ograničenja broja dnevnih usluga povratnog putovanja u zračne luke u Uniji utvrđena na temelju opsega putničkog prometa. Uz to, Bersanijevom odlukom i Drugom Bersanijevom odlukom zračna luka Milano Linate ograničava se na zrakoplove s jednim prolazom između sjedišta za izravne veze u linijskom prometu samo unutar Unije. To je dovelo do preusmjeravanja preostalog prometa u zračnu luku Malpensa.
- (18) Cilj odluke Del Rio od 18. studenoga 2016., odobrene Provedbenom odlukom Komisije (EU) 2016/2019 (°), bio je optimizirati upotrebu zračne luke Milano Linate i poboljšati njezinu povezanost sa svim drugim europskim gradovima te istodobno u potpunosti iskoristiti razvojni potencijal čvorišta Malpensa i njegove posebne uloge kao međukontinentalne ulazne zračne luke. Odlukom Del Rio stoga su uklonjena ograničenja učestalosti na temelju opsega putničkog prometa kojom se moglo prometovati prema zračnoj luci Linate i iz nje, ali se i dalje zahtijeva da se samo odredišta unutar Unije mogu opsluživati zrakoplovima uskok tijela.

(°) Obavijesti Italije o primjeni članka 19. stavka 2. Uredbe (EZ) br. 1008/2008 o pravilima o raspodjeli prometa za zračne luke Milano Malpensa i Milano Linate (SL C 134, 25.3.2022., str. 28.).

(°) Odluka Komisije 2001/163/EZ od 21. prosinca 2000. o postupku povezanom s primjenom Uredbe Vijeća (EEZ) br. 2408/92 (Case TREN/AMA/12/00 – *Italian traffic distribution rules for the airport system of Milan*) (SL L 58, 28.2.2001., str. 29.).

(°) Provedbena odluka Komisije (EU) 2016/2019 od 16. studenoga 2016. o odobrenju u skladu s člankom 19. Uredbe (EZ) br. 1008/2008 Europskog parlamenta i Vijeća izmijenjenih pravila o raspodjeli prometa za zračne luke Milano Malpensa, Milano Linate i Orio al Serio (Bergamo) (SL L 312, 18.11.2016., str. 73.).

- (19) Na temelju prethodno navedenog Komisija ne dovodi u pitanje politiku Italije u pogledu zračnih luka Milano Malpensa i Milano Linate.
- (20) Kad je riječ o članku 1. nacrtu Giovanninijeve odluke kako je navedeno u uvodnoj izjavi 2., Komisija napominje da se njime uklanjaju određena ograničenja uvedena za usluge zračnog prijevoza u zračnoj luci Linate. U zračnu luku Linate i iz nje mogu se opsluživati nova odredišta u trećim zemljama koja se nalaze u radijusu od 1 500 km od te zračne luke i u zemlji s kojom je Unija sklopila horizontalni ili sveobuhvatni sporazum o zračnom prometu.
- (21) Na temelju pristupa iz Provedbene odluke (EU) 2016/2019, u mjeri u kojoj se člankom 1. nacrtu Giovanninijeve odluke kako je navedeno u uvodnoj izjavi 2. uklanjaju ograničenja prometovanja prema zračnoj luci Linate i iz nje kako bi se zračnim prijevoznicima omogućila veća učinkovitost i izbor u određivanju rasporeda u skladu s potražnjom putnika, ne postavlja se pitanje razmjernosti.
- (22) U svakom slučaju, primjena članka 1. nacrtu Giovanninijeve odluke kako je navedeno u uvodnoj izjavi 2. dovela bi do dodavanja novih odredišta zračnoj luci Linate na transparentan način i na temelju objektivnih kriterija zbog kojih ne bi bilo diskriminacije između zračnih prijevoznika Unije ili odredišta u Uniji.
- (23) Kad je riječ o članku 1. nacrtu Giovanninijeve odluke kako je navedeno u uvodnoj izjavi 3., Komisija smatra da se javljaju problemi u pogledu razmjernosti i transparentnosti, što je suprotno članku 19. stavkom 2. Uredbe (EZ) br. 1008/2008.
- (24) Tom se odredbom zabranjuje distribucija i prodaja karata za letove između zračne luke Milano Linate i bilo kojeg odredišta izvan područja primjene nacrtu Giovanninijeve odluke kako je navedeno u uvodnoj izjavi 2. te za bilo koji plan putovanja s povezanim letovima (za razliku od izravnih linija). U odgovoru na pisana pitanja koja su službe Komisije uputile 1. travnja 2022. talijanska su tijela na sastancima sa službama Komisije 4. travnja 2022. i 30. lipnja 2022. pojasnila da se time sprječava zračne prijevoznike da nude planove putovanja sa zračnom lukom Milano Linate kao transfernom točkom, kao i planove putovanja prema zračnoj luci Linate ili iz nje koji uključuju naknadno povezivanje s drugim zračnim lukama izvan Milana. Odredbom se zapravo uređuje tok putničkog transfera u zračnim lukama izvan Milana.
- (25) Komisija smatra da je ograničavanje povezanih letova i transfera putnika u zračnoj luci Linate razmjerno postizanju cilja da Linate zadrži funkciju zračne luke za izravne letove i daljnjem razvoju zračne luke Malpensa kao međunarodnog čvorišta. Međutim, uređivanje toka transfera putnika u zračnim lukama izvan Milana premašuje legitimno područje primjene pravila o raspodjeli prometa za zračne luke koje opslužuju određeni grad ili aglomeraciju, u ovom slučaju Milano.
- (26) Nadalje, predložena izmjena nadilazi ono što je potrebno za postizanje ciljeva talijanske politike u području zračnih luka i neopravdano zadire u slobodu poslovanja zračnih prijevoznika i njihovu slobodu pružanja usluga u zračnim lukama izvan Milana.
- (27) Osim toga, člankom 1. nacrtu Giovanninijeve odluke kako je navedeno u uvodnoj izjavi 3. postavljaju se pitanja transparentnosti jer nije jasno kako će talijanska tijela provoditi pravila. Predmetnom odredbom ne pojašnjava se hoće li se nadzirati samo rasporedi zračnih prijevoznika ili bi se i putničke agencije i distributeri karata smatrali odgovornima za prikazivanje planova putovanja koji uključuju povezivanja izvan zračne luke Linate. Također nije jasno bi li ta odredba obuhvaćala putnike koji sami organiziraju svoje putne planove, nad kojima zračni prijevoznici, putničke agencije ni drugi distributeri karata nemaju kontrolu.

5. ZAKLJUČAK

- (28) Komisija smatra da je članak 1. nacrtu Giovanninijeve odluke kako je navedeno u uvodnoj izjavi 2. o izmjeni postojećih pravila o raspodjeli prometa za zračne luke Milano Malpensa, Milano Linate i Orio al Serio (Bergamo) u skladu s člankom 19. stavkom 2. Uredbe (EZ) br. 1008/2008.
- (29) Kad je riječ o članku 1. nacrtu Giovanninijeve odluke kako je navedeno u uvodnoj izjavi 3., Komisija smatra da on nije u skladu s člankom 19. stavkom 2. Uredbe (EZ) br. 1008/2008,

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Odobravaju se mjere predviđene člankom 1. nacrtu Giovanninijeve odluke o izmijenjenim pravilima o raspodjeli prometa za zračne luke Milano Malpensa, Milano Linate i Orio al Serio (Bergamo), dostavljene Komisiji 22. veljače 2022. i kako je navedeno u uvodnoj izjavi 2.

Uskraćuje se odobrenje mjera predviđenih člankom 1. tog nacrtu odluke kako je navedeno u uvodnoj izjavi 3.

Članak 2.

Ova je Odluka upućena Talijanskoj Republici.

Sastavljeno u Bruxellesu 18. kolovoza 2022.

Za Komisiju
Adina VĂLEAN
Članica Komisije

ISSN 1977-0847 (elektroničko izdanje)

ISSN 1977-0596 (tiskano izdanje)

Ured za publikacije
Europske unije
L-2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

HR